

22.1
П 924

А. С. ПЧЕЛКОЛО Г. Б. ПОЛЯК

АРИФМЕТИКА

3 КЛАССКА

ГОРНО-АЛТАЙСК
1957

77932

xp.

А. С. ПЧЁЛКО ло Г. Б. ПОЛЯК

АРИФМЕТИКА

БАШТАМЫ ШКОЛДЫН
3-чи КЛАССЫНА УЧЕБНИК

Алтай тилге Е. Н. Плеханова көчүргөн
Көчүргенин Горно-Алтайский облоно
жөнөткөн

77932
2.4p
2

Горно-Алтайская Областная
БИБЛИОТЕКА

ГОРНО-АЛТАЙСКИЙ
КНИЖНЫЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО * 1957

22.130871

П924

5-ПАСА-57

2 КЛАССТА ӨТКӨНИН КАТАП КӨРӨРИ.

Кожоры ла айрыыры.

1. Класста 19 уулчак ла 20 кызычак. Класста бастыра канча үренчик?

2. 52+36	28+4	36+36	23+38
28+32	37+6	47+24	37+59
13+57	75+9	56+18	16+75

3. Балдар агаш аразына эки катап јилектег јүргендер. Баштапкы катап олор 18 стакан јилек терип алган, экинчи катап дезе 12 стаканга көп. Балдар бастыра канча стакан јилек терип алдылар?

4. Карындажы ла әјези агаш аразына мешкелеп баргандар. Карындажы 26 ак мешке тапкан, әјези дезе 6 мешкеге көп. Олор јаба канча мешке таптылар?

5. Бир үренчик јай туркунына 9 бичик кычырган, экинчизи баштапкызынан 3 бичикке көп, үчүнчизи дезе экинчизинен 2 бичикке көп кычырган. Үчүнчи үренчик канча бичик кычырды?

6. 42 + 26	25 + 8	28 + 28	68 + 25
36 + 54	6 + 49	47 + 47	24 + 57
17 + 63	8 + 67	39 + 39	19 + 66

7. Колло иштенер урукторго 75 лист кызыл ла јажыл чаазын белетеп алгандар, олордон 40 лист чаазын кызыл болгон. Јажыл чаазыннан канча лист белетеп алгандар?

8. 56 — 35	42 — 6	56 — 28	63 — 35
40 — 24	71 — 5	31 — 14	92 — 78
80 — 46	83 — 7	72 — 47	74 — 46

9. Школдогы выставкада 2 тыква болгон. Олордын бирүзинин бескези 25 кг, экинчисинин десе 3 кг-га ас. 2 тыква жаба канча кире бескелеген?

10. Хоровой кружокто 25 үренчик болгон, физкультурный кружокто десе 20. Хоровой кружокко база 5 үренчик бичиткен, физкультурный кружокко десе 17. Физкультурный кружокто, хоровой кружоктогызына көрө, канча үренчикке көп?

11. Карындажы клённың 14 жалбырагын ла дубтың 9 жалбырагын кургадып алган, эјези десе клённың 13 жалбырагын ла дубтың 14 жалбырагын кургадып алган. Эјези канча жалбыракка көп кургадып алды?

12. $37 - 20$	$40 - 28$	$34 - 17$	$28 + 59$
$48 - 35$	$80 - 57$	$56 - 28$	$94 - 68$
$79 - 54$	$32 - 8$	$63 - 45$	$22 + 49$
$83 - 63$	$61 - 5$	$92 - 86$	$75 - 66$

13. Кандый эки тооны кошканынан 50 болор?

14. Парқта 50 кайың өскөн. Күскиде база отургускан кийининде олордын тоозы 70 боло берген. Күскиде канча кайың отургустылар?

15. $20 + x = 60$	$x + 20 = 50$	$26 + x = 38$
$12 + x = 27$	$x + 45 = 60$	$x + 52 = 70$

16. Үренчиктер яблонялар отургускандар. 30 яблоняны отургузып койордо, отургузарга база 12 яблоня арткан. Бастыра канча яблоня отургузар керек болгон?

17. $x - 10 = 30$	$x - 5 = 20$	$x - 12 = 18$
$x - 20 = 50$	$x - 8 = 40$	$x - 25 = 15$

18. Класстың библиотечказынан 36 бичик бергендер. Онын кийининде ондо 60 бичик арткан. Библиотечкада бастыра канча бичик болгон?

19. $40 + x = 70$	$x + 10 = 60$	$x - 20 = 80$
$22 + x = 40$	$x + 36 = 42$	$x - 15 = 17$
$35 + x = 56$	$x + 14 = 32$	$x - 27 = 23$

20. Кошкон кийининде кажы ла примерде 75 болор эдип, кожорына 4 пример тургузып алар.

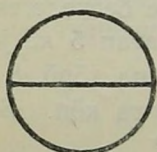
Катаптаары ла үлеери.

21. Эки город ортодогы жолды туристтер часка 4 км-ден басып, 5 часка өткөндөр. Бу городтор ортодогы жолдын узунун таап алар.

22. Школдын жанында 3 түнөй рядка 24 кайың отургускандар. Кажы ла рядка канча кайың отургустылар?

2×8	4×8	$18 : 2$	$20 : 4$	$24 : 3$
3×7	4×6	$21 : 3$	$27 : 3$	$28 : 4$
3×9	4×9	$32 : 4$	$24 : 4$	$36 : 4$

24. Тегериктин кабортозын; төртүнчи үлүзин; сегизинчи үлүзин көргүзүп берер.

25. Столдын үстүндө 12 карандаш жадыры. Уренчик ол карандаштардын үчүнчи үлүзин алзын дегендер. Ол канча карандаш алар учурлу?

26. Узуну 24 м армакчыдан онын төртүнчи үлүзин жайкууш (качеля) эдерге кезип алгандар. Жайкууш эдерге канча метр армакчы кезип алдылар?

27. Бир түрбекте 27 м бөс болгон. Бир кижиге бастыра түрбектин үчүнчи үлүзин саткандар, экинчизине дезе 10 м. Түрбекте канча метр бөс артты?

28. Тетрадька кажызында ла 12 клеткадан болор эдип, 3 тилбек журап алар.

Баштапкы тилбекти журукта көргүскени аайынча 2 түнөй үлүгө үлеер. Экинчи тилбекти 3 түнөй үлүгө, үчүнчизин дезе 4 түнөй үлүгө үлеер.

$29. 4 \times 6 : 3$	$(15 + 17) : 4$	$(41 - 17) : 3$
$21 : 3 \times 2$	$(16 + 8) : 3$	$(40 - 12) : 4$
$36 : 4 \times 2$	$(17 + 19) : 4$	$(45 - 27) : 3$

30. Кажызы көп:

Кажызы ас:

$6 \times 6 \text{ эмезе } 5 \times 7?$

$6 \times 9 \text{ эмезе } 7 \times 8?$

$7 \times 6 \text{ эмезе } 5 \times 9?$

$6 \times 8 \text{ эмезе } 7 \times 7?$

31.	$35:5$	$48:6$	$42:6$	$45:5$	$42:7$	$63:7$
	$30:6$	$35:7$	$30:5$	$49:7$	$40:5$	$54:6$

32. Бир строкага 2 тегерик жураар, экинчизине 5 катап көп, үчүнчи строкага дезе, баштапкызына көрө, 5 тегерикке көп.

33. 1) Кандый тоо 5-тен 7 катап көп? 5-тен 7-ге көп?

2) Кандый тоо 30-тан 6 катап ас? 30-тан 6-га ас?

34. Школдогы выставкада 2 арбуз болгон. Кичине арбузты бескенин бир айагына салала, экинчизине 5 кг-нан 2 гиря тургузарда, беске тендеже берген. Экинчи арбуз баштапкызынан 1 кг-га кур болгон. Эки арбуз жаба канча кире бескелеген?

35. Балдар школдын садынан баштапкы катап 5 кг жер жилек терип алгандар, экинчи катап, баштапкызына көрө, 8 катап көп, үчүнчи катап дезе, экинчизине көрө, 4 кг-га көп. Балдар бастыра канча кире жер жилек терип алдылар?

36. 1) Түс чийүнийн кезинтизинин узунун кемжигер. Тетрадытарыгарга узуну ондый ок кезинти журап алыгар.

2) Баштапкызынан 5 катап кыска болгодый кезинти журап алар.

$37. \quad 30:6 \times 7 \quad (18 + 17):5 \quad (66 - 17):7$

$35:5 \times 8 \quad (19 + 23):7 \quad (64 - 16):6$

$42:7 \times 9 \quad (26 + 28):6 \quad (73 - 28):5$

38. Кажызы көп:

$8 \times 5 \text{ эмезе } 6 \times 7?$

$8 \times 7 \text{ эмезе } 9 \times 6?$

39. 1) Кандый тоо 9-тан 5 катап көп? 9-тан 5-ке көп?

2) Кандый тоо 90-нон 9 катап ас? 90-нон 9-ка ас?

40.	$48:6$	$72:8$	$63:7$	$56:8$	$48:8$	$81:9$
	$36:9$	$54:9$	$42:7$	$72:9$	$45:9$	$63:9$

41. 32 кг малинаны ла 27 кг вишняны каламадарга ургандар: малинаны каламага 8 кг-нан, вишняны дезе 9 кг-нан. Бастыра канча калама керек болды?

42. Карыган яблонядан 70 кг яблоко үзүп алгандар, жаш яблонядан десе 10 кг.

1) Карыган яблонядан, жаш яблоняга көрө, канча килограммга көп яблоко үзүп алдылар?

2) Карыган яблонядан, жаш яблоняга көрө, канча катап көп килограмм яблоко үзүп алдылар?

43. Төрт төс вишня агаштын кажызынан ла балдар 9 кг-нан жилек терип алган, эки төс боронготтын кажызынан ла 3 кг-нан жилек терип алган. Вишняны, боронготко көрө, канча катап көп терип алгандар?

44. Кажы ла рядта 9 клеткадан болор эдип, тетрадьта 4 ряд клеткаларды эбиреде чийүлөп алар, база кажы ла рядта 3 клеткадан болор эдип, 2 ряд клеткаларды эбиреде чийүлөп алар. Баштапкы прямоугольникте клеткалар экинчи прямоугольниктегизинен канчага көп?

$$\begin{array}{lll} 45. 48 : 8 \times 7 & (29 + 19) : 8 & (91 - 27) : 8 \\ 72 : 9 + 8 & (25 + 29) : 9 & (84 - 28) : 7 \\ 63 : 7 \times 6 & (18 + 38) : 7 & (92 - 29) : 9 \end{array}$$

46. Физкультуранын урогында үрөнчиктер, кажы ла рядта 18 кижиден болор эдип, эки рядка тургулап алды. Эки рядта бастыра канча үрөнчик болгон?

$$\begin{array}{lllll} 47. 15 \times 3 & 27 \times 3 & 2 \times 18 & 3 \times 29 & 6 \times 13 \\ 17 \times 5 & 38 \times 2 & 4 \times 19 & 2 \times 47 & 3 \times 28 \\ 16 \times 6 & 24 \times 4 & 7 \times 13 & 4 \times 25 & 5 \times 19 \end{array}$$

48. 76 салковойго килограммы 12 салковойдон 3 кг печенье ле 10 кг яблоко садып алган. Бир килограмм яблоконун баазы канча?

49. 20 м бөстөн 3 платье ле бир канча передниктер көктөгөндөр. Кажы ла платьеге 4 м барган, передникке десе 2 м. Канча передник көктөдилер?

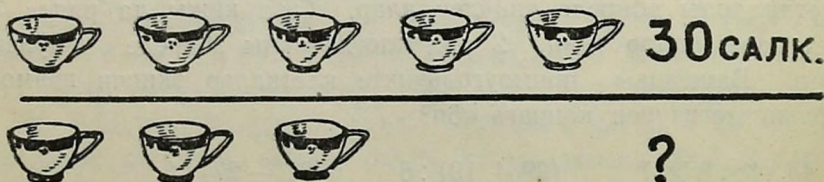
50. Детдомдо 56 м бөстөн 12 платье ле бир канча чамчалар көктөгөндөр. Кажы ла платьеге 3 м бөс барган, чамчага десе 2 м. Канча чамча көктөдилер?

$$\begin{array}{lll} 51. 15 \times 5 + 17 & 2 \times 28 - 39 & 14 \times 4 : 8 \\ 19 \times 3 + 38 & 5 \times 19 - 78 & 24 \times 3 : 9 \\ 14 \times 4 + 29 & 3 \times 28 - 36 & 18 \times 3 : 6 \end{array}$$

52. 72 учебникти эки класска теп-тегнент үлөп бергендер. Кажы ла класс канча учебник алды?

53. 56:2	64:4	84:6	81:3	72:6
72:3	92:4	91:7	98:7	52:4
51:3	80:5	96:8	85:5	84:7
87:3	95:5	90:6	78:6	57:3

54. 30 салковойго энези 5 аяк садып алган. Аяктар балдырына жараарда, энези база 3 ондый аяк садып аларга барды. Бу 3 аяк учун энези канча кире акча төлөөр?

55. 3 кг печенье учун 39 салк. төлөгөндөр. 5 кг ондый ок печенье канчага турар?

56. Школ ремонттоорго 3 кайырчак каду садып алган, ба-стыразы 96 кг. Ремонтко 2 кайырчак каду короткондор. Канча килограмм каду короттылар?

57. Тетрадыта 18 клетканы эбиреде чийүлөп алар. Оны 6 тү-ней үлүгө үлеер. Төрт ондый үлүде канча клетка болор, бодоп алар.

58. 70:2	54:3	56:4	85:5	$(47 + 29) : 4$
48:3	96:2	87:3	84:6	$(80 - 26) : 3$
60:5	95:5	68:4	91:7	$(91 - 13) : 6$

59. Бир часка 15 км түргениле барза, 45 км-ди велосипедист канча часка өдөр?

60. 50:25	56:14	70:14	78:13	84:12
51:17	84:23	92:23	72:24	96:16
72:36	76:19	85:17	90:15	91:13

61. 8 лист чаазыннаг эки түней бичигеш көктөгөндөр. 20 лист чаазыннаг канча ондый бичигеш көктөөр аргаду?

62. 75 акчага 25 конверт садып алган. 30 акчага канча он-дый конверт садып алар?

63. 28 м сыйсадан 14 передник көктөгөндөр. 50 м сыйсадан канча ондый передник көктөп алар?

64. 36 : 18	48 : 16	72 : 18	$12 \times 5 : 15$
52 : 13	74 : 37	90 : 15	$24 \times 4 : 16$
42 : 14	60 : 12	81 : 27	$12 \times 6 : 36$

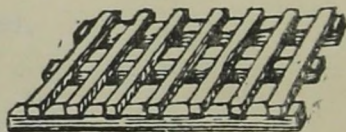
Бастыра дейвиелерге бодолголор ло примерлер.

65. Кандый тооны кошсо, 74 болор?

Кандый эки тооны катапаштырза, 48 болор? 72 болор? 54 болор?

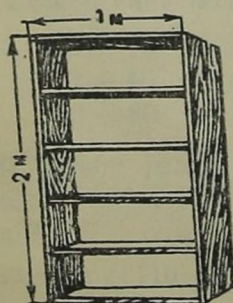
66. Уулчактар балык туткан. Бирүзи 16 балык тудуп алган, экинчизи баштапкызынан 5 балыкка ас, үчүнчизи десе экинчизинен эки катап көп тудуп алган. Уулчактар бастыра канча балык тудуп алдылар?

67. Бут арчыйтан решётка эдерге 3 брусок ло 7 планка барган. 4 ондый решётка эдерге канча брусок ло канча планка барар?

68. Пионерлер јорукка баргылаган. Олор 4 км базып өдөрдө, вожатый айткан: «Бистин баратан јолыбыс өткөн јолыбыстан эки катап ыраак». Пионерлерге бастыра канча километр өдөр керек болгон?

69. 1) Јурукта көргүзилген полкалардый, бичик салатан полкалар эдерге канча метр доско керек?

2) Мындый полкаларга кажызынын ла узуну 5 м-ден канча доско керек?

70. Школдын выставказына үчүнчи класста 34 јурук талдап алгандар: 8 үренчик 2 јуруктан берген, бир канча үренчик десе 3 јуруктан. Канча үренчик 3 јуруктан берген?

71. Велосипедистке 36 км өдөр керек болгон. Баштапкы часта ол бу јолдын үчүнчи үлүзин өткөн, экинчи часта десе

14 км өткөн. Ого барарга база канча километр артты?

72. 24 м бөстөн 8 чамча көктөгөндөр. 42 м бөстөн канча ондый чамча көктөп алар?

73. 7 шкапка 28 м доско барган. 18 ондый шкапка канча метр доско барар?

$$\begin{array}{lll} 74. \quad 36 + 28 - 15 & 54 : 6 \times 8 & 16 \times 6 : 4 \\ \quad 80 - 57 + 28 & 84 : 6 \times 7 & 81 : 27 \times 19 \\ \quad 91 - 72 + 48 & 92 : 23 \times 18 & 68 : 17 \times 16 \end{array}$$

75. Бу примерлерде точкалардын ордына действиелердин темдектерин тургузар (примерлерди тетрадьтарда бодоор):

$$\begin{array}{lll} 32 \dots 8 = 24 & 36 \dots 18 = 2 & 28 \dots 4 \dots 5 = 12 \\ 48 \dots 6 = 54 & 16 \dots 4 = 64 & 5 \dots 8 \dots 4 = 36 \\ 7 \dots 8 = 56 & 45 \dots 3 = 15 & 36 \dots 3 \dots 5 = 60 \end{array}$$

М у н.

Кожоры.

Сагышта кожоры.

76. 1000 болгончо, 100-ке 100-тен кожор.

77. $300 + 300$	$500 + 500$	$700 + 200$	$100 + 700$
$400 + 400$	$100 + 600$	$300 + 500$	$200 + 800$

78. Тоолорды оңон ары бичип алар:

100 110 120 130 ... (300-ке жетире).

79. Мындый тоолорды адап берер:

жүстери 3, ондору 6, бирлери 8;

жүстери 5, ондору 3, бирлери 1;

жүстери 7, ондору 4;

жүстери 8, бирлери 5.

Бу тоолордын кажызын ла цифраларла бичип алар.

80. Чаначылардын станциясында 120 эжер чана болгон. Кышка белетенип, база 60 эжер чана садып алгандар. Станцияда канча эжер чана боло берди?

81. $100 + 70$	$160 + 10$	$610 + 50$	$930 + 40$
$200 + 40$	$440 + 20$	$720 + 60$	$810 + 70$
$300 + 80$	$720 + 30$	$540 + 50$	$420 + 50$

82. Öткөн жылда колхозто 640 кой болгон, бу жылда дезе олардын тоозы 120 койго көп болды. Колхозто канча кой боло берди?

83. $160 + 110$	$230 + 230$	$350 + 410$	$720 + 260$
$130 + 150$	$460 + 420$	$570 + 120$	$130 + 850$
$120 + 170$	$340 + 330$	$450 + 230$	$240 + 630$

84. Жайгыда пионерский лагерде баштапкы сменада 110 ба-

ла амыраган, экинчизинде десе 20 балага көп. Эки сменага латерьерде канча бала амырап алды?

85. Балдар чечектердин үренин белетеп алгандар: төрт баштыгаштын кажызында ла 25 г-нан, база үч баштыгашта 30 г-нан. Балдар бастыра канча грамм үрен белетеп алдылар?

86. $150 + 30$	$140 + 110$	$210 + (14 \times 3 + 8)$
$360 + 20$	$360 + 320$	$140 + (51 : 3 + 13)$
$510 + 80$	$630 + 250$	$530 + (19 \times 4 - 46)$
$820 + 50$	$120 + 870$	$650 + (46 \times 2 - 52)$

87. Тоолорды оной ары бичип алар:

1) 100	150	200	250 ... (800 жетире)
2) 800	820	840	860... (1000 жетире)

88. Өткөн жылда колхозто 150 бозу болгон, бу жылда десе олардын тоозы 50 бозуга көп болды. Бу жылда колхозто канча бозу боло берди?

89. $280 + 20$	$590 + 10$	$330 + 70$	$620 + 80$
$360 + 40$	$750 + 50$	$810 + 90$	$540 + 60$
$470 + 30$	$680 + 20$	$440 + 60$	$950 + 50$

90. Школ тударга озо баштап 650 лист темир экелген, онын кийининде десе база 150 лист. Бастыра канча лист темир экелген?

91. $150 + 150$	$270 + 130$	$280 + 320$	$630 + 170$
$180 + 120$	$750 + 150$	$490 + 210$	$420 + 380$
$160 + 140$	$340 + 360$	$270 + 430$	$110 + 590$

92. Городто 180 магазин болгон. Бир жылдын бажында олардын тоозы 20-ге көптөгөн, онын кийининде десе база 30-ка көптөгөн. Городто канча магазин боло берди?

93. Школдын огородынан балдар баштапкы катап кажызында ла 20 кг-нан 3 калама помидор жууп алгандар, экинчи катап десе баштапкызынан 40 кг-га көп помидор жууп алгандар. Балдар эки катап барала, канча килограмм помидор жууп алдылар?

94. $110 + 90$	$250 + 150$	$130 + (48 : 16 + 67)$
$430 + 70$	$370 + 130$	$210 + (68 : 17 + 86)$
$720 + 80$	$680 + 220$	$390 + (72 : 3 - 14)$
$840 + 60$	$190 + 710$	$580 + (74 : 2 - 17)$

95. Школдо 80 пионер болгон. Пионерге база 30 үрөнчик алган. Школдо канча пионер боло берди?

$$\begin{array}{rclcl} 96. & 50 + 60 & 60 + 70 & 180 + 40 & 570 + 60 \\ & 40 + 80 & 50 + 90 & 290 + 50 & 690 + 80 \\ & 20 + 90 & 80 + 80 & 460 + 60 & 740 + 90 \end{array}$$

97. Колхозтон Москвага грузовикле фрукталар апараткан. Грузовик 180 км өткөн кийининде ого барарга база 140 км арткан. Колхоз Москвадан канча кире ыраак жерде туруп жат?

$$\begin{array}{rclcl} 98. & 160 + 160 & 240 + 170 & 350 + 280 & 180 + 680 \\ & 180 + 180 & 350 + 190 & 230 + 490 & 260 + 570 \\ & 170 + 150 & 560 + 180 & 540 + 270 & 190 + 630 \end{array}$$

99. Школ тударга төрт жаан грузовикле 20 тоормоштон тартып экелгендер, 3 кичинекей грузовикле 10 тоормоштон. Бастыра канча тоормош тартып экелдилер?

100. Колхозтын ларёгы 740 кг яблоко садып ийген, онын кийининде ларёкто кажызында ла 20 кг-нан 4 кайырчак яблоко арткан. Саткалакта ларёкто канча килограмм яблоко болгон?

101. 850 кг мөтти саткан кийининде колхозтын ларёгында кажызында ла 45 кг-нан 2 бидон мөт арткан. Саткалакта ларёкто канча килограмм мөт болгон?

$$\begin{array}{rclcl} 102. & 80 + 80 & 140 + 180 & 230 + 50 + 70 \\ & 50 + 90 & 370 + 370 & 460 + 30 + 80 \\ & 140 + 70 & 250 + 490 & 120 + 140 + 160 \\ & 290 + 60 & 560 + 280 & 350 + 220 + 150 \end{array}$$

103. Жилбүлү квадратта кажы ла рядтын тоолорун кошсо, түңгей тоо болуп жат. Онызы чын ба, шинжүлөп көрөр.

10	60	50
80	40	0
30	20	70

Бичип кожоры.

104. Журтта эки школ: бир школдо 345 үрөнчик, экинчисинде 134. Эки школдо канча үрөнчик?

$$\begin{array}{rclclcl} 105. & +231 & +372 & +423 & +73 & +836 \\ & \underline{+628} & \underline{+523} & \underline{+456} & \underline{+624} & \underline{+52} \end{array}$$

$$106. \text{ (Сагышта бодоор.) } \begin{array}{r} 5 + 0 \\ 8 + 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 0 + 3 \\ 0 + 9 \end{array} \quad \begin{array}{r} 0 + 7 \\ 4 + 0 \end{array} \quad \begin{array}{r} 0 + 0 \\ 0 + 1 \end{array}$$

$$107. \quad \begin{array}{r} + 235 \\ + 420 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 340 \\ + 534 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 703 \\ + 205 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 803 \\ + 66 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 90 \\ + 702 \end{array}$$

108. Ангчылардын артели сентябрьда 320 тийинг тапкан, октябрьда сентябрьдагызынан 136 тийингге көп, ноябрьда десе октябрьдагызынан 140 тийингге көп. Ангчылар ноябрь айда канча тийинг тапкан?

109. Школдын садында бир күнге 110 кг яблоко жууп алгандар, экинчи күнде десе 48 кг-га көп. Эки күнде канча килограмм яблоко жууп алдылар?

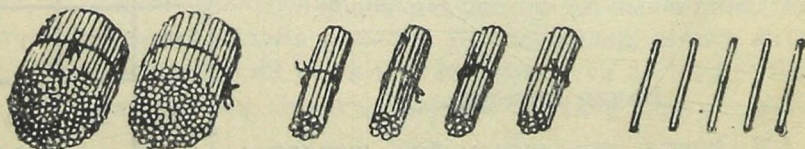
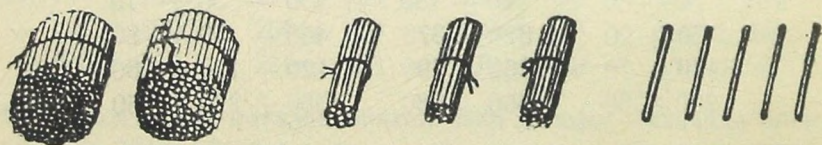
$$110. \quad \begin{array}{r} + 732 \\ + 163 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 431 \\ + 506 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 304 \\ + 573 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 635 \\ + 54 \end{array} \quad \begin{array}{r} + 42 \\ + 856 \end{array}$$

$$111. \quad \begin{array}{r} 372 + 415 \\ 140 + 635 \end{array} \quad \begin{array}{r} 304 + 505 \\ 236 + 52 \end{array} \quad \begin{array}{r} 36 + 652 \\ 70 + 804 \end{array} \quad \begin{array}{r} 84 : 14 + 0 \\ 72 : 18 + 0 \end{array}$$

112. (Сагышта бодоор.)

$$\begin{array}{r} 7 + 6 + 5 \\ 3 + 9 + 7 \\ 9 + 8 + 4 \end{array} \quad \begin{array}{r} 80 : 16 + 9 \\ 78 : 26 + 8 \\ 84 : 14 + 7 \end{array} \quad \begin{array}{r} 72 : 12 + 0 \\ 60 : 15 + 0 \\ 78 : 39 + 0 \end{array}$$

113. Магазин бир күнге 235 карандаш саткан, экинчи күнде десе 245. Эки күнге канча карандаш садылган?

$$114. \quad \begin{array}{r} 165 + 125 \\ 156 + 624 \\ 312 + 68 \end{array} \quad \begin{array}{r} 737 + 103 \\ 401 + 509 \\ 306 + 84 \end{array} \quad \begin{array}{r} 125 + 137 \\ 244 + 328 \\ 536 + 45 \end{array} \quad \begin{array}{r} 435 + 209 \\ 308 + 507 \\ 404 + 78 \end{array}$$

115. Эки уулчак аллеянын эки учынаг бирүзи бирүзине удур баскан. Туштажар јерге јетире баштапкы уулчак 135 м өткөн, экинчизи дезе 145 м. Аллеянын узуну канча кире болгон?

116. Эки городтон бирүзи бирүзине удур эки поезд атанган. Туштажар јерге јетире баштапкы поезд 215 км өткөн, экинчизи дезе 12 км-ге көп. Бу городтор ортодогы јолдын узунун таап алар.

117. $432 + 529$	$104 + 769$	$367 + 523$	$76 : 19 + 8$
$218 + 675$	$409 + 306$	$501 + 229$	$98 : 14 + 5$
$349 + 37$	$625 + 365$	$204 + 66$	$78 : 26 + 0$

118. Туйуктаар энти тузаланып, сагышта бодоор:

$$15 + 19 = (15 + 20) - 1 = 35 - 1 = 34$$

$12 + 19$	$38 + 19$	$39 + 27$	$72 + 19$
$16 + 18$	$56 + 29$	$49 + 15$	$29 + 48$
$18 + 19$	$62 + 19$	$29 + 24$	$39 + 52$

119. Библиотекага баштапкы катап 355 бичик садып алган, экинчи катап дезе 172 бичикке көп. Экинчи катап канча бичик садып алган?

120. $254 + 473$	$760 + 194$	$456 + 253$	$516 + 390$
$362 + 584$	$540 + 280$	$372 + 37$	$380 + 420$
$186 + 672$	$325 + 490$	$83 + 765$	$470 + 89$

121. Колхозчы үй кижии бир метри 16 салковойдон 6 м бөс садып алган. Онын кийининде ондо 350 салк. акча арткан. Бөс-ти садып алгалакта ондо канча кире акча болгон?

122. Уренчик бичикти 2 күн кычырган, кажы ла күнде 36 страницадаг кычырып турган. Онын кийининде ого кычырарга база 140 страница арткан. Бичикте бастыра канча страница?

123. Садта 3 ряд яблонялар отургускан, кажы ла рядта 20 агаштаг. Онын кийининде кажы ла рядта 28 агаштаг база 2 ряд яблонялар отургузарга арткан. Бастыра канча яблоня отургузар керек болгон?

124. $465 + 382$	$495 + 410$	$350 + 94$	$65 : 13 \times 17$
$590 + 294$	$357 + 82$	$82 + 757$	$81 : 27 \times 18$
$275 + 634$	$76 + 893$	$93 + 815$	$68 : 17 \times 23$

125.

$445 + 385$	$657 + 184$	$245 + 555 + 132$	$37 + 293 + 408$
$336 + 276$	$248 + 76$	$386 + 474 + 65$	$638 + 66 + 273$

126. Петя адазына малинанын төстөрүн эбиреде казарга болушкан. Адазы 76 төсти эбиреде каскан, Петя десе эки катап ас. Олор экү кожо канча төсти эбиреде казып койгон?

127. Надя јааназына јер јилек отургузарга болушкан. Јааназы 96 төс отургускан, Надя десе төрт катап ас. Онын кийининде олорго отургузарга база 100 төс арткан. Олорго бастыра канча төс отургузар керек болгон?

128. Јерди өскөн агаштаң арулаар тушта бир участка 90 агаш кескендер, экинчизинде эки катап ас, үчүнчизинде десе, баштапкызына көрө, 56 агашка көп. Үч участка бастыра канча агаш кескендер?

129. $276 + 389$	$637 + 293$	$172 + 628 + 102$	$76 : 4 + 37$
$139 + 705$	$472 + 68$	$438 + 95 + 216$	$92 : 2 - 18$
$378 + 496$	$54 + 786$	$590 + 276 + 34$	$81 : 3 - 19$

Айрыры.

Сагышта айрыры.

130. 0 болгончо, 1000-наң 100-тең айрыр.

131. Тоолорды оңоң ары бичип алар:

1) 1 000	800	600...
2) 180	160	140...

132. $600 - 300$	$700 - 200$	$500 - 400$	$1\ 000 - 300$
$800 - 400$	$800 - 300$	$900 - 500$	$700 - 600$

133. Огородтын сыны 180 м, тууразы десе 60 м-ге кыска. Огородтын тууразы кандый?

134. $150 - 30$	$480 - 40$	$770 - 30$	$980 - 60$
$190 - 50$	$690 - 20$	$560 - 50$	$890 - 70$
$180 - 60$	$360 - 40$	$450 - 30$	$780 - 50$

135. Школ клеткалу 350 тетрадь алган, линейкалу тетрадьтарды десе 120-ге ас. Линейкалу тетрадьтардан школ канчаны алды?

136. 280 — 140	560 — 250	670 — 430	880 — 750
270 — 110	480 — 320	950 — 720	790 — 560
260 — 150	350 — 140	560 — 330	970 — 840

137. Физкультурница 280 м эжинип өткөн. Онын кийининде ого эжинип өдөргө, өткөніне көрө, 160 м-ге ас арткан. Ого бастыра канча метр эжинип өдөр керек болгон?

138. Колхозтын садында 280 төс малина отургускандар, боронотты, малинага көрө, 50 төскө ас, тожуланы дезде, боронотко көрө, 120 төскө ас. Садта жилектү агаштарды бастыра канча төс отургускандар?

139. 160 — 40	250 — 110	350 — 140	$15 \times 6 : 2$
380 — 30	470 — 150	930 — 710	$28 \times 2 : 4$
760 — 50	860 — 430	490 — 370	$18 \times 4 : 3$

140.	180 270 560 890 —40	450 640 870 790 —230
------	---	--

141. Городго эки жылдын туркунына 200 тура тудулган, слордын тоозынан 80 тураны баштапкы жылда эткен. Экинчи жылда канча тура тудулды?

142. 200 — 50	400 — 40	800 — 20	700 — 70
300 — 20	600 — 30	900 — 60	600 — 90
500 — 10	300 — 50	500 — 80	900 — 40

143. Эки уулчак 500 м-ге жүгүрүп жарышкан. Баштапкы уулчак жолдын учына једип келерде, экинчизи жүк ле 480 м өткөн. Экинчи уулчак канча метрге артып калган?

144 200 — 150	600 — 230	700 — 250	500 — 360
300 — 120	400 — 180	900 — 110	800 — 620
200 — 170	300 — 160	600 — 340	900 — 580

145. Алексинодон Березовкага јетире 200 км, Березовкадан Ольховкага јетире дезде 50 км-ге ас. Алексинодон Ольховкага јетире канча километр?

Алексино

Березовка

Ольховка

2 Арифметика, 3 кл.

17

Горно-Алтайская Областная
• БИБЛИОТЕКА •

146. Балыкчылар жаан балыктан 300 кг тудуп алгандар, оок балыкты десе 180 кг-га ас. Балыкчылар бастыра канча килограмм балык тудуп алдылар?

147. Туристтер 3 күнге 700 км өткөндөр. Баштапкы күнде олар 200 км өткөндөр, экинчи күнде десе 40 км-ге көп. Туристтер үчүнчи күнде канча километр өтилер?

148. 200 — 80	300 — 120	(62 — 8) : 3
500 — 30	600 — 240	(65 — 17) : 16
400 — 90	900 — 450	(91 — 23) : 17
700 — 60	800 — 570	(84 — 19) : 13

149. Колхозто азыйда 80 ат болгон, эмди десе 120. Колхозто канча атка көп боло берди?

150. 110 — 50	120 — 50	220 — 50	630 — 80
130 — 60	140 — 70	310 — 60	380 — 90
140 — 80	170 — 80	440 — 70	720 — 60

151. Ишмекчилер школды 210 күнге тудар учурлу болгон, олар десе оны 190 күнге тудуп койгон. Школ канча күнге ойиненг озо тудулды?

152. 210 — 150	410 — 150	730 — 260	860 — 190
320 — 140	640 — 180	550 — 470	970 — 280
240 — 170	350 — 160	620 — 180	710 — 150

153. Өткөн жылда райондо 170 трактор болгон, комбайндар десе 80-ге ас. Бу жылда райондо 210 трактор ло 120 комбайн. Бир жылдын туркунына тракторлордын тоозы канчага көптөди, комбайндардын тоозы канчага көптөди?

154. 130 — 80	210 — 150	250 + 70 — 130
150 — 90	340 — 180	140 + 180 — 250
640 — 70	560 — 270	510 — 360 + 170
810 — 60	720 — 360	920 — 780 + 160

155. 70 артсын деп, 80-ненг кандый тооны айрыыр керек?

156. 100 — x = 64	250 — x = 120	300 — x = 180
-------------------	---------------	---------------

157. Уч физкультурник 400 м-ге жүгүрген. Баштапкы физкультурник жолдын учына једип келерде, экинчизине жүгүрерге

20 м арткан, үчүнчизине десе 50 м. Бу ойгө жетире экинчи физкультурник канча метр жүгүрүп өткөн, үчүнчизи канча?

158. Үч колхозчы үй кижиге 500 төстөгү рассада отургуусын деп жакылта берилген. Үчүнчи үй кижиге бастыра жакылтаны бүдүрүп ийерде, баштапкызына отургузарга 40 төс, экинчизине десе 30 төс рассада арткан. Бу ойгө жетире баштапкы үй кижиге канча төс рассада, экинчизи канча төс рассада отургузып койгон?

159. $70 - x = 50$	$180 - x = 30$	$16 \times 6 : 2$
$40 - x = 18$	$260 - x = 120$	$18 \times 4 : 3$
$81 - x = 25$	$370 - x = 140$	$48 : 16 \times 25$
$74 - x = 47$	$650 - x = 290$	$92 : 23 \times 17$

160. $86 - 24$	$380 - 120$	$5 - 5$	$7 - 0$
$90 - 63$	$500 - 150$	$9 - 9$	$4 - 0$
$79 - 56$	$810 - 260$	$6 - 6$	$0 - 0$

Бичип айрыры.

161. Үренчиктер чечектердин 378 г үренин жууп алган; 125 г үренди олоор коштой турган школго бергилеп ийген. Олордо канча грамм үрен артты?

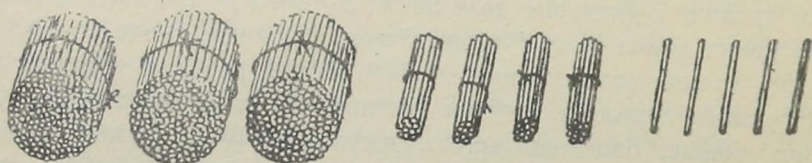
162. $\begin{array}{r} 486 \\ - 124 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 798 \\ - 567 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 964 \\ - 854 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 639 \\ - 432 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 895 \\ - 65 \\ \hline \end{array}$
$\begin{array}{r} 784 \\ - 320 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 692 \\ - 501 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 903 \\ - 403 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 890 \\ - 670 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 947 \\ - 30 \\ \hline \end{array}$

947-ден 30-ты айрыза, канча артат? 947-ни 30-ка астатса, канча болор? 947 30-тан канчага көп? 30 947-ден канчага ас?

163. Састы кургадарга үч канава каскан: баштапкы канаванын сыны 388 м, экинчи канава баштапкызынан 136 м-ге кыска, үчүнчизин десе экинчизинен 140 м-ге кыска. Үч канаванын текши сыны канча кире?

164. $\begin{array}{r} 956 \\ - 735 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 875 \\ - 325 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 768 \\ - 407 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 697 \\ - 75 \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} 869 \\ - 50 \\ \hline \end{array}$
--	---	---	--	--

165. $368 + 579$	$60 : 5 \times 7$	$84 : 6 \times 4$
$637 + 290$	$91 : 7 \times 6$	$51 : 3 \times 5$

166. Магазинде 345 ручка болгон. Школго 128 ручка садылган. Магазинде канча ручка артты?

167. 572 — 234	593 — 306	860 — 325	690 — 208
854 — 428	741 — 537	780 — 547	580 — 372
685 — 59	924 — 816	970 — 56	935 — 128

168. 672 154-төң канчага көп? 154 672-ден канчага ас?

169. Бир колхозто 255 уй болгон, экинчизинде десе 270 уй. Бир жылдыг бажында баштапкы колхозто 80 уй кожулган, экинчизинде десе 90. Кажы колхозто уйлар көп боло берди база канчага көп?

170. Фабричный журтта 138 таш тура ла 160 агаш тура болгон. Калганчы жылдарда 146 таш тура ла 55 агаш тура туудулган. Таш туралар агаш туралардан канчага көп боло берди?

171. 485 — 237	792 — 485	780 — 139	237 + 365
946 — 318	652 — 309	690 — 253	590 + 369
884 — 57	576 — 368	880 — 74	87 + 765

172. Туйуктаар энти тузаланып, сагышта бодоор:

$$27 - 9 = (27 - 10) + 1 = 17 + 1 = 18$$

33 — 9	54 — 9	44 — 19	75 — 29
42 — 9	85 — 9	87 — 19	63 — 39
76 — 9	68 — 9	51 — 19	82 — 49

173. Мастерскойдо 426 жүрүчек учук болгон. Көктөнөргө 165 жүрүчекти берип ийген. Канча жүрүчек артты?

174. 548 — 265	612 — 472	705 — 384	504 — 390
926 — 672	423 — 80	608 — 268	906 — 45
815 — 544	736 — 96	909 — 814	408 — 78

175. Чочкордын үч кажаганында 607 чочко. Баштапкы кажаганда 236 чочко, экинчизинде баштапкы кажагандагызынан 45 чочкого ас. Учүнчи кажаганда канча чочко?

176. Физкультурный мөрйлөрдө 318 кижиге турушкан; олардын тоозынан эжинеринде 85 кижиге турушкан, жүгүреринде, эжинип тургандарына көрө, 90 кижиге көп, арткандары десе кемелүү жарышкан.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салар.

177. 637 — 485	735 — 475	407 — 167	107 + 796
918 — 753	608 — 372	305 — 85	648 + 57
826 — 94	503 — 290	916 — 76	94 + 879

178. Почтада 425 конверт болгон. Олардын тоозынан 148 конвертти садып ийген. Канча конверт артты?

179. 742 — 567	940 — 875	425 — 387	702 — 562
934 — 686	631 — 286	614 — 286	811 — 394
523 — 397	830 — 72	346 — 98	910 — 589

180. Уч айдын туркунына колхозчылардын 220 туразы электрический отту болды; баштапкы айда 45 тура, экинчи айда баштапкы айдагызынан эки катап көп. Учүнчү айда канча тура электрический отту болды?

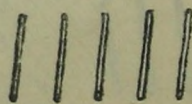
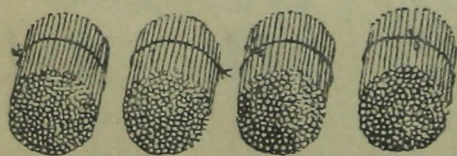
181. Уренчиктер 206 агаш отургузып койгондор; олардын тоозынан 29 агашты балдардын ясызынын жанына, үч катап көп агашты балдардын садынын жанына, арткандарын десе паркка отургускандар. Уренчиктер паркка канча агаш отургускандар?

182. 534 — 176	730 — 584	850 — 376	(47+37) : 28
625 — 488	920 — 76	403 — 173	(91—26) : 13
863 — 795	810 — 47	628 — 70	(83—19) : 16

183. (Сагышта бодоор.)

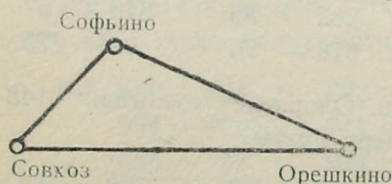
70 — 6	100 — 3	500 — 7	700 — 4
90 — 8	400 — 2	800 — 9	900 — 1

184. Ларекто 405 карандаш болгон, олардын тоозынан 138 карандашты балдардын садына садып ийген. Ларекто канча карандаш артты?

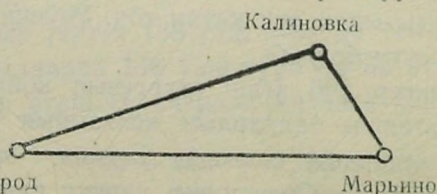

185. 602 — 156	806 — 487	500 — 275	900 — 824
704 — 268	503 — 496	700 — 169	800 — 77
901 — 575	405 — 49	600 — 382	400 — 86

186. Совхозтон Орешкино јуртка чике јолло эмезе Софьино ажыра барарга јараар. Совхозтон Орешкиного јетире чике јолло 87 км, совхозтон Софьиного јетире 34 км, Софьинодон Орешкиного јетире 68 км. Совхозтон Орешкиного чике јолло баратаны, Софьино ажыра баратанына көрө, канча километрге јуук?

187. Городтон Марьино јуртка јетире чике јолло 96 км. Городтон Калиновкага јетире 87 км, Калиновкадан Марьиного јетире дезе, городтон Калиновкага баратанына көрө, үч катап јуук. Городтон Марьиного чике јолло баратаны, Калиновка ажыра баратанына көрө, канча километрге јуук?

188. 401 — 175	300 — 147	356 + 479	87 : 29
804 — 638	700 — 629	87 + 868	91 : 13
503 — 297	900 — 53	735 + 90	76 : 38

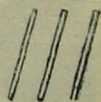
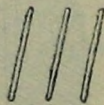
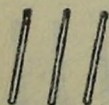
Јаңыс темдектү тоого катаптаары.

Сагышта катаптаары.

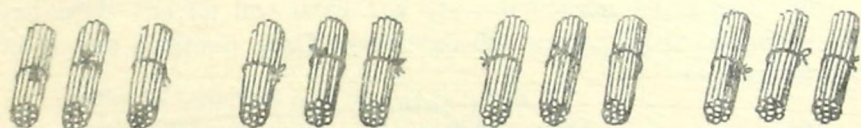
189. Баштапкы рядта турган кажы ла тооны экинчи рядта турган кажы ла тоого катаптаар:

7	5	9
9	6	8

190.

3×4

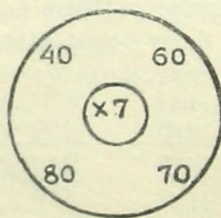
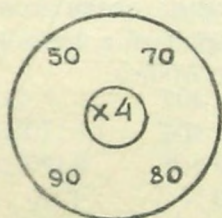

$$30 \times 4$$

$$191. \quad \begin{array}{ccccc} 6 \times 3 & 7 \times 5 & 9 \times 4 & 8 \times 6 & 5 \times 9 \\ 60 \times 3 & 70 \times 5 & 90 \times 4 & 80 \times 6 & 50 \times 9 \end{array}$$

192. Колхозтың пасеказында 80 колодо болгон. Бир жылдың бажында колодолордың тоозы эки катапка көптөгөн. Пасекада канча колодо боло берди?

193.

194. Эки колхозтон бирүзи бирүзине удур эки жойу кичи чыккан. Олордың баштапкызы, бир часка 4 км-ден өдүп, туштажарга жетире 2 час баскан, экинчизи десе, бир часка 3 км-ден өдүп, 3 час баскан. Бу колхозтор ортодогы жолдың узунун таап алар.

195. Эки городтон бирүзи бирүзине удур эки поезд атанган. Баштапкы поезд, бир часка 50 км-ден өдүп, туштажарга жетире 3 час барган, экинчизи десе, бир часка 40 км-ден өдүп, 2 час барган. Бу городтор ортодогы жолдың узунун таап алар.

$$196. \quad \begin{array}{ccc} 60 \times 4 & 80 \times 7 & (130 - 80) \times 7 \\ 80 \times 5 & 50 \times 9 & (120 - 90) \times 9 \\ 90 \times 3 & 60 \times 8 & (680 - 610) \times 8 \\ 70 \times 6 & 90 \times 6 & (590 - 530) \times 9 \end{array}$$

$$197. \quad \begin{array}{ccc} 13 \times 3 & 14 \times 4 & 17 \times 5 & 26 \times 3 \\ 130 \times 3 & 140 \times 4 & 170 \times 5 & 260 \times 3 \end{array}$$

198. Заводтың ишмекчилери колхозко эки катап бичиктер ийгендер, кажы-ла сайын 250 бичиктең. Олор бастыра канча бичик ийгендер?

199.

$$\begin{array}{cc} 150 & 170 \\ \boxed{\times 3} & \\ 240 & 280 \end{array}$$

$$\begin{array}{cc} 120 & 160 \\ \boxed{\times 5} & \\ 140 & 190 \end{array}$$

200. Ларёкто 900 тетрадь болгон. Бир неделениң бажында ондо кажызында ла 150 тетрадьтан 2 пачка арткан. Бир неделеге канча тетрадь садылган?

201. Туристтерге 980 км барар керек болгон. Лоруктаган баштапкы күнниң учында олор мынайып чотоп алган: күнине 240 км-ден өдөр болзо, арткан жолды өдөргө олорго 3 күн керек. Олор баштапкы күнде канча километр өткөн?

202. 160×2	130×6	120×7	$(70 + 80) \times 4$
190×3	240×4	150×5	$(90 + 50) \times 7$
180×5	170×5	290×3	$(120 - 30) \times 5$
170×4	280×3	140×6	$(750 - 620) \times 6$

203. 1) Жаңыс темдектү кандый эки тооны катаптаза, 28 болор? 35? 27? 56? 42? 63?

2) 120×3 260×2 180×3 230×4

Бичип катаптаары.

204. Пионерлердинг эки отряды темирдинг оодыгын жууган. Кажы-ла отряд темирдинг оодыгын 124 кг-нан жууп алган. Эки отряд бастыра канча килограмм темир жууп алган?

205. 232	143	321	313	212
$\times 2$	$\times 2$	$\times 3$	$\times 3$	$\times 4$

206. (Сагышта бодоор.)

1) $1 \times 5 = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 5$
 $0 \times 5 = 0 + 0 + 0 + 0 + 0 = 0$

2) 0×4 0×5 0×9 0×1
 0×2 0×3 0×7 0×8

207. 302	103	401	203	202
$\times 2$	$\times 3$	$\times 2$	$\times 3$	$\times 4$

202-ден кандый тоо 4 катап көп?

202-ни 4 катапка көптөдип ийзе, канча болор?

208. Орто школдо баштапкы четвeртъте 78 отличник болгон, экинчи четвeртъте олордын тоозы 24-кө көптөгөн, жылдын учында дeзе — экинчи четвeртътегизинен эки катап көп. Жылдын учында школдо канча отличник боло берди?

209. «Пионерская правда» газетке бир школдо 104 үрeнчик бичиткен, экинчи школдо 28 үрeнчикке көп, үчүнчизинде дeзе баштапкы школдогызынан эки катап көп. Уч школдо «Пионерский правдага» канча үрeнчик бичиткен?

210. 342×2	204×2	122×4	$435 + 287$
213×3	302×3	103×3	$561 - 274$
414×2	101×5	101×8	$601 - 429$

211. (Сагышта бодоор.)	40×7	50×9	80×8
	90×7	70×6	90×6

212. 32×6	56×7	225×3	438×2
45×5	74×8	123×4	329×3

213. Жылдын баштапкы 5 айынын туркунына завод бир айга 35 паровозтонг ремонтгон, арткан 7 айынын туркунына 38 паровозтонг. Завод бир жылга бастыра канча паровоз ремонтгон?

214. 6 такаа бир жылга 165 жымырткадан салган, 6 суукуш дeзе 50 жымырткадан. Такаалар суукуштардан канча жымырткага көп салган?

215. 42×8	58×7	124×4	$(178 + 169) \times 2$
74×5	69×8	227×3	$(261 - 176) \times 8$
96×6	87×9	112×7	$(440 - 358) \times 9$

216. (Сагышта бодоор.)			
130×5	170×4	180×5	270×3

217. 142×4	151×5	136×4	186×5
253×3	182×4	278×3	124×8
374×2	161×6	157×6	128×7

218. Магазинде эртен тура 40 платье болгон. Күннинг учында 32 платье арткан. Кажы ла платьенинг баазы 122 салк. болгон болзо, түжине саткан платьелер учун магазин канча кире акча алды?

219. Магазинде 34 радиоприёмник болгон. Күннинг учында 29 радиоприёмник арткан. Кажы ла радиоприёмниктинг баазы 175 салк. болгон болзо, түжине саткан радиоприёмниктер учун магазин канча кире акча алды?

220. Куштарга азырал эдип 8 таар тараан белетегилеп алган, кажызында ла 75 кг-нан. Бир айдын бажында 5 таар тараан арткан. Бир айга канча килограмм тараан кородылган?

221. 182×4	238×4	166×6	$157 \times (96 : 24)$
293×3	142×7	279×3	$129 \times (98 : 14)$
171×5	136×6	198×4	$256 \times (84 : 28)$

222. Балыкчылар бир күнге 104 кг балык тудуп алган, экинчи күнде десе 2 катап көп. Балыкчылар экинчи күнде канча кире балык тудуп алдылар?

223. 204×3	107×6	109×4	105×6
103×8	108×5	206×3	107×9

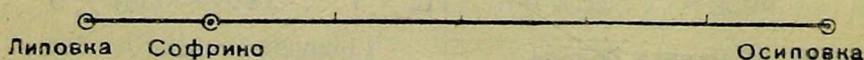
224. Берилген тооны бир канча бирлерге көптөдөр керек болуп турган бодолголор кандый действиеле бодолор?

Ондый бодолго тургузып алар.

225. Берилген тооны бир канча катап көптөдөр керек болуп турган бодолголор кандый действиеле бодолор?

Ондый бодолго тургузып алар.

226. Липовкадан Софриного јетире 103 км, Софринодон Осиповкага јетире десе оног 5 катап ыраак. Липовкадан Осиповкага јетире канча километр?

227. Кыш башталарда 108 үренчик конёкту јынылап билер болгон, јаскаары десе үч катап көп үренчиктер јынылап билер болды. Бу школдо кыш туркунына канча үренчик конёктү јынылаарга үренип алды?

$$\begin{array}{llll} 228. & 106 \times 5 & 307 \times 3 & 135 \times 7 & 107 \times 8 \\ & 208 \times 4 & 109 \times 6 & 198 \times 4 & 269 \times 3 \end{array}$$

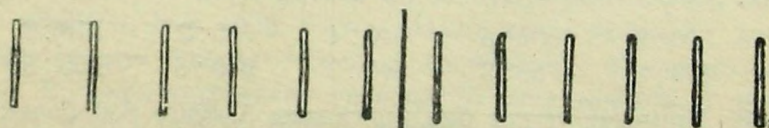
229. Бу примерлерди чын бодогон бо?

$$\begin{array}{ll} (411 - 328) \times (85 : 17) = 415 & (400 - 292) \times (96 : 16) = 648 \\ (700 - 497) \times (72 : 18) = 812 & (912 - 784) \times (91 : 13) = 896 \end{array}$$

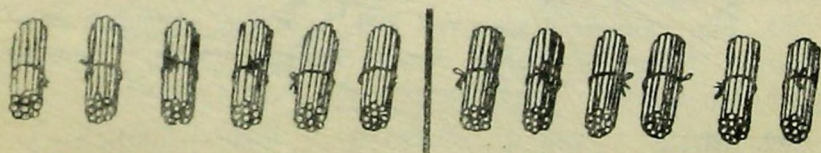
Жаңыс темдектү тоого үлеери.

Сагышта үлеери.

230.

$$12 : 2$$

$$120 : 2$$

$$\begin{array}{lllll} 231. & 18 : 2 & 24 : 3 & 30 : 5 & 32 : 4 & 45 : 9 \\ & 180 : 2 & 240 : 3 & 300 : 5 & 320 : 4 & 450 : 9 \end{array}$$

232. Бир журтта 180 тура; олардын кабертозын талала жапкан, үчүнчи үлүзүн десе — черепицала. Канча тураны талала, канча тураны черепицала жапкан?

$$\begin{array}{lllll} 233. & 250 : 5 & 210 : 3 & 350 : 7 & 360 : 9 & 400 : 8 \\ & 360 : 4 & 420 : 6 & 480 : 8 & 560 : 7 & 810 : 9 \end{array}$$

234. Баштапкы участоктон 165 кг капуста жуунадып алгандар, экинчизинен, баштапкы участкагогызына көрө, 5 кг-га ас, үчүнчизинен десе, экинчи участкагогызына көрө, эки катап ас. Эч участкагон канча килограмм капуста жуунадып алдылар?

235. Баштапкы участоктон 90 кг согоно жуунадып алгандар, экинчизинен, баштапкы участкагозына көрө, 4 каттап көп, үчүнчизинен десе, экинчи участкагозына көрө, 6 каттап ас. Үч участоктон канча килограмм согоно жуунадып алдылар?

$$\begin{array}{llll} 236. & 180:3 & 240:8 & 270:3 & 20 \times 9:6 \\ & 420:7 & 280:4 & 490:7 & 60 \times 4:3 \\ & 450:5 & 540:6 & 300:6 & 40 \times 9:6 \\ & 480:6 & 630:9 & 720:9 & 30 \times 8:4 \end{array}$$

$$\begin{array}{lllll} 237. & 36:3 & 56:4 & 60:5 & 96:8 & 78:6 \\ & 360:3 & 560:4 & 600:5 & 960:8 & 780:6 \end{array}$$

238. Бир кижинин поездде 600 км өткөн, пароходно десе 4 каттап ас. Ол кижинин бастыра канча километр өткөн?

$$\begin{array}{lllll} 239. & 520:2 & 600:5 & 640:4 & 780:2 & 810:3 \\ & 450:3 & 750:3 & 510:3 & 900:6 & 950:5 \end{array}$$

240. Ишмекчилердин бир бригадасы 5 күнгө 600 бичик кадарлап көктөгөн. Экинчи бригада анча ок бичикти 4 күнгө кадарлап көктөгөн. Кажы бригада күнине көп бичик кадарлап көктөгөн база канчага көп?

241. Бир чаначы 5 минутка 800 м өткөн, экинчизи десе ол ок жолды 1 минутка түргөн өткөн. Экинчи чаначы баштапкызынан бир минутка канча метрге көп өдүп турган?

$$\begin{array}{llll} 242. & 320:2 & 680:4 & 480:3 & (340 + 230):3 \\ & 580:2 & 720:3 & 910:7 & (890 - 250):4 \\ & 420:3 & 840:6 & 650:5 & (920 - 80):7 \\ & 600:5 & 950:5 & 920:4 & (810 - 90):6 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 243. & \left. \begin{array}{l} 32 \\ 72 \end{array} \right| :4 & \left. \begin{array}{l} 320 \\ 720 \end{array} \right| :4 & \left. \begin{array}{l} 350 \\ 850 \end{array} \right| :5 & \left. \begin{array}{l} 480 \\ 900 \end{array} \right| :6 \end{array}$$

244. 930 салковойго 90 салковойдон 5 платье ле 4 түнгөй тон садып алгандар. Кажы ла тоннын баазы канча болды?

245. 36 м бөстөн 9 платье көктөгөндөр. 760 м бөстөн канча ондый платье көктөп алар?

246. Мынайып бодолгодый бодолго тургузып алар:

1) $12 \text{ м} : 4 = 3 \text{ м}$

2) $420 \text{ м} : 3 \text{ м} = 140 \text{ (тон)}.$

К а р у у з ы: 140 тон.

247. 180, 6, 300 деп тоолор берилген. Баштапкы тоо экинчизинен канча катап көп? Учүнчи тоо экинчизинен канчага көп?

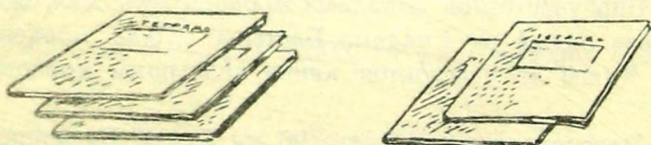
248. Физкультурник 2 минутка 500 м жүгүрүп өткөн. Ол ок түргениле жүгүрзе, ол 3 минутка канча метр жүгүрүп өдөр?

249. $360 : 4$	$400 : 5$	$870 : 3$	$(470 + 90) : 8$
$680 : 4$	$700 : 5$	$910 : 7$	$(830 - 80) : 5$
$240 : 3$	$420 : 3$	$780 : 6$	$(990 - 310) : 4$

Бодолголор.

250. Энези жаан кызына платье көктөөргө 4 м бөс алган, 3 м ондый ок бөстөн кичү кызына алган. Бастыра бөс учун ол 140 салк. төлөгөн. Бир метр бөстин баазы канча болгон?

251. Володя бойына 3 тетрадь ла нөкөрине 2 тетрадь садып алган. Бастыра тетрадьтар учун ол 70 акча төлөгөн. 3 тетрадь канчага туруп жат? 2 тетрадь канчага туруп жат?

70 ак.

252. Эки үй кижжи кожо 50 салковойго бир тергиш жилек садып алала, оны мынайып үлежип алган: бирүзине 4 кг, экинчизине 6 кг жедишкен.

Баштапкы үй кижжи канча кире акча төлсөр учурлу?

Экинчи үй кижжи канча кире акча төлбөр учурлу?

253. Пионерлердин эки отряды 300 кг тобого терип алган. Баштапкы отряд 2 таар тобого, экинчи отряд ондый ок 3 таар тобого терип алган. Кажы ла отряд канча килограмм тобого терип алган?

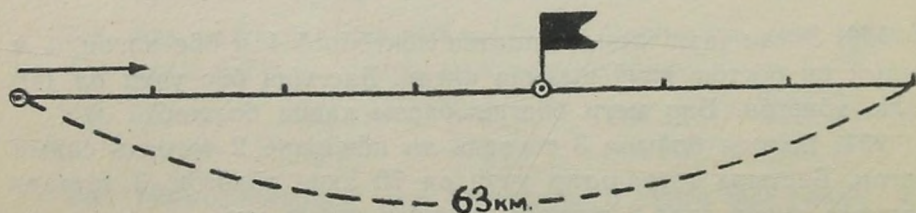
254. Эки маляр туранын жабузын будуганы учун 200 салк. алган. Олордын бирүзи 3 күн, экинчизи 2 күн иштеген. Кажы ла маляр канча кире акча алар учурлу?

255. Эки столяр шкодо мебельди ремонттоны учун 350 салк. алган. Олордын бирүзи 3 күн, экинчизи 4 күн иштеген. (Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салар.)

256. Эки плотниктин иштеп алган акказын олордын кажы-
зынын ла иштеген күндерине келиштире үлеерге керек болго-
дуй бодолго тургузып алар.

257. 180 партаны эки журт школго класстардын тоозы аай-
ынча үлеп берер керек. Баштапкы школдо 4 класс, экинчизин-
де 5 класс. Баштапкы школ канча парта алар учурлу?

258. Чаначылардын командазы, бир ле кеминде барып, 63 км
өткөн. Тыштанарга жетире чаначылар 4 час баскан, тыштанган
кийининде дезе 3 час. Тыштанган кийининде чаначылар канча
километр өтти?

259. Бир участоктон 5 калама морковь жуунадылган, экинчи-
зинен дезе ондуй ок 4 калама. Бастыра 270 кг морковь жууна-
дылган. Кажы ла участоктон канча килограмм морковь жууна-
дылган?

260. Велосипедист эки күнге 96 км өткөн. Баштапкы күнде
ол 5 час барган, экинчи күнде дезе ол ок түргениле 3 час.
Экинчи күнде ол канча километр өтти?

100-ке жетире тоолорды артканду үлеери.

261. 1) 20-ден 30-ка жетире кандый тоолор 3-ке арткан-
ны жокко үлелер? 4-кө? 5-ке? 6-га?

2) 30-тан 40-гө жетире кандый тоолор 4-кө артканы жокко
үлелер? 5-ке? 6-га? 7-ге?

262. Фартукка 2 м бөс барат. 15 м бөстөн канча фартук
көктөөр аргалу база канча метр бөс артып калар?

263.	12 : 2	15 : 3	20 : 4	25 : 5	27 : 3
	13 : 2	17 : 3	23 : 4	26 : 5	29 : 3
	18 : 2	24 : 3	36 : 4	40 : 5	28 : 4
	19 : 2	25 : 3	38 : 4	44 : 5	31 : 4

264.	15:2	38:5	34:4	19:3	39:4*
	20:3	30:4	14:3	49:5	26:3
	29:4	28:3	23:5	26:4	34:5
	14:5	11:2	33:4	21:5	35:4

265. Бир уулчакта 5 акчаның 6 монетазы бар болгон. Бу акчага ол баазы 4 акчадан канча перо садып алар, ондо канча акча артар?

266. Јаңгыс темдектүү кандый эки тооны катапташтырза, 48 болор? 63? 49? 56? 72?

267. 50-нөң 60-га јетире кандый тоолор 6-га артканы јсско үлөлөр? 7-ге? 8-ке? 9-ка?

268. Кажы ла тетрадька 6 лист чаазын кирер болзо, 20 лист чаазыннан канча тетрадь эдип алар? Бу тушта канча лист чаазын артып калар?

269.	24:6	35:7	40:8	36:9	49:7
	25:6	40:7	47:8	40:9	54:7
	42:6	56:7	56:8	81:9	54:9
	45:6	61:7	59:8	89:9	62:9

270. 8-ке; 6-га; 9-ка; 7-ге үлөзе, эн јаан артканы канча болор?

271.	15:6	36:8	51:9	44:7	26:7
	30:7	35:6	47:6	58:6	64:7
	28:8	47:9	50:8	75:9	58:8

272.	32:6	31:7	43:6	45:8	52:9
	18:7	28:9	67:9	32:7	63:8
	21:8	37:8	55:7	40:6	41:7

273. Қийим көктөөчи үй кижиде 15 топчы болгон. Ого мастерскойдо үзеери 35 ондый топчы бергендер. Бир чамчага ол 6 топчыдан көктөп турган. Бастыра топчылар канча чамчага јетти, ол үй кижиде канча топчы артып калды?

274.	47:5	39:7	66:9	33:5	52:6
	35:4	42:5	30:4	51:8	42:8
	23:3	59:8	54:7	49:6	77:9

275. Колхозчы үй кижи эртен тура 7 л сүт саап алган, түште дезе 3 л-ге көп. Бастыра сүтти ол эки литрдин крыңкала-рына уруп салган. Канча крынка толтыра болды, канча литр сүт артып калды?

276. 38 : 4	40 : 6	71 : 8	54 : 7	51 : 6
20 : 3	50 : 9	59 : 6	80 : 9	60 : 9
37 : 5	48 : 7	84 : 9	70 : 8	55 : 8

277. Примерлерди чын бодогон бо?

$$\begin{array}{ll} (57 + 186) \times 4 = 972 & (612 - 536) \times 9 = 684 \\ (704 - 637) \times 8 = 536 & (900 - 768) \times 7 = 924 \\ (201 - 76) \times 5 = 625 & (502 - 428) \times 8 = 592 \end{array}$$

278. 480 : 2	690 : 3	640 : 2	990 : 3	5 : 5
840 : 4	880 : 8	860 : 2	840 : 4	9 : 9

Бичип ўлеери.

279. Эки плотник тура ремонтгоны учун 844 салк. алала, эку теп-тегнен ўлежиш алган. Кажы ла плотник канча кире акча алды?

280. 486 : 2	693 : 3	936 : 3	996 : 3	966 : 3
642 : 2	848 : 4	264 : 2	555 : 5	484 : 4

484-ти 4 тўнгей ўлўге ўлезе, канча болор? 484-ти 4 катап-ка асатса, канча болор? 484-тинг тўртўнчи ўлўзи канча болор?

484-кў 4 канча катап кирет? 484 4-тўг канча катап кўп?

281. Переплётный (бичиктер кадарлаар) мастерскойдыг иш-мекчилери ўч кўнге 848 бичик кадарлап кўктўгўн. Баштапкы кўнде омор бастыра бичиктердин тўртўнчи ўлўзин кадарлаган, экинчи кўнде дезе 88 бичикке кўп. Ишмекчилер ўчўнчи кўнде канча бичик кадарлады?

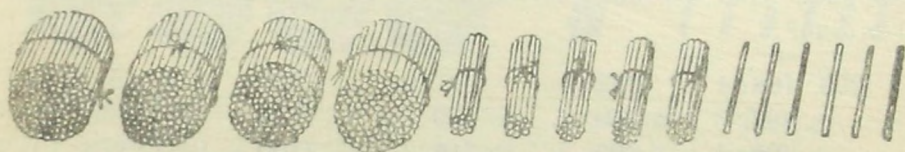
282. Адазы колхозто бир жылга 428 трудкўн иштеп алган, уулы адазынан эки катап ас, энези дезе адазынан 78 труд-кўнге ас. Омор бир жылга ончозы жаба канча трудкўн иштеп алган?

283. 488 : 2	448 : 4	684 : 2	(700 — 212) : 4
963 : 3	639 : 3	777 : 7	(604 — 136) : 2

284. (Сагышта бодоор.) 1)	64 : 4	520 : 2	7 : 2	8 : 3
	91 : 7	750 : 5	9 : 4	7 : 4

2) 1 он 4 бир канча бирлер болор? 2 он 8 бир? 6 он 5 бир?

285. Мастерскойдог балдардыг 456 күрегин аткарала, эки магазинге теп-тегнелг үлөп берген. (Сурак тургузала, бодолгоны бодол салар.)

286. 674 : 2	892 : 4	490 : 2	678 : 6	476 : 4
896 : 2	676 : 2	860 : 4	896 : 8	687 : 3
678 : 3	954 : 3	580 : 5	798 : 7	585 : 5

287. Узуны 678 км телефонный линия өткүрер керек болгон. Баштапкы айда үчүнчи үлүзин өткүрген, экинчи айда десе — бастыра линиянын каботозын. Экинчи айда баштапкы айдагызынан канча километрге көп өткүрген?

288. Эки пристаньнын ортозы 560 км. Баштапкы күнде сал бастыра жолдың бежинчи үлүзин, экинчи күнде десе төртүнчи үлүзин өткөн. Эки күннинг кажызында сал көп километр өткөн база канчага көп?

289. 654 : 2	298 : 2	468 : 4	684 : 6	214 × 4 : 2
876 : 4	675 : 3	595 : 5	872 : 4	228 × 3 : 6

290. (Сагышта бодоор.) 1) 240 : 6 480 : 8 29 : 3 50 : 8
350 : 7 810 : 9 27 : 5 38 : 9

2) 2 жүсте; 1 жүс 5 ондо; 2 жүс 7 ондо; 4 жүс 5 ондо канча ондор болор?

291. Эки слесарь станокты ремонтгоны учун 142 салк алган. Олор теп-тегнелг иштеп алган болзо, кажызы ла канча кире акча алды?

292. 146 : 2	355 : 5	408 : 8	567 : 7	486 : 6
219 : 3	288 : 4	426 : 6	549 : 9	728 : 8

293. 196 : 2	370 : 5	330 : 6	684 : 9	595 : 7
332 : 4	291 : 3	455 : 7	504 : 8	531 : 9

294. Фабрикада 558 ишмекчи. Өткөн жылда олордың жүк ле алтынчы үлүзи бойлоры библиотечкалу болгон. Бу жылда ондый ишмекчилер 4 катап көп. Бу фабриканын канча ишмекчизи эми бойлоры библиотечкалу болды?

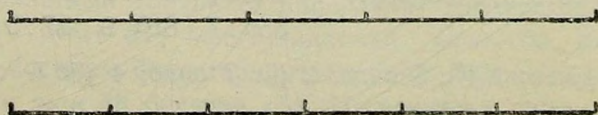
295. Школдо 470 үренчик. Жыл башталарда олардын жүк ле бежинчи үлүзи үйде физкультурный зарядка эдип турган. Жыл ортозында ондый үренчиктердин тоозы үч катапка көптөгөн. Зарядка эдип турган үренчиктер жарым жылга канча кижиге көптөди?

296. 168 : 4	232 : 4	432 : 9	(642 — 357) : (51 : 17)
189 : 3	504 : 6	539 : 7	(843 — 358) : (95 : 19)
405 : 5	592 : 8	516 : 6	(700 — 196) : (78 : 13)
260 : 4	252 : 3	376 : 8	(980 — 278) : (96 : 16)

297. Ишмекчи үй кижиге 952 салк. алган. Бу акчанын төртүнчү үлүзүн ол сберегательный кассага салып койгон. Ол сберегательный кассага канча кире акча салып койгон?

298. 570 : 2	840 : 5	882 : 7	708 : 4	984 : 8
672 : 4	936 : 6	965 : 5	903 : 7	852 : 6
792 : 3	920 : 8	738 : 6	822 : 6	973 : 7
828 : 6	912 : 4	801 : 3	895 : 5	936 : 4

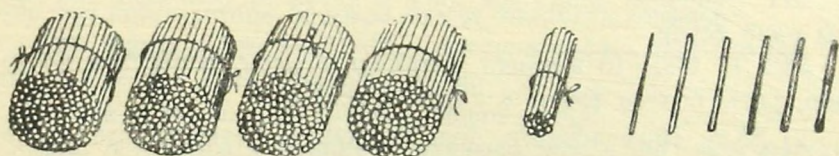
299. Эки пристаньнын ортозы 180 км. Пароход сууны төмөн бу жолды 5 часка өткөн, сууны өрө дезде 6 часка өткөн. Пароход сууны төмөн, сууны өрө барганына көрө, бир часка канча километрге түргөн өдүп турган?

300. Бир ишмекчи 8 часка 112 деталь эткен, экинчиси дезде анча ок детальды 7 часка эдип койгон. Олардын кажызы бир часка көп деталь эткен база канчага көп?

301. 875 : 5	918 : 6	996 : 4	(329 + 127) : 8
572 : 4	966 : 7	894 : 6	(803 — 158) : 5
855 : 3	992 : 8	889 : 7	(900 — 156) : 6
976 : 2	792 : 3	952 : 8	(704 — 156) : 4

302. 416 карандашты теп-тегненг 2 коробкага салып койгон. Кажы ла коробкада канча карандаш?

303. 612 : 2	828 : 4	742 : 7	745 : 5	536 : 8
927 : 3	648 : 6	963 : 9	872 : 8	861 : 7
540 : 5	921 : 3	864 : 8	954 : 9	576 : 6

304. Үренчикгер, 7 баштыгашка теп-тегненг уруп, кукуруза-нын 735 г үренин белетеп алган. 4 баштыгашты олор бойына артызып алган, арткандарын детдомго сыйлап бергендер. Детдомго олор канча грамм үрен сыйлап бергендер?

305. Бу кыскарта бичилген берилгендери аайынча бодолголор тургузып алар:

- 1) 5 таар 350 кг 2) 5 час 350 км
7 таар x 7 час x

306. 8, 432 ле 840 деп тоолор берилген. Баштапкы тоо экинчизинен канчага ас? Баштапкы тоо үчүнчизинен канча катап ас?

307. 436 : 4	648 : 6	675 : 5	$106 \times 6 : 3$
530 : 5	836 : 4	954 : 6	$126 \times 7 : 3$
856 : 8	972 : 9	896 : 7	$132 \times 6 : 3$

Бастыра действиелерге бодолголор ло примерлер.

308. (Сагышта бодоор.)

$65 : 5 \times 6 + 22$	$(240 + 360) : 5$	$60 \times 6 : 4$
$72 : 6 \times 7 - 18$	$(180 + 450) : 7$	$80 \times 6 : 3$
$96 : 24 \times 13 + 19$	$(600 - 520) \times 6$	$560 : 7 \times 9$
$84 : 14 \times 12 - 29$	$(310 - 180) \times 4$	$680 : 4 \times 5$

309. 1) Кандый эки тооны катапташтырза, 48 болор? 75? 84? 96?

2) Кандый эки тооны катапташтырза, 180 болор? 240? 360? 450?

310. Экинчизи баштапкызынан 15-ке ас болгодый эки тооны адап берер.

311. Экинчиси баштапкызынан 8 катап ас болгодый эки тооны адап берер.

312. 1) 6-ны 15 катапка көптөдөр, болгон тооны 6-га көптөдөр, жаңы болгон тооны 4 катапка астадар.

2) 58-ти 16-га астадар, болгон тооны 3 катапка астадар, жаңы болгон тооны 5 катапка көптөдөр.

$$\begin{array}{lll} 313. & 356+248+151 & 832-(245+387) & 641-(810-577) \\ & 164+409+372 & 754-(96+478) & 912-(702-436) \\ & 76+665+88 & 963-(539+67) & 700-(511-395) \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 314. & 148 \times 3 : 6 & 632 : 4 \times 3 & 918 : 3 : 2 & 864 : 3 : 4 \\ & 128 \times 7 : 8 & 801 : 9 \times 7 & 732 : 4 : 3 & 522 : 2 : 3 \\ & 108 \times 6 : 9 & 675 : 5 \times 4 & 855 : 5 : 9 & 936 : 2 : 4 \end{array}$$

315. (Сагышта бодоор.) Мишада арифметикала баштапкы тетрадында 6 отличный иш болгон, экинчизинде баштапкы тетрадытагызынан эки катап көп, үчүнчизинде десе экинчи тетрадытагызынан 3-ке көп. Мишанын үч тетрадында канча отличный иш болгон?

316. (Сагышта бодоор.) Школдын выставказына экинчи класс 16 журук берген, үчүнчи класс экинчизинен эки катап көп, төртүнчи класс десе экинчи ле үчүнчи класстардын кожо бергенинен 2 журукка көп. Төртүнчи класс канча журук берди?

317. Магазин октябрьда 185 радиоприёмник садып ийген, ноябрьда октябрьда сатканынан 57-ге көп, декабрьда десе октябрь ла ноябрь айларда жаба сатканына түңей саткан. Үч айдын туркунына канча радиоприёмник садылган?

318. Бичиктер садар магазин үч күнге 910 учебник садып ийген; олордын тоозынан баштапкы күнде 340 учебник, экинчи күнде баштапкы күнде сатканынан 60-га ас. Үчүнчи күнде канча учебник садылган?

319. Бир класстын библиотекасында 128 бичик болгон. Библиотеканы толтырарга 14 үренчик эки бичиктен экелген, 18 үренчик десе бир бичиктен. Класстын библиотекасында канча бичик боло берди?

320. Журт жердеги школдын үренчиктери Москвага экскурсияга баргандар. Школдон темир жолдын станциясына жетире оло 2 час автобуслa барып, бир часка 34 км өдүп турган. Те-

мир жолло олор 6 час барып, бир часка 45 км өдүп турган. Балдар Москвага жетире бастыра канча километр өттилер?

321. Физкультурникке 1000 м жүгүрүп өдөр керек болгон. Ол 400 м-ден эки катап эбирип келген.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салар.

322. 5 такаага 4 күннинг туркунына 900 г аш кородылган. Бир такаага күнине канча кире аш келишкен?

323. 8 уйга 7 күннинг туркунына 168 кг жарма кородылган. Бир уйга күнине канча килограмм жарма келишкен?

324. Уй саачы күнине 174 л сүт саап алган: 6 уй 20 л-ден берген, арткандары дезе 18 л-ден. Уй саачы канча уй саап алды?

325. Слесарь 64 деталь эткен. 3 частын туркунына ол бир часка 8 детальдан эткен, онын кийининде дезе бир часка 10 детальдан эдер болды. Бастыра детальдарды эдерге канча кире ой өтти?

326. Чаначыларга 50 км өдөр керек болгон. Эки частын туркунына олор бир часка 9 км түргениле баскан, онын кийининде дезе бир часка 8 км өдөр болды. Чаначылар бастыра жолды канча часка өттилер?

327. Мастерской, күнине 7 трактордон ремонт, 189 трактор ремонттоор учурлу болгон. Мастерской күнине 9 трактордон ремонтгон болзо, ижин ол канча күнге ойинен озо бүдүрди?

328. Мебель эдер мастерской 288 шкаф эдерге жакылта алала, күнине 6 шкафтаг эдип чыгарар учурлу болгон. Мастерской күнине 8 шкафтаг эткен болзо, ол жакылтаны канча күнге ойинен озо бүдүрди?

329. Шофёр бир часка 50 км түргениле барза, ол экинчи городко 6 частын бажында жедер; же ого 5 часка жедер керек. Ол кандый түргениле барар учурлу?

$$330. (531 - 162) : 3 \quad 540 : 5 \times 9 \quad 728 : (68 : 17)$$

$$(704 - 376) : 4 \quad 672 : 7 \times 8 \quad 609 : (91 : 13)$$

$$(822 - 156) : 6 \quad 567 : 9 \times 7 \quad 834 : (90 : 15)$$

$$(976 - 288) : 8 \quad 732 : 6 \times 5 \quad 905 : (65 : 13)$$

331. Кийим көктөөр фабрика баштапкы катап 408 м бөс алган, экинчи катап дезе 136 м-ге көп. Бастыра бөстөн платьелер көктөгөн. Кажы ла платьеге 4 м барган.

Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салар.

332. Мебель садар магазинде эртен тура 156 салковойдон

15 стол болгон. Кўннинг учинда магазинде 9 стол арткан. Бу кўнде столдор садала, магазин канча кире акча алды?

333. 288 км жолды бир автомобиль 3 часка өткөн, экинчиси десе 4 часка. Кажы автомобильдин түргени жаан база бир часка канча километрге жаан?

334. Колхозто 949 кг түк кайчылап алгандар: 116 койдонг 4 кг-нанг, арткан койлордыг кажызынан ла десе 5 кг-нанг. Бастыра канча кой кайчыладылар?

335. (Сагышта бодоор.) Кийим көктөөр үй кижиге 6 күнге 18 чамча көктөгөн. 30 чамчаны ол канча күнге көктөп салар?

336. 1) Бир участоктон 5 таар картошко казып алгандар, экинчизиненг десе 4 ондый таар. Эки участоктон бастыра 468 кг картошко казып алгандар. Кажы ла участоктон канча килограмм картошко казып алдылар?

2) Өрөгиге бодолгодый бодолго тургузып алар.

337. Такаанын жымыртказынын бескези 60 г. Онын бескезининг онунчы үлүзиге кабаазына келишкен, бескезининг кабортозы — жымыртканын агына, артканы десе сарызына. Жымыртканын сарызынын бескези канча?

338. Кийим көктөөр мастерской 27 күнге 216 тон көктөөргө жакылта алган. Мастерской күнине 9 тонног көктөп турган. Жакылта канча күнге өйиненг озо бүткен?

339. Бир школдо 140 пионер болгон. Олардын төртүнчиге үлүзиге карыган улуска ла кенегендерге огород ижинде болушкан, бежинчиге үлүзиге кышка одун белетееринде, арткандары десе огород ажын жуунаткандар. Кажы ла иште канча пионер турушкан?

340. Үренчиктер огород ажынын 465 г үренин белетеп алгандар. Үренин үчүнчиге үлүзиге огурчыннын үрени болгон, 130 г — морковтын, арткан үрен — свёкланын. Свёкланын үренин үренчиктер канча кире белетеп алгандар?

341. Энг жакшы тетрадьтарды көргүзетен выставкага бир класстын 174 тетрадынан үчүнчиге үлүзиге талдап алган, экинчиге класстын 180 тетрадынан төртүнчиге үлүзиге алган. Выставкага кажы класстан көп тетрадь алган база канчага көп?

342. Ангчылардын артели заготовительный пунктка 453 тере табыштырган. Бастыра терелердин бежинчиге үлүзиге түлкүнинг терези болгон, койоннын терези түлкүнинг терезиненг 85-ке көп, арткандары десе тийинининг терелери болгон. Тийинининг терелери канча кире болгон?

343. Федя сарайга эки катап одунга барып келеле, бастыра 116 м өткөн. Турадан сарайга жетире канча метр?

344. Детдомго 6 кг печенье садып алган...

Бодолгонунг учурын жетире бичип алар, ол мынайып бодолзын:

1) $15 \text{ салк.} \times 6 = 90 \text{ салк.}$

2) $190 \text{ салк.} - 90 \text{ салк.} = 100 \text{ салк.}$

3) $100 \text{ салк.} : 20 \text{ салк.} = 5 \text{ (кг).}$

К а р у у з ы: 5 кг конфет садып алган.

345. Ишмекчи детальдар эдер жакылтаны канча часка ойинең озо бүдүргенин билип аларга керектү болгодый бодолго тургузып алар, ол мынайып бодолзын:

1) $72 \text{ деталь} : 12 \text{ деталь} = 6 \text{ (час).}$

2) $8 \text{ час} - 6 \text{ час} = 2 \text{ час.}$

К а р у у з ы: 2 часка.

346. $356 + 247 + 98$ $632 : 8 \times 9 - 409$

$960 - (75 + 588)$ $123 \times 8 : 6 - 87$

$705 - (814 - 696)$ $801 : 9 \times 8 - 379$

$912 - (623 - 387)$ $736 : 4 \times 5 - 538$

347. $(169 + 187) \times (78 : 39)$ $(724 - 388) : (96 : 24)$

$(501 - 395) \times (81 : 27)$ $(882 - 186) : (84 : 14)$

$(810 - 685) \times (85 : 17)$ $(900 - 395) : (80 : 16)$

$(976 - 288) : (96 : 12)$ $(712 - 496) : (92 : 23)$

348. Примерлерди чын бодогон бо?

$(512 - 257) \times (72 : 24) = 765$ $(856 : 8) \times (95 : 19) = 535$

$(904 - 328) : (68 : 17) = 144$ $(936 : 2) : (87 : 29) = 156$

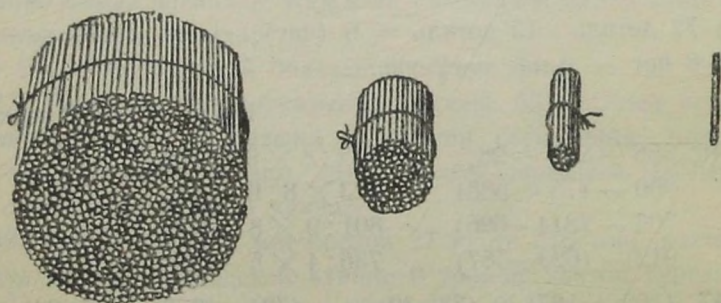
$(913 - 198) : (75 : 15) = 143$ $(912 : 4) : (94 : 47) = 114$

$(834 - 216) : (57 : 19) = 206$ $(804 : 3) : (76 : 19) = 67$

Көп темдектү тоолор.

Көп темдектү тоолордын нумерациязы.

349. Ондо канча бир? Јүсте канча он? Мунда канча јүс?

350. Бир пачкада 1000 карандаш болгон. Эки ондый пачкада канча карандаш? 3? 4? 5? 6? 7? 8? 9 ондый пачкада?

351. Счётко бирди салар. 10 бир болгончо, ого бирден кожор. 10 бирди бир онло солуур.

Счётто јүс болгончо, онго оннон кожор. Мун болгончо, јүске јүстен кожор. Токус мун болгончо, мунга муннан кожор.

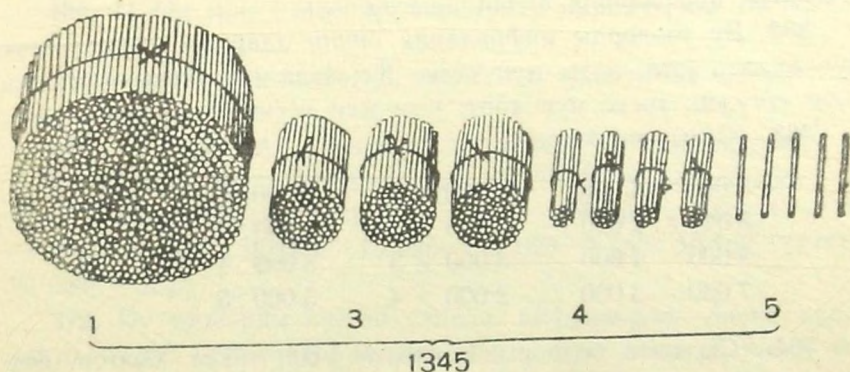
352. Эки мун болгончо, мунга јүстен кожор.

353. Сегис мун болгончо, мунга 500-тен кожор. Токус мун болгончо, сегис мунга 200-тен кожор.

354. Бир мун одус болгончо, мунга бирден кожор.

355. Бу тоолорды адап берер: мундары 1, јүстери 3, ондоры 6, бирлери 2; мундары 4, јүстери 7, бирлери 5; мундары 6, ондоры 9, бирлери 1; мундары 5, јүстери 4; мундары 7, ондоры 8; мундары 2, бирлери 9.

356. Канча агажак јуралган?

Јуруктың алдындагы тооны кычырар.

357. Таблицадагы тоолорды кычырар. Олорды сѣтко салар.

Бир мундар	Јүстер	Ондор	Бирлер
3	4	5	6
6	2	0	5
5	0	4	8
8	0	0	4
5	0	3	0
7	2	0	0

358. Тоолорды кычырала, олорды сѣтко салар:

2 768; 4 281; 3 560; 6 400; 1 704; 6 085;
9 040; 7 010; 8 002; 5 003; 4 000; 7 000.

359. Бу тоолорды сѣтко салала, цифраларла бичип алар:
ўч мун төрт јүс сегизен бир; алты мун беш јүс; эки мун одус
сегис; беш мун төртөн алты; јети мун јирме; төрт мун алты;
тогус мун.

360. Уду Октябрьский социалистический революция бир
мун тогус јүс он јети јылда болгон.

Бу тооны цифраларла бичип алар.

361. Бойыгардыг чыккан жылыгарды ла школго келген жылыгарды цифраларла бичип алыгар.

362. Бу тоолорды цифраларла бичип алар: үч мун тогус жүс сегизен јети; алты мун сегис жүс; беш мун јирме төрт; эки мун тогузон; тогус мун төрт; јети мун сегис; алты мун.

363. (Сагышта бодоор.)

$$\begin{array}{lll} 3\,000 + 4\,000 & 1\,000 \times 5 & 4\,000 : 2 \\ 8\,000 - 2\,000 & 4\,000 \times 2 & 3\,000 : 3 \\ 9\,000 - 4\,000 & 3\,000 \times 3 & 8\,000 : 4 \\ 7\,000 - 3\,000 & 2\,000 \times 4 & 5\,000 : 5 \end{array}$$

364. (Сагышта бодоор.) Колхозто 1 000 такаа болгон. Бир жылдың бажында олардың тоозы эки катапка көптөгөн, беш жылдыктын учында дезе олар үзеери 7 000-га көптөгөн. Колхозто канча такаа боло берди?

365. (Сагышта бодоор.)

$$\begin{array}{l} 5\,000 + 1\,000 - 4\,000 + 3\,000 \\ 2\,000 \times 4 : 2 + 1\,000 \\ 6\,000 : 3 \times 4 - 5\,000 \\ 8\,000 : 4 : 2 - 1\,000 \end{array}$$

366. 9 бирге 1 бирди кошсо, канча болор? 9 мунга 1 мунды кошсо, канча болор?

367. Кайырчакта 10 мун карандаш. Эки ондый кайырчакта канча карандаш? 3? 4? 5? 6? 7? 8? 9 ондый кайырчакта?

Он мундар	Бир мундар	Јустер	Ондор	Бирлер
3	5	4	8	2
7	6	0	2	4
5	3	0	0	8
1	0	0	0	0
8	0	5	0	6
3	8	0	7	0

368. Таблицадагы тоолорды кычырар. Олорды счѣтко салар.

369. 1) Он мун болгончо, бир мунга бир муннан счѣтко салып кожор;

2) Тогузон мун болгончо, он мунга он муннан счѣтко салып кожор.

370. 1) Одус мун болгончо, он мунга 1 000-нан кожор.

2) Тогузон мун болгончо, одус мунга 5 000-нан кожор.

371. Тоолорды кычырала, олорды счѣтко салар: 11 111; 34 268; 85 400; 90 803; 72 045; 46 020; 5 100; 50 100; 72 003; 91 000; 8 025.

372. Бу тоолорды счѣтко салала, цифраларла бичип алар: төртөн сегис мун үч жүс сегизен; бирме мун алты жүс одус; тогузон үч мун эки жүс беш; одус алты мун бежен; алтан мун сегис; јетен мун.

373. Беш жылдыктын баштапкы жылында завод он сегис мун үч жүс машина чыгарган, беш жылдыктын калганчы жылында десе бирме беш мун беш жүс машина чыгарган. Бу тоолорды цифраларла бичип алар.

374. Бу тоолорды цифраларла бичип алар: одус беш мун төрт жүс он алты; сегизен мун үч жүс тогузон беш; бежен бир мун жүс төртөн; јетен мун алты жүс; бирме сегис мун одус беш; тогузон мун алтан; төртөн мун беш; сегизен мун.

375. (Сагышта бодоор.)

12 000 + 16 000	7 000 × 5	24 000 : 4
28 000 — 13 000	12 000 × 4	68 000 : 2
75 000 — 20 000	16 000 × 6	75 000 : 3

376. (Сагышта бодоор.) Балдардын площадкасына 6 000 салк. чыгымдаган, пионерский лагерге десе 4 катап көп. Площадкага ла лагерге јаба канча кире акча чыгымдаган?

377. 9 онго 1 онды кошсо, канча болор? 9 он мунга 1 он мунды кошсо, канча болор?

378. Завод план аайынча бир айга 100 000 электрический лампа эдер учурлу. 2 айга ол канча лампочка эдер учурлу? 3? 4? 5? 6? 7? 8? 9 айга?

379. 1) Јүс мун болгончо, он мунга он муннан счѣтко салып кожор.

2) Бир миллион болгончо, жүс мунга жүс муннан счѣтко салып кожор.

380. 1) Эки жүс мунг болгончо, жүс мунга 10 000-наң кожор.
2) Тогус жүс бежен мунг болгончо, эки жүс мунга 50 000-наң кожор.

381. Таблицада бичилген тоолорды кычырар. Олорды счѣт-ко салар.

Јүс мундар	Он мундар	Бир мундар	Јүстер	Ондор	Бирлер
3	2	5	1	4	0
2	6	1	8	0	0
4	0	5	3	2	0
6	3	0	0	5	0
8	0	0	0	0	0
2	0	0	4	5	0

382. Тоолорды кычырала, олорды счѣтко салар:

111 111; 186 436; 214 800; 530 705; 40 060; 600 480; 910 025;
702 008; 500 090; 100 000; 10 001; 320 047; 999 999.

383. Бу тоолорды счѣтко салала, цифраларла бичип алар: сегис мунг беш; төртөн јети мунг он эки; үч жүс төртөн алты мунг эки жүс одус; сегис жүс он мунг төрт жүс; јети жүс эки мунг үч жүс он эки; төрт жүс мунг беш жүс төртөн; үч жүс үч мунг беш; јети жүс мунг.

Бичиирге јаныс цифра керек болуп турган тоолор **јаныс темдектү** деп адалат. Бичиирге эки цифра керек болуп турган тоолор **эки темдектү** деп адалат, үч цифра керек болзо—**үч темдектү**, төрт цифра керек болзо—**төрт темдектү** база оноң до ары.

384. Үч темдектү эң јааң тооны бичип алар; төрт темдектү эң јааң тооны бичип алар.

Беш темдектү эң кичинек тооны бичип алар; алты темдектү эң кичинек тооны бичип алар.

385. Библиотекада жүс одус жети мун жети жүс беш бичик.
Бу тооны цифраларла бичип алар. Бу тооны бичиирге кан-
ча цифра керек болды?

386. Бу тоолорды цифраларла бичип алар: беш жүс он эки
мун сегис жүс он алты; төрт жүс мун беш жүс жетен; жүс төрт
мун үч жүс; жети жүс мун беш жүс; тогус жүс жети мун алтан;
алты жүс бирме мун сегис; сегис жүс мун.

387. (Сагышта бодоор.) Өдүк көктөр фабрика бир жылга
эр улустын 60 000 эжер өдүгин көктөгөн, үй улустын
өдүгин эр улустын өдүгинен 40 000 эжерге көп, балдардын
өдүгин дезе үй улустын өдүгинен 2 катап көп. Фабрика бир
жылга балдардын өдүгин канча эжер көктөди?

388. (Сагышта бодоор.)

$$\begin{array}{rcl} 200\,000 + 300\,000 & 100\,000 \times 8 & 800\,000 : 2 \\ 700\,000 - 400\,000 & 300\,000 \times 2 & 600\,000 : 3 \end{array}$$

389. Тоолорды кычырар:

$$\begin{array}{rcl} 2 & 200 & 20\,000 \\ 20 & 2\,000 & 200\,000 \end{array}$$

390. Бу тоолорды цифраларла бичип алар: 6 бир; 6 он;
6 жүс; 6 мун; 6 он мун; 6 жүс мун.

391. Бирлер он жанынан кажы жерде бичилет? ондор? жүс-
тер? бир мундар? он мундар? жүс мундар?

Тегин бирлер 1-кы разрядтын бирлери деп адалат, озор
он жанынан **баштапкы** жерде бичилет.

Ондор 2-чи разрядтын бирлери деп адалат, **экинчи** жер-
де бичилет.

Жүстер 3-чи разрядтын бирлери деп адалат, **үчүнчи** жер-
де бичилет.

Бир мундар 4-чи разрядтын бирлери деп адалат, **төр-
түнчи** жерде бичилет.

Он мундар 5-чи разрядтын бирлери деп адалат, **бежин-
чи** жерде бичилет.

Жүс мундар 6-чы разрядтын бирлери деп адалат, он жа-
нынан **алтынчы** жерде бичилет.

392. 4 деп цифра он жанынан баштапкы жерде турза, кан-
дый тооны көргүзөр? экинчи жерде турза? үчүнчи жерде турза?
төртүнчи жерде турза? бежинчи жерде турза? он жанынан ал-
тынчы жерде турза?

393. Бу тоолорды цифраларла бичип алар:

3-чи разрядтын 8 бири; 4-чи разрядтын 6 бири;

5-чи разрядтын 7 бири; 6-чы разрядтын 9 бири.

394. Бу тоолорды цифраларла бичип алар: жети мун сегизен; он беш мун үч жүс; жүс мун төрт жүс сегис; беш жүс мун тогузон алты; үч жүс он алты мун төрт.

395. Бу тоолорды цифраларла бичип алар:

2-чи разрядтын 6 бири; 4-чи разрядтын 3 бири;

5-чи разрядтын 1 бири; 6-чы разрядтын 8 бири.

396. Бу таблицанын строкаларында бичилген тоолорды кычырар:

Экинчи класс—мундар			Баштапкы класс—бирлер		
жүстер	ондор	бирлер	жүстер	ондор	бирлер
3	4	5	2	7	6
1	9	0	4	2	5
7	0	0	0	0	0

Разрядтар **класстарга** биригет, кажы ла **класста** үч разрядтан.

Бирлер, ондор ло жүстер бирлердин классын, эмезе **баштапкы классты** бүүдүрет.

Бир мундар, он мундар ла жүс мундар **мундардын классын**, эмезе **экинчи классты** бүүдүрет.

397. Тетрадьтарга класстардын ла разрядтардын таблица-зын журап алар. Көп темдектү беш тоо сананып алала, оlorды таблицага бичиир.

398. Бу тоолорды цифраларла бичип алар:

1) экинчи класстын 156 бири ле баштапкы класстын 840 бири;

2) экинчи класстын 180 бири ле баштапкы класстын 300 бири;

3) экинчи класстын 92 бири ле баштапкы класстын 50 бири;

4) экинчи класстын 8 бири ле баштапкы класстын 6 бири.

399. Ондо канча бирлер? жүсте канча он? мунда канча жүс?
он мунда канча мун? жүс мунда канча он мун?

400. 1) Канча бирлер болуп жат:

1 он 6 бир? 4 он 8 бир? 7 он 5 бир?

2) Канча ондор болуп жат:

1 жүс 4 он? 3 жүс? 9 жүс 3 он?

3) Канча жүстер болуп жат:

1 мун 5 жүс? 2 мун? 6 мун 7 жүс?

4) Канча мундар болуп жат:

1 он мун 8 мун? 5 он мун 4 мун?

401. 1) Канча бирлер болуп жат:

4 он 9 бир? 7 он 6 бир? 6 он 8 бир?

2) Канча ондор болуп жат:

5 жүс 2 он? 6 жүс 8 он? 9 жүс 1 он?

3) Канча жүстер болуп жат:

6 мун 7 жүс? 4 мун 9 жүс? 8 мун 2 жүс?

402. 40 бир = ... он 30 жүс = ... мун

78 бир = ... он ... бир 70 жүс = ... мун

20 он = ... жүс 14 жүс = ... мун ... жүс

60 он = ... жүс 20 мун = ... он мун

17 он = ... жүс ... он 25 мун = ... он мун ... мун

403. (Сагышта бодоор.) Мастерскойдо сентябрьда ёлканын 8 000 ойынчыгын эткен, октябрьда 4 000-га көп, ноябрьда десе, сентябрьдагызына көрө, эки катап көп. 3 айга канча ойынчык эдилген?

404. (Сагышта бодоор.) Эки магазинге линейкалар ийген: бирүзине 3 кайырчак, экинчизине 4 ондый кайырчак. Эки магазинге бастыра 14 000 линейка ийген. Кажы ла магазинге канча линейка ийген?

405. $324 + 476 + 85$ $962 - (518 - 379)$

$290 + 68 + 537$ $504 - (830 - 648)$

$816 - (256 + 187)$ $701 - (912 - 507)$

$930 - (168 + 375)$ $621 - (724 - 589)$

406. $174 \times 5 : 3$ $528 : 4 \times 6$ $930 : 5 : 3$ $714 : 3 : 2$

$246 \times 4 : 6$ $740 : 5 \times 3$ $816 : 2 : 6$ $912 : 4 : 3$

$96 \times 9 : 8$ $872 : 8 \times 5$ $756 : 4 : 9$ $792 : 2 : 9$

$84 \times 6 : 8$ $792 : 3 \times 2$ $522 : 3 : 2$ $708 : 4 : 3$

407. 1) Эки действиеле — айрырыла база кожорыла — бодолгодый бодолго тургузып алар.

2) Эки действиеле — катаптаарыла база үлеериле — бодолгодый бодолго тургузып алар.

$$408. (932 - 256) : (68 : 17) \quad (414 - 135) : 3 \times 7$$

$$(830 - 345) : (75 : 15) \quad (906 - 258) : 6 \times 9$$

$$(915 - 168) : (87 : 29) \quad (328 + 576) : 2 : 4$$

$$(864 - 288) : (84 : 14) \quad (368 + 496) : 4 : 3$$

Узуннын кемжүүлери.

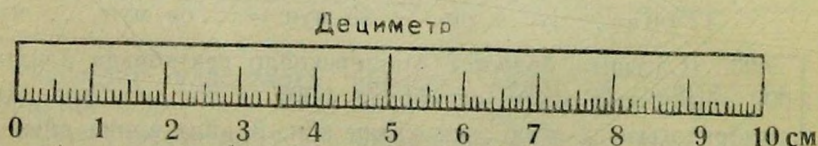
409. Жаан ыраагын кемжиирге кандый кемжүүлерди тузаланып жат?

410. Слердин городтон эмезе деревнеден жуук ла деген журтка четире канча километр?

411. Школдон ыраагы 1 километр жерди коргузип берер:

412. Километрде канча метр?

413. (Сагышта бодоор.) Уренчиктин 2 алтамы 1 м. 1 км-ди одорго, ого канча алтам базар керек?

414. Метрде канча дециметр? канча сантиметр?

Дециметрде канча сантиметр? Сантиметрде канча миллиметр?

Узуннын кемжүүлеринин таблицасы.

Кемжүүлердин аттарын толо бичигени	Кемжүүлердин аттарын кыскарта бичигени
1 километр=1 000 метрге	1 км=1 000 м
1 метр=10 дециметрге, эмезе 100 сантиметрге	1 м=10 дм=100 см
1 дециметр=10 сантиметрге	1 дм=10 см
1 сантиметр=10 миллиметрге	1 см=10 мм

415. Класстың сынын ла тууразын, досконын сынын ла тууразын, учебниктин сынын ла тууразын кемјип алар.

416. Доского узуну 1 дм чийӱ тартып салар; узуну 4 дм чийӱ; узуну 5 дм 6 см чийӱ.

417. Тетрадьтарда узуну 1 дм 2 см ле 4 см 8 мм чийӱлер тартып салар.

418. Қалың чаазыннан эмезе картонног метр эдип алар. Оны дециметрлерге ле сантиметрлерге ӱлеп салар. Бир сантиметрди миллиметрлерге ӱлеер.

419. Бойынын јуртап јаткан кыбынын сынын ла тууразын кемјиір. Бойынын сынын кемјиір. Кемјиірде болгон тоолорды тетрадьтарга бичип алар.

420. 1) Линейкада 2 дм-ди көргүзип берер. Ол канча сантиметр болор?

2) Линейкада 2 дм 8 см-ди көргүзип берер. Ол канча сантиметр болор?

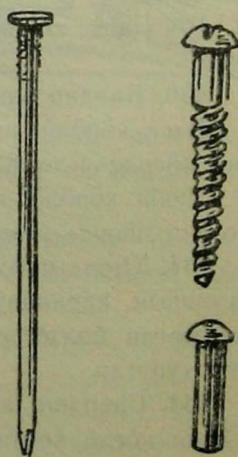
421. Кадуныг, шурунтыг ла заклёпканыг узуныг кемјий-ле, миллиметрлерле бичип салар.

422. Эки кижі бирӱзи бирӱзине удур ажингилеп барган. Озо баштап олардын ортозы 1 км болгон. Олардын бирӱзи 360 м, экинчизи дезе 400 м ажинип ӱдӱрдӱ, олардын ортозы канча кире боло берди?

423. Ишмекчилер 2 км шоссе јол ремонттоп койдылар. Онызы канча метр болор?

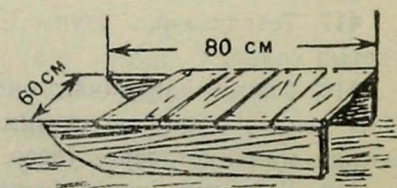
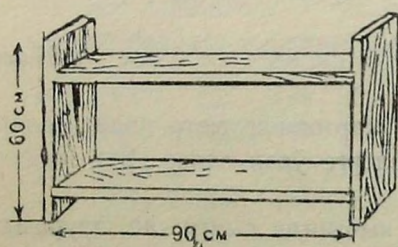
424. Пионерлер јорукка јӱрер гужунда 7 км 500 м ӱткӱндӱр. Онызы канча метр болор?

425. Физкультурник ичкеери 400 см-ге калыган. Онызы канча метр болор?

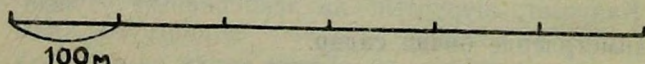
426. $(258 + 693) : 3$	$(348 + 594) : 6$	$845 : 5 \times 3$
$(185 + 590) : 5$	$(912 - 144) : 4$	$288 : 3 \times 4$
$(455 + 189) : 7$	$(704 - 136) : 8$	$658 : 7 \times 8$
$(378 + 534) : 6$	$(981 - 567) : 9$	$856 : 8 \times 9$

427. Уренчик бичиктер саларга, журукта көргүзилгендй полкалар эдип аларга јат. Олорды эдерге канча метр доско керек болор?

428. Уулчак журукта көргүзилгендй колчанак эдип аларга јат. Ондый колчанак эдерге канча метр доско керек болор?

429. Школдон кийим көктөөр фабрикага јетире ыраагын балдар кичинектедип журап алган, олоор оноор экскурсияга ба-рып јүргөн. 100 м-дин ордына олоор кичинек чийү тартып турган:

Школдон кийим көктөөр фабрикага јетире ыраагы канча кире?

430. Балдар ыраагын көслө кемјип тургандар.

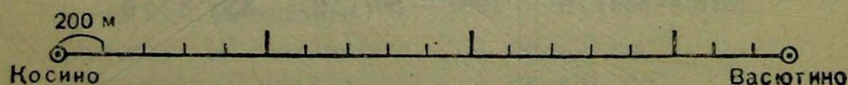
Вася көрөлө, школдын участогынын сыны 75 м деген, кемјип ийерде дезе, 82 м болуп калган. Ол канчага јастырған?

Люба көрөлө, школдын участогынын тууразы 52 м деген, кемјип ийерде дезе, 48 м болуп калган. Ол канчага јастырған?

431. Столдын сынын ла тууразын, тетрадьтын сынын ла тууразын, карандаштын сынын көслө кемјип. Јастырдыгар ба, јастырған болзогор, канчага, кажы ла сайын кемјип шинжү-лөп туругар.

432. Слердин айылды эбиреде чеденнин эмезе огородтын сынын көслө кемјип. Ыраагын метрле кемјип. Слер канчага јастырдыгар?

433. Косино ло Васютино деревнелердин ортозы журукта кичинектеде көргүзилген. Эки јурт ортодогы ыраагын бодо-п чыгарар.

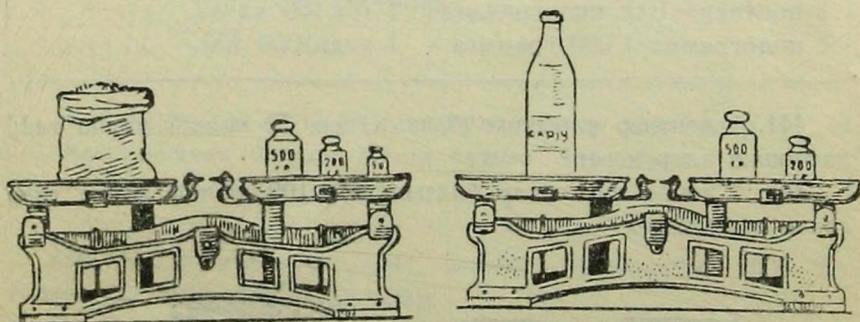

434. 3-чи разрядтың 5 биринег турган тооны; 4-чи разрядтың 2 биринег турган тооны; 5-чи разрядтың 1 биринег турган тооны; 6-чы разрядтың 8 биринег турган тооны цифрларла бичип алар.

Бескенин кемјүлери.

435. 1 кг, 300 г, 750 г кумак бескелеп алар.

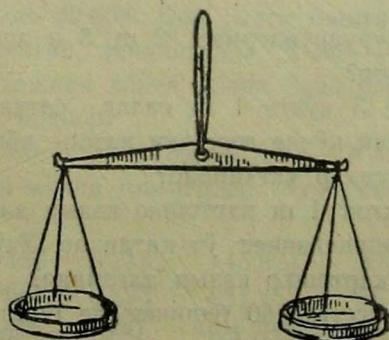
436. 1) Крупалу баштыктың 2) Куру болуштоптың бескесезин јурук аайынча билип кези 310 г. Болуштоптогы сарјуныг ару бескесезин билип алар.

437. Бескенин бир айагында 500 г-нын гирязы, экинчизинде — бескези 300 г сахарлу баштыгаш. Беске теңдешсин деп, канча грамм сахар кожор керек?

438. Бескенин бир айагында мөттү банка, экинчи айагында 1 кг-нын гирязы. Беске тең туруп јат. Банканын бескези 300 г болзо, мөттинг бескези канча кире?

439. Кичинек ойынчык беске эдип алар.

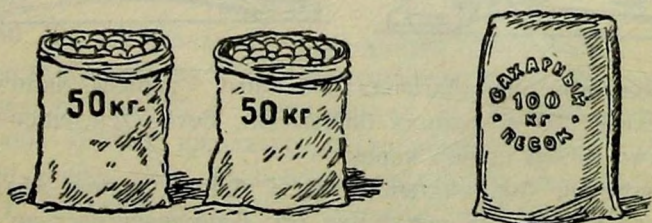
440. Јентил деген немелерди килограммдарла база граммдарла бескелеер, уур деген немелерди центнерлерле база тонналарла бескелеер.

Бескенинг кемјүлеринин таблицазы.

Кемјүлердин аттарын толо бичигени	Кемјүлердин аттарын кыскарта бичигени
1 тонна=1 000 килограммга, эмеze 10 центнерге	1 т=1 000 кг, эмеze 10 ц
1 центнер=100 килограммга	1 ц=100 кг
1 килограмм=1 000 граммга	1 кг=1000 г

441. 1 центнер картошко болзын деп, 50 кг-нан канча таар картошко алар керек?

442. 1 тонна оок сахар болзын деп, 100 кг-нан канча таар сахар алар керек?

443. Кышка 2 ц капуста белетеп алган. Онызы канча килограмм болор?

444. Колхозчы трудкүндерине 2 т 5 ц аш алган. Онызы канча центнер болор?

445. Магазинде 3 күнге 1 т сахар саткандар: баштапкы күнде 300 кг, экинчи күнде дезде эки катап көп. Учүнчи күнде канча килограмм сахар саткандар?

446. Уч участоктон 1 т картошко казып алгандар: баштапкызынан 450 кг, экинчизинен үч катап ас. Учүнчи участоктон канча килограмм картошко казып алгандар?

447. Экинчи класстын 40 биринен ле баштапкы класстын 76 биринен турган тооны; экинчи класстын 806 биринен ле

баштапкы класстын 5 биринен турган тооны цифраларла бичип алар.

$$\begin{array}{lll}
 448. \quad 567 + 389 & 139 + 206 + 387 & 325 + 47 + 288 \\
 608 + 298 & 405 + 168 + 54 & 96 + 175 + 549 \\
 487 + 96 & 194 + 307 + 86 & 85 + 667 + 54 \\
 75 + 829 & 77 + 584 + 59 & 49 + 708 + 66
 \end{array}$$

Көп темдектү тоолорды кожоры.

$$\begin{array}{r}
 449. \quad \begin{array}{l} 316 \\ + 245 \end{array} \text{ кожулаачылар} \\
 \hline
 561 \text{ сумма}
 \end{array}$$

Кожуп турган тоолорды **кожулаачылар** деп айдар.
 Кошконынан болгон тооны **сумма** деп айдар.
 Кожор темдек + (плюс).

450. Бир кожулаачы 3 241, экинчи кожулаачы 1635. Бу тоолордын суммазын таап алар.

$$\begin{array}{lll}
 451. \quad 7\,346 + 1\,452 & 34\,265 + 23\,724 & 324\,715 + 253\,164 \\
 6\,581 + 315 & 80\,461 + 19\,328 & 456\,028 + 42\,051 \\
 9\,065 + 723 & 56\,070 + 3\,624 & 35\,704 + 124\,085 \\
 841 + 4\,057 & 7\,306 + 41\,092 & 8\,092 + 631\,607
 \end{array}$$

452. Типография бир күнге 13 140 учебник кепке базап чыгарган, экинчи күнде десе 1 205 учебникке көп. (Суракты, бодолго эки действиеле бодолор эдип, тургузып алар.)

453. Бир библиотекада 40 750 бичик болгон, экинчизинде 24 135, үчүнчизинде 32 608. Бир жылга баштапкы библиотекада 4 235 бичик кожулган, экинчизинде 5 360, үчүнчизинде 6 090. Кажы ла библиотекада канча бичик боло берди?

454. Сагышта бодоор:

$$8 + 7 \quad 80 + 70 \quad 800 + 700 \quad 8\,000 + 7\,000$$

Ондый ок бир канча примерлер тургузала, олорды бодоп салар.

$$\begin{array}{lll}
 455. \quad 3\,462 + 5\,218 & 45\,824 + 32\,069 \\
 2\,634 + 6\,293 & 241\,452 + 56\,397 \\
 7\,456 + 830 & 604\,736 + 103\,853 \\
 935 + 8\,625 & 74\,527 + 806\,371
 \end{array}$$

456. Сентябрьда завод 1 380 машина эдип чыгарган, октябрьда сентябрьдагызынан 250 машинага көп, ноябрьда десе октябрьдагызынан 275 машинага көп. Ноябрьда завод канча машина эдип чыгарды?

457. Бир участкаг 1 065 ц үрен кукуруза жуунадып алгандар, экинчизинег десе 328 ц-ге көп.

Кукурузанын жажыл бүрин бир участкаг 12 340 ц жуунадып алгандар, экинчизинег десе 4 850 ц-ге көп. Эки участкаг канча кире үрен кукуруза жуунадып алгандар? Эки участкаг канча кире жажыл бүр жуунадып алгандар?

458. $37\,284 + 2\,507$ $128 \times 6 + 950$
 $5\,052 + 32\,675$ $932 - 186 + 872$
 $248\,724 + 534\,163$ $705 - 248 + 629$

459. Лилбүлү квадратта кажы ла рядтыг тоолорынын суммалары түнгей. Чын ондый ба, шинжүлөп көрөр.

100	800	300
600	400	200
500	0	700

600	100	800
700	500	300
200	900	400

460. $865 + 479$ $423\,486 + 59\,344$
 $3\,725 + 4\,185$ $82\,764 + 647\,538$
 $7\,856 + 308$ $574\,807 + 346\,196$
 $297 + 9\,856$ $5\,098 + 726\,907$

461. Совхоз үч күннин туркунына государственного аш табыштырган, күнүг сайын 286 т-дан. Онын кийининде ого табыштырарга база 570 т арткан. Совхоз государственного бастыра канча тонна аш табыштырар учурлу болгон?

462. Колхозто төрт айдын туркунына айына 236 т-дан силос кородып тургандар. Айына 245 т-дан коротсо, арткан силос база 3 айга једер. Колхозто бастыра канча кире силос болгон?

$$\begin{array}{rcl}
 463. & 45\,968 + 7\,275 & 834 : 6 \times 4 + 978 \\
 & 72\,405 + 89\,097 & 576 : 4 \times 5 + 865 \\
 & 356\,078 + 495\,824 & 900 - 356 + 759
 \end{array}$$

464. Туйуктаар эпти тузаланып, сагышта бодоор:

$$\begin{array}{rclcl}
 36 + 19 & 58 + 99 & 199 + 65 & 199 + 135 \\
 49 + 28 & 99 + 73 & 399 + 86 & 248 + 199
 \end{array}$$

465. 14 лө 18 деп эки тоонунг суммазы канча?

18 ле 14 деп эки тоонунг суммазы канча?

466. Кожулаачыларды озо баштап үстүнөң
 төмөн, онын кийининде алдынан өрө кожуп,
 кожорын бүдүрүп салар.

$$\begin{array}{r}
 + 3\,256 \\
 + 2\,731 \\
 \hline
 \end{array}$$

Кожулаачыларды жерлериле солүштырганынан сумма кубулбас.

Кошконунунг чынын шинжүлөп көрөргө, кожүлаачыларды өскө зайынча кожуп жат. Действиени чын бүдүргөн болзо, ол ок сумма болор.

467. Кожорын бүдүрөле, шинжүлөп көрөр:

$$\begin{array}{rcl}
 5\,764 + 4\,385 & 67\,485 + 93\,076 & 135\,476 + 674\,865 \\
 9\,807 + 6\,098 & 9\,758 + 74\,509 & 706\,593 + 95\,308
 \end{array}$$

468. Бир участокто 1 645 агаш өскөн, жаңыдан отургусканы 1 280 агаш. Экинчи участокто 1 280 агаш өскөн, жаңыдан отургусканы онон 365 агашка көп. Кажы ла участокто канча агаш боло берди?

469. Кожулаачыларды жерлериле солүштырып, сагышта бодоп салар:

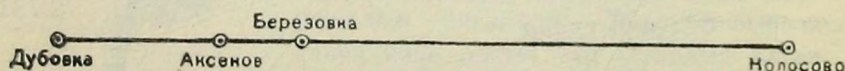
$$\begin{array}{rcl}
 92 + 56 + 8 = (92 + 8) + 56 = 100 + 56 = 156 \\
 95 + 67 + 5 & 64 + 77 + 36 & 75 + 56 + 25 + 44 \\
 88 + 53 + 12 & 52 + 93 + 48 & 6 + 87 + 13 + 94
 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl}
 470. & 3\,576 + 4\,892 + 540 + 62 & 37\,284 + 65\,704 + 8\,056 \\
 & 6\,954 + 276 + 9\,085 & 7\,720 + 36\,455 + 270\,590 \\
 & 2\,896 + 675 + 8\,049 & 45\,638 + 240\,196 + 755 \\
 & 507 + 9\,478 + 637 & 186\,512 + 7\,028 + 76\,093
 \end{array}$$

471. Өдүк көктөөр мастерскойдо бир айга эр улустын 940 эжер өдүгүн жамаган. үй улустын өдүгүн эр улустыйынан 185 эжерге ас, балдардын өдүгүн десе үй улустыйынан 236 эжерге ас жамаган. Бир айга бастыра канча эжер өдүк жамагандар?

472. Колхоз 1 126 т буудай жуунадып алган, арышты буудайдан 178 т-га ас, арбаны десе арыштан эки катап ас. Колхоз канча кире аш жуунадып алган?

473. Дубовкадан Аксёновко жетире 176 км, Аксёновтон Берёзовкага жетире эки катап жуук, Берёзовкадан Колосового жетире десе, Дубовка ла Аксёновко жетире жолго көрө, үч катап ыраак. Дубовкадан Колосового жетире ыраагын билип алар.

$$\begin{array}{r}
 474. \quad 488 + 573 + 6\,345 \quad 942 - 576 + 1\,548 \quad 625 - 386 \\
 42\,755 + 37\,648 + 8\,470 \quad 801 - 465 + 75\,634 \quad 902 - 793 \\
 36\,080 + 9\,875 + 7\,069 \quad 732 - 335 + 68\,049 \quad 514 - 388 \\
 8\,475 + 53\,098 + 3\,706 \quad 900 - 597 + 92\,708 \quad 700 - 406
 \end{array}$$

Көп темдектү тоолорды айрыыры.

$$\begin{array}{r}
 475. \quad 782 - \text{астаачы} \\
 \quad \quad 548 - \text{астадаачы} \\
 \hline
 \quad \quad 234 - \text{артканы, эмесе разность.}
 \end{array}$$

Кандый бир тоодон айрып турган болзо, оны **астаачы** деп айдар.

Айрып турган тооны **астадаачы** деп айдар.

Айрыырда болгон тооны **артканы**, эмесе **разность** деп айдар.

Айрыыр темдек — (минус).

476. 1) Астаачы 5 786. Астадаачы 3 152. Разностьты табар.
2) Астаачы 9 768. Астадаачы 527. Артканын табар.

$$\begin{array}{r}
 477. \quad 74\,685 - 32\,565 \quad 38\,726 - 15\,714 \quad 568\,794 - 315\,402 \\
 48\,906 - 5\,703 \quad 65\,907 - 4\,305 \quad 685\,307 - 24\,105
 \end{array}$$

478. Нефтьтең эткен продукталардын складында 1875 т нефть, бензин 623 т-га ас, керосин десе нефтьтең 744 т-га ас болгон. Складта бастыра канча тонна нефтепродукталар болды?

$$479. \begin{array}{l} 487\,045 - 236\,025 \quad 5\,760 + 34\,896 - 10\,546 \\ 960\,876 - 40\,621 \quad 54\,805 - 3\,602 + 78\,968 \end{array}$$

480. 1) Астаачы 110, астадаачы 30. Разностьты табар.

2) Разнозы 50 болуп турган эки тооны адап берер.

481. Кассада 5872 салк. болгон. Онон 2348 салковойды берип ийген. Кассада канча кире акча артты?

$$482. \begin{array}{l} 8\,756 - 4\,218 \quad 54\,728 - 31\,564 \quad 64\,059 - 50\,724 \\ 9\,580 - 6\,345 \quad 85\,607 - 20\,350 \quad 96\,408 - 32\,905 \end{array}$$

$$483. \begin{array}{l} 460\,785 - 315\,412 \quad 856\,948 - 675\,302 \quad 35\,784 - 8\,560 \\ 581\,398 - 238\,176 \quad 609\,703 - 188\,401 \quad 286\,320 - 54\,910 \end{array}$$

484. Заводто эткен јаш кирпичтердин кажызынын ла бескези 4500 г. Кургаткан кийининде кирпичтин бескези 800 г-га астай берет, өртөгөн кийининде база 200 г-га астайт. Өртөгөн кийининде кирпичтин бескези канча болды?

485. План аайынча теермен бир айга 2795 ц кулур теермендеер узурлу болгон. Айдын баштапкы јарымында ол 1460 ц теермендеген, экинчи јарымында десе 35 ц-ге көп. Теермен бир айдын планын канчага ажыра бүдүрди?

$$486. \begin{array}{l} 36\,836 - 5\,219 \quad 372 : 4 \times 9 - 375 \\ 87\,504 - 63\,283 \quad 855 : 9 \times 7 - 490 \\ 376\,160 - 35\,420 \quad 736 : 8 \times 9 - 356 \end{array}$$

487. Јилбүлү квадраттарда кандый тоолор јетпей јат?

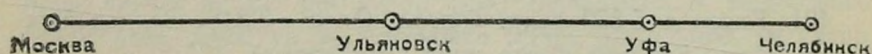
30	100	50
70		90

40		80
	50	
		60

488. Ортозы 1382 км эки пристаньнан бирүзи бирүзине удура эки пароход чыккан. Туштажарга јетире баштапкы пароход 756 км өткөн. Туштажарга јетире экинчи пароход канча километр өткөн?

$$\begin{array}{rcl}
 489. & 4\,324 - 2\,186 & 34\,820 - 12\,756 & 320\,425 - 112\,235 \\
 & 9\,540 - 6\,375 & 68\,702 - 3\,982 & 572\,348 - 7\,199 \\
 & 8\,127 - 937 & 92\,376 - 80\,288 & 814\,603 - 48\,572
 \end{array}$$

490. Москвадан Челябинскке јетире 1 909 км. Москвадан Ульяновскко јетире 894 км, Ульяновсктон Уфага јетире дезе 626 км. Уфадан Челябинскке јетире канча километр?

$$\begin{array}{rcl}
 491. & 5\,214 - 834 & 42\,352 - 18\,560 & 351\,614 - 28\,744 \\
 & 6\,022 - 4\,516 & 75\,134 - 9\,728 & 816\,276 - 9\,498 \\
 & 7\,286 - 6\,295 & 81\,263 - 894 & 638\,547 - 560\,478
 \end{array}$$

492. 1) Чаналу јүрер мөрөйдө городтын 200 үренчиги ле јурт јерлердин 180 үренчиги турушкан. Бу мөрөйдө бастыра канча үренчик турушкан?

2) Чаналу јүрер мөрөйдө 380 үренчик турушкан, олордон 200 кижи городтордон келген, арткандары дезе јурт јерлерден. Чаналу јүрер мөрөйдө јурт јерлерден канча үренчик турушты?

$$\begin{array}{rcl}
 493. & 30 + x = 80 & x + 60 = 100 & x + 752 = 930 \\
 & 25 + x = 40 & x + 50 = 120 & 684 + x = 1\,190
 \end{array}$$

494. 1) Кожоры: Кожорын шинжүлөп көрөри:

$$\begin{array}{rcl}
 & \begin{array}{r} 356 \\ + 238 \\ \hline 594 \end{array} & \begin{array}{r} 594 \\ - 356 \\ \hline 238 \end{array} & \text{эмезе} & \begin{array}{r} 594 \\ - 238 \\ \hline 356 \end{array}
 \end{array}$$

Эки тооны кошконын шинжүлөп көрөргө, суммадан кожулаачылардын бирүзин айрып ийер.

Действиени чын бүдүргөн болзо, экинчи кожулаачы боло берер учурлу.

2) Кожорын бүдүрелө, айрыырыла шинжүлөп көрөр:

$$\begin{array}{rcl}
 & 1\,356 + 5\,238 & 356\,472 + 21\,815 \\
 & 37\,642 + 1\,285 & 632\,543 + 239\,306
 \end{array}$$

495. Велосипедист 3 часа 37 км өткөн. Баштапкы часта ол 14 км өткөн, баштапкы ла экинчи часта жаба 26 км өткөн. Ол экинчи часта канча километр, үчүнчи часта канча километр өткөн?

496. Уч отрядтын пионерлери 160 кг сары тегенек (шиповник) терип алгандар. Баштапкы отряд 63 кг терип алган, баштапкы ла экинчи отряд жаба дезе 112 кг. Экинчи отряд канча кире, үчүнчи отряд канча кире сары тегенек терип алган?

497. Кожорын бүдүреле, айрыырыла шинжүлөп көрөр:

$$\begin{array}{lll} 5\,708 + 6\,970 & 37\,653 + 96\,077 & 247\,380 + 39\,605 \\ 28\,954 + 4\,280 & 215\,488 + 56\,904 & 805\,692 + 190\,706 \end{array}$$

498. Иштеп алган жалынан 300 салковойды ишмекчи сберкассага салып койгон. Онын кийининде ондо 700 салк. арткан. Ишмекчи канча кире акча алган?

$$\begin{array}{lll} 499. \quad x - 40 = 60 & x - 200 = 300 & x - 258 = 134 \\ \quad x - 90 = 20 & x - 140 = 120 & x - 365 = 280 \end{array}$$

500. Жаңы совхозто бир жылга 90 тура тудуп алар керек болгон. Баштапкы жарым жылдын учында 40 тура тударга арткан. Баштапкы жарым жылда канча тура тудулган?

$$\begin{array}{lll} 501. \quad 50 - x = 30 & 600 - x = 100 & 625 + 248 = \\ \quad 100 - x = 20 & 250 - x = 210 & \quad x - 248 = 625 \\ \quad 120 - x = 50 & 400 - x = 180 & 873 - x = 625 \end{array}$$

502. Колхозто кыш туркунына 560 т өлөң лө 825 т корнеплод короткондор. Жаскаары 148 т өлөң лө 215 т корнеплод арткан. Канча кире өлөң лө канча кире корнеплод белетелген болгон?

503. Колхозто малга азырал эдип 708 т өлөң лө 1 040 т корнеплод белетеп алгандар. Жаскаары 148 т өлөң лө 215 т корнеплод арткан. Кыш туркунына канча кире өлөң лө канча кире корнеплод кородылган?

$$\begin{array}{lll} 504. \quad 530 + 340 = & x - 375 = 896 & 610 - x = 250 \\ \quad x - 340 = 530 & x - 132 = 578 & 823 - x = 167 \\ \quad 870 - x = 530 & x - 244 = 680 & 916 - x = 270 \end{array}$$

505. Туйуктаар эпти тузаланып, сагышта бодоор:

$$\begin{array}{llll} 74 - 9 & 96 - 39 & 126 - 99 & 235 - 99 \\ 53 - 19 & 94 - 69 & 168 - 99 & 618 - 99 \end{array}$$

506. 1) Айрыыры:

$$\begin{array}{r} 782 \\ - 524 \\ \hline 258 \end{array}$$

Айрыырын шинжүлөөри:

$$\begin{array}{r} + 524 \\ 258 \\ \hline 782 \end{array}$$

Айрыганын шинжүлөп көрөргө, астадаачыны разностьло кожуп ийер.

Действиени чын бүдүргөн болзо, астаачы боло берер учурлу.

2) Айрыырын бүдүрелө, кожорыла шинжүлөп көрөр:

$$7892 - 3578 \quad 35680 - 15496 \quad 136857 - 82385$$

507. Варенье кайнадарга фабрикага 900 кг малина экелген. Күннинг учында кажызында ла 20 кг-наң 7 калама малина арткан. Бир күнге канча килограмм малина кайнаттылар?

508. Пекарняга 1380 кг кулур экелген. Күннинг учында ондо кажызында ла 72 кг-наң 8 таар кулур арткан. Бир күнге канча килограмм кулур кородылган?

509. Айрыырын бүдүрелө, кожорыла шинжүлөп көрөр:

$$36786 - 3958 \quad 128490 - 65385 \quad 275682 - 136496$$

510. Кожорын бүдүрелө, айрыырыла шинжүлөп көрөр:

$$45385 + 78109 \quad 236720 + 58096 \quad 314945 + 146038$$

511. Сагышта бодоор:

$$1 \text{ он} - 1 \text{ бир} \quad 40 - 1 \quad 4000 - 2$$

$$1 \text{ жүс} - 1 \text{ он} \quad 200 - 1 \quad 6000 - 5$$

$$1 \text{ мунг} - 1 \text{ жүс} \quad 3000 - 1 \quad 8000 - 4$$

$$512. 804 - 536 \quad 5024 - 3748 \quad 8010 - 5076 \quad 7000 - 5692$$

$$701 - 428 \quad 6005 - 4236 \quad 9004 - 6908 \quad 4000 - 1079$$

$$900 - 708 \quad 7001 - 6235 \quad 5003 - 4048 \quad 9000 - 3096$$

513. Колхозчыларга 1000 т буудай, арышты буудайдан 673 т-га ас, арбаны дезе арыштан үч катап ас үлөп берген. Колхозчыларга бастыра канча кире аш үлөп берген?

514. 8, 864 лө 2 400 деп тоолор берилген. Баштапкы тоо экинчизинен канча катап ас? Экинчи тоо үчүнчизинен канчага ас?

$$515. 4025 - 1680 \quad 8000 - 2946 \quad 7002 - 3458 \quad 134 \times 6 - 596$$

$$3042 - 2792 \quad 6000 - 4085 \quad 9004 - 6082 \quad 139 \times 7 - 178$$

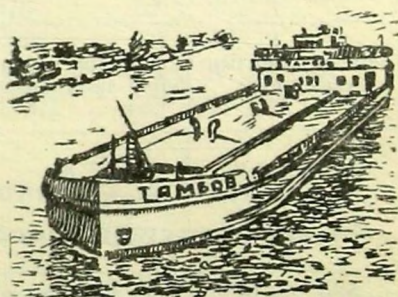
516. (Сагышта бодоор.) 5 000, 8 600, 10 000, 100 000 деп тоолордын кажызын ла 2 бирге астадар.

517. Астаачы 60 005, астадаачы 15 680. Разностьты табар.

518. 40 001 — 28 364 70 100 — 32 065 300 000 — 135 246
 60 004 — 45 086 99 010 — 4 928 400 005 — 75 098
 80 003 — 75 908 50 100 — 7 096 600 010 — 95 492

519. Үч баржала 3 020 т аш экелген: баштапкызыла 1 306 т, экинчизиле десе баштапкызынаң 128 т-га ас. Үчүнчи баржала канча кире аш экелген?

Жакыганы. Бодолгоны бодогонун шинжүлөп көрүгөр. Үч баржала экелген аштын бескезин кожуп ийигер. Бодолгоны чын бодогон болзогор, суммазында 3 020 т болор.

520. Агашту үч участокто 5 060 агаш өскөн; олардын тоозынаң баштапкы участокто 1 570 агаш, экинчизинде 240 агашка көп. Үчүнчи участокто канча агаш өскөн? (Бодолгоны бодогонун шинжүлөп көрөр.)

521. 70 000 — 56 082 500 100 — 84 796 $234 \times 3 = 493$
 80 002 — 48 944 900 010 — 370 568 $118 \times 6 = 549$
 60 100 — 3 908 701 001 — 98 025 $176 \times 4 = 308$

	Арыш- ты	Буудай- ды	Суланы	Арбаны	Басты- разы
„Победа“ колхоз государственного та- быштырган	256 т	430 т	145 т	87 т	
„Октябрь“ колхоз государственного та- быштырган	190 т	518 т	94 т	136 т	

Кажы колхоз көп аш табыштырган база канчага көп?

523. Эки жыл мынан озо колхоз бойынын кырларынан 1 375 т аш жуунадып алган, өткөн жылда 1 504 т, бу жылда десе 1 723 т. Бу жылда, өткөн жылдагызына көрө, канча тоннага көп аш жуунадылган? Бу жылда, эки жыл мынан озо жуунадылганына көрө, канча тоннага көп?

524. Колхозчылар ашты эки катап алган: августта ла октябрда (таблицаны көр.). Кажы ла колхозчы октябрь айда канча кире аш алганын бодоп чыгарар. (Бодолгоны бодогонун тетрадытарга бичиир.)

Колхозчылардын бббкббб	Бастыра канча кире аш келижет	Август айда канча кире аш алган	Октябрь айда канча кире аш алган
Вершинин	2 720 кг	1 965 кг	
Павлов	2 036 кг	1 260 кг	
Старостин	2 805 кг	1 875 кг	

525. 46 028 ле 45 360 деп эки тоонын разнотын 4-кө үлеер.

526. 300 012 ле 299 250 деп эки тоонын разнотын үч катапка астадар.

527. Бир артель үренчиктерге 6 400 жайгы бөрүк көктөөргө, экинчизи 7 250 бөрүк көктөөргө жакылта алган. Бир айдын бажында баштапкы артельге көктөөргө 586 бөрүк арткан, экинчизине десе 1 760 бөрүк. Бир айга баштапкы артель экинчизинен канча бөрүкке көп көктөди?

528. Үч күнге лётчик 5 950 км учуп өткөн. Ол баштапкы ла экинчи күнде жаба 3 800 км учуп өткөн. Экинчи күнде ол 2 000 км өткөн болзо, лётчик баштапкы күнде канча, үчүнчи күнде канча километр учуп өткөн?

529. Үч кажаганда 490 уй: баштапкызында 168 уй, баштапкызында ла экинчизинде десе жаба 318 уй. Экинчи кажаганда канча уй, үчүнчизинде канча уй?

530. Фабричный журтта 2 эски школ ло 3 жаңы школ. Кажы ла эски школдо 135 үренчиктен. Жаңы школдордо үренгилеп турганы: баштапкызында 685 бала, экинчизинде 756, үчүнчизинде десе экинчизинен 119 балага көп. Жаңы школдордо балдар эски школдордогызынан канчага көп үренгилейт?

531. Фабрикада кышка 840 т таш көмүр белетеп койгон. Жаскаары ол көмүрдин төртүнчи үлүзи арткан. Кыш туркунына канча кире көмүр өртөгөндөр?

532. Столовый күскиде 960 ц картошко ло 280 ц огород ажын белетеп алган. Жаскаары картошконунг үчүнчи үлүзи ле огород ажынын төртүнчи үлүзи арткан. Кыш туркунына канча кире картошко ло канча кире огород ажы кородылган?

533. Заводко 185 пассажирский ле 456 товарный вагон ремонттоп салар керек болгон. Бир айдын бажында ремонттоорго пассажирский вагондордын бежинчи үлүзи ле товарный вагондордын алтынчы үлүзи арткан. Бир айга канча пассажирский ле канча товарный вагон ремонттоп салган?

$$534. \begin{array}{ll} 630\,126 - (75\,684 + 149\,076) & 57 \times 2 \times 6 \\ 142\,511 - (9\,147 + 68\,069) & 63 \times 4 \times 3 \\ 810\,236 - (156\,032 - 75\,098) & 144 \times 6 : 9 \\ 910\,004 - (630\,050 - 529\,178) & 132 \times 7 : 4 \end{array}$$

Көп темдектерлү тоолорды катаптаары.

Жаныс темдектү тоого катаптаары.

535. (Сагышта бодоор.)

$$8 \times 6 \quad 80 \times 6 \quad 800 \times 6 \quad 8\,000 \times 6$$

Бир канча ондый ок примарлер тургузып алала, оларды бодоп салар.

536. Совхоз городко үч грузовикле яблоколор аткарган, кажы ла машинада 3 132 кг-нанг. Совхоз бастыра канча килограмм яблоко аткарган?

$$\begin{array}{r} 3\,132 \text{ кг} \\ + 3\,132 \text{ кг} \\ \hline 3\,132 \text{ кг} \\ \hline 9\,396 \text{ кг} \end{array} \quad \begin{array}{r} 3\,132 \text{ кг} \\ \times 3 \\ \hline 9\,396 \text{ кг} \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 537. \begin{array}{l} 3\,124 - \text{көптөөчи} \\ \times 2 - \text{көптөдөөчи} \\ \hline 6\,248 - \text{произведение} \end{array} \quad \left. \vphantom{\begin{array}{l} 3\,124 \\ \times 2 \\ \hline 6\,248 \end{array}} \right\} \text{көптөжөөчилер} \end{array}$$

Катапталып турган тооны **көптөөчи** деп айдар.
Көптөөчи канча катап алынганын көргүзөр тооны **көптөдөөчи** деп айдар.

Көптөөчини ле көптөдөөчини **көптөжөөчилер** де деп айдар.

Катаптаар тушта болгон тооны **произведение** деп айдар.

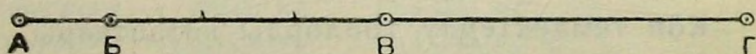
Катаптаар темдек $\times$ эмезе $\cdot$ (точка).

538. 1) Көптөөчи 627, көптөдөөчи 3. Произведениени табар.

$$\begin{array}{r r r r} 2) & 714 \times 6 & 619 \times 5 & 562 \times 4 & 974 \times 2 \\ & 826 \times 3 & 923 \times 4 & 683 \times 3 & 461 \times 5 \end{array}$$

539. Бир участоктон 448 т буудай согуп алгандар, экинчизинен баштапкы участоктогызынан эки катап көп, үчүнчизинен десе, баштапкы эки участоктон жаба канча согуп алган, анча ок согуп алгандар. Бастыра үч участоктон канча кире буудай согуп алгандар?

540. А-дан Б-ге жетире 328 км, Б-ден В-ге жетире 3 катап ыраак, В-ден Г-ге жетире ыраагы десе А-дан В-ге жетире ыраагына түнөй. А-дан Г-ге жетире канча километр?

Жакыганы. Бодолгого мындый ок журук эдип алала, оны бодоп салар.

$$\begin{array}{r r r r} 541. & 513 \times 7 & 742 \times 4 & 618 \times 5 & 644 : 4 \times 8 \\ & 816 \times 6 & 892 \times 3 & 942 \times 4 & 543 : 3 \times 7 \end{array}$$

542. Сагышта бодоор:

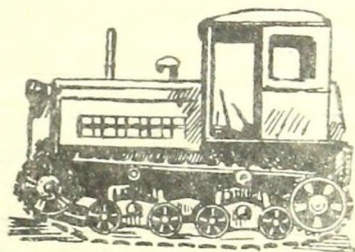
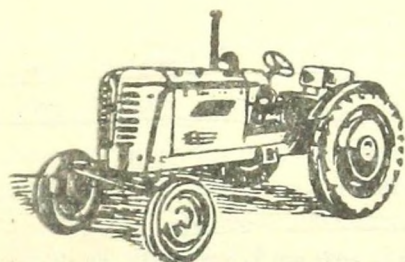
$$\begin{array}{r r r r} 1) & 6 \times 7 + 9 & 70 \times 9 & 600 \times 4 & 400 \times 7 \\ & 9 \times 5 + 7 & 80 \times 7 & 300 \times 5 & 500 \times 6 \end{array}$$

2) Көптөөчи 50, көптөдөөчи 8. Произведениени табар.

$$\begin{array}{r r r r} 543. & 534 \times 7 & 672 \times 5 & 2\,875 \times 4 & 3\,756 \times 9 \\ & 245 \times 6 & 784 \times 6 & 1\,968 \times 6 & 5\,698 \times 7 \end{array}$$

544. Бешжылдык башталарда бир райондо 588 грузовой ло 246 легковой автомобиль болгон. Бешжылдыктын учы жаар грузовой автомобильдердин тоозы үч катапка көптөгөн, легковой автомобильдердин тоозы 456-га көптөгөн. Райондо бастыра канча автомобиль боло берди?

545. Бешжылдык башталарда бир райондо тегеликтү тракторлор 156, гусеницалу тракторлор 468 болгон. Бешжылдыктын учы жаар тегеликтү тракторлордын тоозы 125-ке көптөгөн, гусеницалу тракторлордын тоозы десе эки катапка көптөгөн. Райондо бастыра канча трактор боло берди?

$$\begin{array}{llll} 546. & 396 \times 8 & 2\,482 \times 7 & 4\,675 \times 9 & 976 : 2 \times 8 \\ & 654 \times 6 & 6\,538 \times 5 & 7\,897 \times 6 & 956 : 4 \times 9 \end{array}$$

547. Көптөөчи 34 269. Көптөдөөчи 3. Произведениени табар.

$$\begin{array}{llll} 548. & 51\,425 \times 4 & 31\,425 \times 7 & 127\,856 \times 6 & 118\,967 \times 8 \\ & 24\,532 \times 6 & 52\,634 \times 8 & 139\,487 \times 5 & 116\,895 \times 7 \end{array}$$

549. Садта 3 кўннинг туркунына кўнине 648 агаштан отургускандар. Онын кийининде отургузарга 470 агаш арткан. Бастыра канча агаш отургузар керек болгон?

550. Кийим көктөөр фабрика баштапкы 6 кўннинг туркунына кўнине 235 тонног көктөгөн, ээчий барган 8 кўнге дезе 256 тонног. Онын кийининде көктөөргө 375 тон арткан. Фабрика бастыра канча тон көктөөр учурлу болгон? (Уч действиеле бодоор.)

$$\begin{array}{lll} 551. & 182\,356 \times 4 & 119\,897 \times 6 & x + 35\,678 = 91\,206 \\ & 137\,965 \times 5 & 112\,365 \times 8 & x - 17\,346 = 50\,214 \\ & 238\,975 \times 3 & 125\,869 \times 7 & 82\,340 - x = 39\,008 \end{array}$$

552. Сагышта бодоор:

$$\begin{array}{llll} 0 \times 6 & 0 \times 5 + 6 & 104 \times 6 & 208 \times 4 \\ 0 \times 9 & 0 \times 8 + 9 & 107 \times 9 & 305 \times 3 \end{array}$$

553. Завод кўнине 204 салдаданг эдет. Бир неделеге ол канча салда эдер? (Неделеге 6 иштеер кўн.)

$$\begin{array}{llll} 554. & 307 \times 5 & 608 \times 6 & 4\,003 \times 5 & 8\,006 \times 5 \\ & 205 \times 9 & 507 \times 8 & 7\,004 \times 4 & 4\,007 \times 8 \end{array}$$

555. Школго мебель садып алган. Мебель садар магазиннинг школго берген счёдын шингжүлөп көрөр.

С ч ё т

Товардын ады	Тоозы	Баазы		Бастыра акказы	
		салк.	акча	салк.	акча
Столдор Шкафтар	6	135	—	810	—
	4	208	—	832	—
Б а с т ы р а з ы				1 642 салк.	

556. Детдомнын балдарына 205 салковойдон 9 тон, 125 салковойдон 7 костюм да 106 салковойдон 8 платье садып алган. Бу алган немелерге счёт бичип берер.

$$\begin{array}{llll} 557. & 405 \times 9 & 3\,004 \times 7 & 4\,056 \times 8 & 927 : 3 \times 7 \\ & 408 \times 5 & 5\,006 \times 9 & 7\,608 \times 6 & 812 : 2 \times 9 \end{array}$$

558. Көптөөчи 15 076. Көптөдөөчи 3. Произведениени табар.

559. Сахар эдер завод азыйда бир жылга 7 095 т болчок сахар да 12 075 т оок сахар эдип туратан. Жаңы машиналар тургускан кийининде завод болчок сахарды 2 катап көп, оок сахарды десе 3 катап көп эдер болды. Болчок сахарды да оок сахарды бир жылга эдип чыгарары канчага көптөди?

560. Совхоз городко 756 кайырчак виноград аткарган: баштапкы катап 4 грузовикле, экинчи катап 3 грузовикле, кажы да машинага теп-тегнени коштогон. Экинчи катап совхоз канча кайырчак виноград аткарды?

561. Бу примерлерди чын бодогон бо?

$$\begin{array}{ll} 9\,006 \times 4 \times 3 = 108\,072 & (3\,758 + 38\,249) \times 8 = 336\,056 \\ 8\,009 \times 5 \times 7 = 280\,315 & (153\,080 - 3\,036) \times 6 = 900\,264 \end{array}$$

562. Шингжүлөп көрөр:

$$1) 6 \times 7 = 7 \times 6; \quad 2) 2 \times 8 \times 5 = 8 \times 5 \times 2 = 5 \times 2 \times 8$$

Мындый ок база бир канча примерлер тургузып алар.

Көптөжөөчилерди жерлериле солустырганынан произведение кубулбас.

563. Сагышта бодоор:

$$\begin{array}{lll} 25 \times 7 \times 4 = 25 \times 4 \times 7 = 100 \times 7 = 700 \\ 25 \times 9 \times 5 & 15 \times 7 \times 4 & 16 \times 4 \times 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{cccc}
 564. & 356 \times 3 & 5 \times 427 & 4 \times 2788 & 7 \times 48256 \\
 & 3 \times 356 & 8 \times 635 & 6 \times 3062 & 9 \times 13004
 \end{array}$$

565. Детдомго бичиктер жуурында 280 пионер турушкан. Олордон 74 пионер 3 бичиктен экелген, арткандары десе 2 бичиктен. Детдомго бастыра канча бичик жууп алгандар?

566. 350 үренчик колхозко картошко казарга болушкан. Олордон 45 кижик 6 ц-ден картошко каскан, арткандары десе 8 ц-ден. Үренчиктер бастыра канча центнер картошко казып бергендер?

$$\begin{array}{cccc}
 567. & 2 \times 978 & 4 \times 3685 & 3 \times 48257 & 5 \times 128572 \\
 & 6 \times 507 & 7 \times 2096 & 8 \times 16009 & 9 \times 103084
 \end{array}$$

568. 38 046 ла 9 деп тоолордын произведенийининг 94 788-ти айрыыр.

569. 7 ле 80 705 деп тоолордын произведенийининг 564 159-ты айрыйла, болгон разностьты 8-ке үлеер.

Бодолголор.

570. Эки уулчак баазы түңгей перолор садып алган. Баштапкы уулчак экинчи уулчактан 6 перого көп алала, 18 акчага көп төлөгөн, 1 перонын баазы канча?

571. Бир үй кижик озо баштап 3 тарелка садып алган. Экинчи катап ол ондый ок 5 тарелка садып алала, баштапкызына көрө, 12 салковойго көп төлөгөн. 1 тарелканын баазы канча?

572. Балдардын садына баштапкы катап 5 шкаф, экинчи катап ондый ок 2 шкаф садып алган. Баштапкы катап төлөгөн экинчи катап төлөгөнине 600 салковойго көп. Баштапкы ла экинчи катап садып алган шкафтар учун алдынан башка канча кире акча төлөгөн?

573. Эки кижик пол будуп, күнине түңгей жал алган. Баштапкы кижик 7 күн иштеген, экинчизи десе 4 күн. Экинчи кижик баштапкызынан 108 салковойго ас акча алган. Баштапкы кижик канча кире акча алды?

574. Санаторий август айда 7 кайырчак груша алган, сентябрьда дезде ондый ок 9 кайырчак. Сентябрьда август айдагызынан 60 кг-га көп груша алган. Санаторий август айда канча, сентябрь айда канча килограмм груша алды?

575. Столовыйга баштапкы катап 8 бидон сүт, экинчи катап дезде ондый ок 12 бидон сүт эжелген. Баштапкы катап эжелген, сүт экинчи катап эжелгенинен 140 л-ге ас болгон. Баштапкы катап канча литр сүт эжелген?

576. Мынайыл бодолгодый бодолго тургузып алар:

$$1) 9 \text{ час} - 7 \text{ час} = 2 \text{ час.}$$

$$2) 72 \text{ км} : 2 = 36 \text{ км}$$

$$3) 36 \text{ км} \times 9 = 324 \text{ км}$$

$$4) 36 \text{ км} \times 7 = 252 \text{ км}$$

577. Эки кезинти түгей бөс садып алган. Баштапкы кезинтиде 5 м, экинчизинде дезде 3 м болгон. Экинчи кезинти учун 160 салк. төлөгөн. Кажы ла кезинти канчага турган?

578. Эки кезинти түгей бөс садып алган. Баштапкы кезинтиде 5 м, экинчизинде дезде 3 м болгон. Баштапкы кезинти учун экинчизинен 160 салковойго көп төлөгөн. Кажы ла кезинти канчага турган?

579. Эки шофёр заготовительный пунктка аш тарткан. Күнине баштапкы шофёр 4 катап, экинчизи 6 катап барып келген. Экинчи шофёр баштапкызынан 60 ц-ге көп аш тартып апарган. Кажы ла шофёр канча кире аш тартып апарган?

580. Совхоз куштар азырарга 5 вагон соккон тараан ла 4 вагон арба алган. Кажы ла вагоondo аш теп-тегнен болгон, бастыразы дезде 450 т. Совхоз тараанды ла арбаны алдынан башка канча тонна алды?

$$\begin{array}{llll} 581. & 69\,576 \times 8 + 38\,795 & 864 : 9 \times 2 \times 8 & 876 : 6 \times 4 \times 8 \\ & 16\,485 \times 6 - 83\,072 & 912 : 4 \times 6 \times 5 & 975 : 5 \times 9 \times 6 \\ & 80\,065 \times 7 - 87\,960 & 785 : 5 \times 3 \times 9 & 873 : 3 \times 5 \times 9 \\ & 60\,908 \times 9 - 473\,896 & 537 : 3 \times 6 \times 7 & 567 : 9 \times 7 \times 8 \end{array}$$

10-го до 100-ке катаптаары.

$$\begin{array}{llll} 582. & 1 \times 10 & 10 \times 10 & 100 \times 10 & 1\,000 \times 10 \\ & 3 \times 10 & 40 \times 10 & 500 \times 10 & 2\,000 \times 10 \\ & 8 \times 10 & 70 \times 10 & 900 \times 10 & 6\,000 \times 10 \end{array}$$

583.	28×10	134×10	$1\,324 \times 10$	$42\,368 \times 10$
	42×10	256×10	$4\,568 \times 10$	$76\,005 \times 10$
	74×10	418×10	$8\,130 \times 10$	$91\,040 \times 10$
	97×10	720×10	$6\,400 \times 10$	$80\,700 \times 10$

Тооны 10-го катаптаарга, онын он јанына бир нуль бичип салар керек.

584. Калаш быжыпар завод кажызында ла 165 ц-ден 10 вагон арыштын кулурын ла кажызында ла 200 ц-ден 10 вагон буудайдын кулурын алган. Буудайдын кулурын арыштын кулурынан канчага көп алган? (Эки эпле бодоор.)

$$585. \quad \begin{array}{lll} 75 \times 10 & 4\,280 \times 10 & 7\,248 \times 10 - 65\,088 \\ 356 \times 10 & 56\,072 \times 10 & 24\,305 \times 10 - 80\,697 \end{array}$$

586. Сагышта бодоор:

$$10 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10 \quad 8 \times 10 \times 10 \times 10 \times 10$$

587. Столовыйга кажызы ла 4 салковойдон тарелкалар сандып алган. Ондый 10, эмезе јүс, тарелка канчага турар?

$$588. \quad \begin{array}{llll} 6 \times 100 & 10 \times 100 & 25 \times 100 & 124 \times 100 \\ 9 \times 100 & 15 \times 100 & 42 \times 100 & 218 \times 100 \\ 7 \times 100 & 18 \times 100 & 63 \times 100 & 476 \times 100 \end{array}$$

Тооны 100-ке катаптаарга, онын он јанына эки нуль бичип салар керек.

589. Вагонго 10 таар маный крупа ла 100 таар гречневый крупа коштогондор. Бир таар маный крупанын бескези 80 кг, бир таар гречневый крупанын бескези дезе 20 кг-га ас. Бастыра кош канча килограмм болгон?

590. Машинага 10 таар кулур ла 100 таар јарма коштогондор. Бир таар кулурдын бескези 84 кг, бир таар јарма дезе эки катап јенил. Бастыра коштын бескезин таап алар.

$$591. \quad \begin{array}{lll} 13 \times 100 & 1\,568 \times 100 & 334 : 2 \times 100 \\ 38 \times 100 & 2\,872 \times 100 & 672 : 4 \times 100 \\ 152 \times 100 & 7\,096 \times 100 & 864 : 3 \times 100 \end{array}$$

Туйук ондорго ло жүстөргө катаптаары.

592. Бир коробкада 6 карандаш. Ондый ок эки коробкада канча карандаш? Ондый ок 20 коробкада канча карандаш?

$$6 \times 20 = 6 \times 2 \times 10 = 120.$$

593. Бир кайырчак кадунын бескези 32 кг. Ондый ок 40 кайырчактын бескези канча?

$$32 \text{ кг} \times 40 = 32 \text{ кг} \times 4 \times 10 = 1280 \text{ кг},$$

$$\begin{array}{r} \text{эмезе:} \quad \times 32 \text{ кг} \\ \quad \quad \times 40 \\ \hline 1280 \text{ кг} \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 594. & 7 \times 50 & 16 \times 30 & 76 \times 80 & 135 \times 50 \\ & 9 \times 40 & 27 \times 40 & 97 \times 60 & 3428 \times 20 \\ & 8 \times 60 & 63 \times 50 & 88 \times 90 & 1307 \times 30 \end{array}$$

595. Завод тударга 26 грузовикле цемент экелген: олардон 6 машинала 95 таардан, артканда-рыла дезе 98 таардан. Бастыра канча таар цемент экелген?

$$\begin{array}{llll} 596. & 423 \times 80 & 3742 \times 50 & 12453 \times 40 & 756 : 4 \times 60 \\ & 708 \times 60 & 5407 \times 30 & 16074 \times 50 & 912 : 6 \times 90 \end{array}$$

597. (Сагышта бодоор.) 1) 18-тен кандый тоо 2 катап көп? 20 катап көп?

2) 14-төн кандый тоо 3 катап көп? 30 катап көп?

598. Саржу эдер заводко кажызында ла 35 л-ден 300 бидон сүт экелген. Заводко канча литр сүт экелген?

$$35 \text{ л} \times 300 = 35 \text{ л} \times 3 \times 100 = 105 \text{ л} \times 100 = 10500 \text{ л},$$

$$\begin{array}{r} \text{эмезе:} \quad \times 35 \text{ л} \\ \quad \quad \times 300 \\ \hline 10500 \text{ л} \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 599. & 3 \times 300 & 5 \times 700 & 14 \times 600 & 236 \times 400 \\ & 6 \times 200 & 8 \times 400 & 43 \times 800 & 413 \times 600 \\ & 4 \times 400 & 9 \times 500 & 52 \times 900 & 508 \times 700 \end{array}$$

600. 4 кайырчак конфеттинг бескези 1 ц. Магазинге ондый 200 кайырчак конфет экелген. Канча килограмм конфет экелген? Жакыганы. 1 ц-ди килограммдарла солуур.

6	6
6	6
6	6
6	6
6	6
6	6
6	6
6	6
6	6
6	6

12

601. Төрт түрбекте 180 м кеден. Ондый ок 300 түрбекте канча метр кеден?

$$\begin{array}{lll} 602. & 69 \times 600 & 428 \times 500 & 738 + x = 1\,020 \\ & 76 \times 800 & 736 \times 400 & x - 356 = 1\,780 \\ & 48 \times 900 & 804 \times 700 & 2\,010 - x = 1\,365 \end{array}$$

Эки темдектү тоого катаптаары.

603. Сагышта бодоорго берилген таблицаның Д рядындагы кажы ла тоого 3-ти катаптаар (бичиктин учындагы 1-кы табл. көр.).

604. Детдомго метри 32 салковойдон 14 м бөс садып алган. Алган бөс канчага туруп жат?

$$\begin{array}{rcl} \times 32 \text{ салк.} & & \text{Эмезе: } \times 32 \text{ салк.} \\ \times 14 & & \times 14 \\ \hline + 128 & & + 128 \\ + 320 & & + 32 \\ \hline 448 \text{ салк.} & & 448 \text{ салк.} \end{array}$$

4 м. бөс канчага турар? 10 м? 14 м?

$$\begin{array}{llll} 605. & 42 \times 14 & 36 \times 23 & 52 \times 36 & 68 \times 24 \\ & 54 \times 16 & 28 \times 34 & 43 \times 64 & 56 \times 32 \\ & 43 \times 12 & 24 \times 47 & 25 \times 33 & 72 \times 54 \end{array}$$

606. Баржага¹⁾ 76 т цемент коштогондор, черетти цементтен 18 т-га көп, кумакты дезе череттен 12 катап көп. Баржага бастыра канча тонна кош коштогондор?

$$\begin{array}{llll} 607. & 38 \times 13 & 23 \times 45 & 72 \times 36 & 94 \times 43 \\ & 56 \times 14 & 36 \times 25 & 45 \times 53 & 68 \times 26 \\ & 75 \times 18 & 47 \times 38 & 84 \times 27 & 76 \times 54 \end{array}$$

608. Көптөөчи 47, көптөдөөчи 28. Произведениени табар.

$$\begin{array}{llll} 609. & 67 \times 55 & 65 \times 88 & 89 \times 76 & 99 \times 68 \\ & 94 \times 67 & 77 \times 96 & 47 \times 95 & 78 \times 96 \end{array}$$

610. План аайынча фабрика бир айга 2 250 т чаазын эдип чыгарар учурлу болгон. Күнүн сайын ол 94 т чаазын эдип турган. Бир айда 26 иштеер күн болгон болзо, фабрика планга үзеери канча кире чаазын эдип чыгарды?

¹⁾ Баржа — түби жалбак жаан кеме.

611. План аайынча завод бир айга 1 580 сенокосилка (өлөң чабар машина) эдип чыгарар учурлу болгон. Күнүн сайын ол 75 сенокосилка эдип турган. Бир айда 27 иштеер күн болгон болзо, завод планга үзеери канча машина эдип чыгарды?

$$\begin{array}{llll} 612. & 56 \times 88 & 84 \times 77 & 69 \times 83 & 388 : 4 \times 56 \\ & 95 \times 97 & 68 \times 56 & 76 \times 98 & 632 : 8 \times 75 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 613. & 256 \times 14 & 326 \times 32 & 874 \times 68 & 508 \times 37 \\ & 438 \times 15 & 654 \times 57 & 968 \times 75 & 806 \times 94 \end{array}$$

614. Самолёт К городтон Л городко учуп чыгала, бир часка 325 км. түргениле барган. Учуп көндүккенин ала 15 частын бажында самолёт Л-ден канча кире ыраак жерде болгон? (Бу өйдөң 3 час түжүп токтогонуна барган.)

Жартаганы. К-дан Л-ге жетире учуп барар жолдун узуну 4 985 км.

615. Өрөги бодолгодый бодолго тургузып алар.

$$\begin{array}{llll} 616. & 346 \times 14 & 645 \times 32 & 408 \times 96 & 976 : 4 \times 67 \\ & 572 \times 18 & 976 \times 65 & 706 \times 58 & 865 : 5 \times 84 \end{array}$$

617. Көптөөчи 4 325. Көптөдөөчи 26. Произведениени табар.

$$\begin{array}{llll} 618. & 1\,245 \times 13 & 5\,436 \times 44 & 4\,027 \times 68 & 6\,204 \times 58 \\ & 3\,648 \times 24 & 7\,582 \times 56 & 6\,007 \times 94 & 7\,005 \times 76 \end{array}$$

619. Бир участокто 314 ц буудай, экинчизинде 29 ц-ге көп буудай үрендегендер. Баштапкы участоктон үрендегенин 21 катап көп. экинчизинен десе 24 катап көп буудай согуп алгандар. Эки участоктон бастыра канча кире буудай согуп алгандар?

620. Бир участокто 148 ц тараан, экинчизинде десе 57 ц-ге көп тараан үрендегендер. Баштапкы участоктон үрендегенин 88 катап көп, экинчизинен десе 95 катап көп тараан согуп алгандар. Эки участоктон бастыра канча кире тараан согуп алгандар?

$$\begin{array}{llll} 621. & 2\,456 \times 14 & 4\,036 \times 67 & (35\,010 - 34\,338) : 7 \times 84 \\ & 3\,748 \times 26 & 8\,009 \times 95 & (108\,024 - 107\,192) : 4 \times 75 \end{array}$$

622. 3 008 ле 24 деп тоолордын произведениезинен 56 980-ди айрыр.

623. (Сагышта бодоор.)

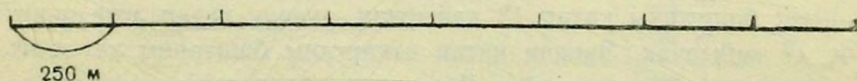
$$12 \times 4 \quad 120 \times 4 \quad 1\,200 \times 4 \quad 12\,000 \times 4$$

Мындый ок бир канча примерлер тургузуп, алала, оларды сагышта бодоп салар.

624. Колхоз городко кажызында ла 720 жымырткадан 8 кайырчак жымыртка аткарган. Колхоз бастыра канча жымыртка аткарган?

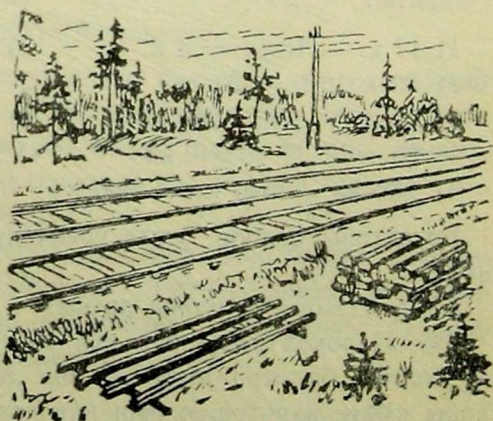
$$\begin{array}{r} \times 720 \text{ жымыртка} \\ 8 \\ \hline 5760 \text{ жымыртка} \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 625. & 56 \times 3 & 32 \times 8 & 630 \times 12 & 2\,600 \times 14 \\ & 560 \times 3 & 3\,200 \times 8 & 570 \times 24 & 1\,800 \times 15 \end{array}$$

626. Школдог бичиктер садар магазинге јетире ыраагын журукта кичинектедиј көргүзип койгон. Школдог магазинге јетире канча метр?

627. Завод јаар узуну 8 км эки темир јол өткүрер керек. Бир километр јангыс јолго 1 350 шпала керек. Экелгени 6 875 шпала. База канча шпала экелер керек?

628. 1) Завод јаар узуну 14 км эки темир јол өткүрер керек. Ол јолды эдерге баштапкы күнде 4 350 шпала экелген, экинчи күнде эки катап көп. Бир километр јангыс јолго 1 350 шпала керек болзо, база канча шпала тартып экелер керек?

2) Бу јолго канча метр рельса барды?

$$\begin{array}{llll} 629. & 470 \times 6 & 230 \times 16 & 680 : 4 \times 15 \\ & 5\,600 \times 8 & 540 \times 38 & 810 : 3 \times 58 \\ & 43\,700 \times 7 & 860 \times 73 & 950 : 5 \times 67 \end{array}$$

630. Көптөөчи 12 436, көптөдөөчи 14. Произведениени табар.

$$\begin{array}{rcl} 631. & 18\,376 \times 15 & 17\,405 \times 57 \quad 30\,790 \times 28 \\ & 27\,648 \times 24 & 16\,086 \times 43 \quad 59\,800 \times 16 \end{array}$$

632. Ноябрьда артель кўнине 165 эжер конёктон эдип турган, декабрьда 180 эжерден, январьда 216 эжерден. Артель декабрьда ноябрьдагызынан канча эжерге көп конёк эдип чыгарды? январьда декабрьдагызынан канча эжерге көп?

Лартаганы. Ноябрьда 24 иштеер кўн болгон, декабрьда 25, январьда 26.

$$\begin{array}{rcl} 633. & 43\,276 \times 17 & 16\,009 \times 58 \quad (72\,315 - 71\,739):9 \times 57 \\ & 27\,942 \times 26 & 40\,680 \times 19 \quad (104\,000 - 103\,073):3 \times 48 \end{array}$$

634. Детдомнын балдарына сый эдип совхоз яблоколор ийген: баштапкы катап 13 кайырчак, экинчи катап дезе ондый ок 17 кайырчак. Экинчи катап аткарганы баштапкы катап аткарганынан 80 кг-га көп. Детдомнын балдарына совхоз бастыра канча килограмм яблоко ийген?

Костя бодолгоны мынайып
бодогон:

Вася бодолгоны мынайып
бодогон:

1) $17 \text{ к.} - 13 \text{ к.} = 4 \text{ к.}$

1) $17 \text{ к.} - 13 \text{ к.} = 4 \text{ к.}$

2) $80 \text{ кг} : 4 = 20 \text{ кг}$

2) $80 \text{ кг} : 4 = 20 \text{ кг}$

3) $26 \text{ кг} \times 13 = 260 \text{ кг}$

3) $13 \text{ к.} + 17 \text{ к.} = 30 \text{ к.}$

4) $20 \text{ кг} \times 17 = 340 \text{ кг}$

4) $20 \text{ кг} \times 30 = 600 \text{ кг}$

5) $260 \text{ кг} + 340 \text{ кг} = 600 \text{ кг}$

Бодолгоны бодоор тушта ўренчиктер канайып шўўнип тургандар?

Кандый эпле бодогонны артык?

635. Пароход јолдо бир кўн 16 час, экинчи кўн дезе 20 час болгон, бастыра јолдо ол бир ле тўргениле барган. Баштапкы кўнде пароход экинчи кўндегизинен 112 км-ге ас өткөн. Эки кўнге пароход бастыра канча километр өткөн?

636. Чайный калбактын баазы 4 салк., 2 столовый калбактын баазы дезе 3 чайный калбактын баазына тўней. Столовый калбактын баазы канча?

637. Бир килограмм јер јилектин баазы 8 салк., 10 кг јер јилектин баазы дезе 16 кг вишнянын баазына тўней. Балдардын садына 26 кг вишня садып алган. Оны садып аларга канча кире акча чыгымдаган?

638. Бир кайырчак конфеттин бескези 36 кг, 6 кайырчак печеньенин бескези десе 4 кайырчак конфеттин бескезине түнөй. Улус амыраар турага 15 кайырчак печенье садып алган. Канча килограмм печенье садып алган?

639. Салкыннын түргени мындай:

Кандый салкын	Салкыннын түргени секундка
Эзин (жалбырактарды кыймыктадат)	5 м
Тыг салкын (агаштын жоон будактарынын ээлтет)	13 м
Куйунду салкын (жабуунунг темир талаларын кодоро тартат)	24 м
Јоткон (тураларды жемирет)	35 м

Тыг салкыннын бир минутка түргени эзининг түргенине канча метрге көп?

Куйунду салкыннын бир минутка түргени јотконнын түргенине канча метрге ас?

Јартаганы. Бир минутта 60 секунд.

640. Отпуск тужунда бир ишмекчи билезиле кожо талайдын јаказына машиналу барган. 1 300 км өдөр керек болгон. Баштапкы күнде озор, бир часка 65 км-ден өдүп, 8 час барган. экинчи күнде десе ол ок түргениле 9 час барган. Олорго барарга канча километр артты?

641. Түрген поезд бир часка... км түргениле барган, товарный поезд десе ... км түргениле. Түрген поезд товарный поездтег бир суткага канча километрге көп өтти? (Тоолор тургузала, бодолгоны бодоп салар.)

$$\begin{array}{lll}
 642. & 128 \times 12 \times 14 & 248 \times (612 : 9) \quad 180 \times (261 : 3) \\
 & 304 \times 16 \times 13 & 506 \times (456 : 6) \quad 620 \times (320 : 5) \\
 & 708 \times 27 \times 15 & 629 \times (308 : 7) \quad 570 \times (504 : 9) \\
 & 966 \times 34 \times 18 & 1\,306 \times (616 : 8) \quad 880 \times (602 : 7)
 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll}
 643. & 736 : 4 \times 80 \quad (63\,105 - 62\,490) : 5 \times 46 \\
 & 948 : 6 \times 57 \quad (100\,324 - 99\,088) : 4 \times 75 \\
 & 760 : 5 \times 94 \quad (260\,001 - 259\,020) : 9 \times 84 \\
 & 872 : 8 \times 68 \quad (432\,040 - 431\,576) : 8 \times 99
 \end{array}$$

Үч темдектү тоого катаптаары.

644. Сагышта бодоор:

$$\begin{array}{cccc} 215 \times 3 & 217 \times 4 & 2 \times 324 & 3 \times 125 \\ 3 \times 215 & 4 \times 217 & 4 \times 221 & 6 \times 115 \end{array}$$

645. Санаторийге кажызы ла 132 салковойдонг 126 орун са-
дып алган. Бу садып алган орундар канчага турды?

$$\begin{array}{r} \times 132 \text{ салк.} \\ 126 \\ \hline 792 \\ + 264 \\ \hline 132 \\ \hline 16632 \text{ салк.} \end{array}$$

6 орун канчага турар? 20 орун? 100 орун? 126 орун?

$$\begin{array}{cccc} 646. 524 \times 316 & 425 \times 343 & 346 \times 234 & 628 \times 352 \\ 463 \times 241 & 234 \times 446 & 453 \times 362 & 435 \times 536 \end{array}$$

647. Үч тоо берилген: баштапкы тоо 136, экинчизи баштап-
кызынан 214 катап көп, үчүнчизи экинчизинег 198-ке көп. Бу
үч тоонунг суммазын таап алар.

$$\begin{array}{cccc} 648. 248 \times 321 & 324 \times 526 & 532 \times 427 + & 63\,780 \\ 465 \times 513 & 648 \times 253 & 364 \times 543 - & 136\,098 \end{array}$$

649. Көптөжөөчилердинг бирүзи 945, экинчизи десе 358.
Произведениени табар.

$$\begin{array}{cccc} 650. 936 \times 772 & 673 \times 586 & 674 \times 978 & 758 \times 697 \\ 867 \times 646 & 895 \times 764 & 596 \times 397 & 649 \times 786 \end{array}$$

649-тан кандый тоо 786 катап көп?

651. Октябрьский революциядан озо бир районнын журт улу-
зы жүк ле 137 газет алдырткан. Эмди омор газетти 128 катап
көп алдыртып јат. Омор эмди, Октябрьский революциядан озо
алдыртканына көрө, канча газетке көп алдыртып јадылар?

652. Эки тоо берилген: баштапкы тоо 146, экинчизи 132 ка-
тап көп. Экинчи тоо баштапкызынан канчага көп?

$$\begin{array}{cccc} 653. 638 \times 744 & 946 \times 875 & 356 \times (10\,156 - 9\,860) \\ 596 \times 885 & 698 \times 586 & 427 \times (32\,020 - 31\,708) \end{array}$$

654. 1) Көптөөчи 36, көптөдөөчи 23. Произведениени табар.

2) Көптөөчи 23, көптөдөөчи 36. Произведениени табар.

Қатаптағанын шигжүлеп көрөргө, көптөжөөчилерди өскө аайынча катаптаар.

Действиени чын бүдүрген болзо, ол ок произведение болор учурлу.

655. Примерлерди бодойло, шигжүлеп көрөр:

$$\begin{array}{cccc} 34 \times 25 & 348 \times 234 & 642 \times 576 & 416 \times 688 \\ 57 \times 64 & 245 \times 376 & 476 \times 684 & 794 \times 389 \end{array}$$

656. Агаш өскүрер питомникте 112 ряд кайындар, кажы ла рядта 138 кайынган, 138 ряд липалар, кажы ла рядта 112 липадаг. Питомникте канча кайыг, канча липа?

657. Сагышта бодоор:

$$\begin{array}{cccc} 108 \times 4 & 209 \times 3 & 207 \times 4 & 305 \times 3 \\ 106 \times 6 & 105 \times 7 & 109 \times 8 & 107 \times 9 \end{array}$$

658. Көптөөчи 206, көптөдөөчи 436. Произведениени табар.

$$\begin{array}{cccc} 659. 305 \times 423 & 704 \times 367 & 906 \times 468 & 918 : 3 \times 248 \\ 206 \times 534 & 506 \times 483 & 607 \times 576 & 728 : 7 \times 568 \\ 503 \times 648 & 805 \times 377 & 809 \times 967 & 836 : 4 \times 796 \end{array}$$

660. Бир участокто 208 ц кукуруза үрендегендер, экинчизинде десе 2 катап ас. Баштапкы участоктон үрендегенинен 156 катап көп, экинчизинен десе 172 катап көп аш жунадып алгандар. Эки участоктон бастыра канча кире үрен кукуруза жунадып алдылар?

$$\begin{array}{ccc} 661. 408 \times 236 & 824 : 4 \times 352 & 840 : 8 \times 975 \\ 307 \times 548 & 657 : 3 \times 674 & 642 : 6 \times 858 \end{array}$$

662. (Сагышта бодоор.) 120-ни 12-ге астадала, болгон тооны үч катапка көптөдөр.

663. 1860-ды 1253-ке астадала, болгон тооны 436 катапка көптөдөр.

664. Колхозтын фермазында 296 уй болгон. Декабрьда кажы ла уйдаг 308 л, январьда десе 316 л сүт саап алгандар. Ферма январь айда декабрь айдагызынан канча литрге көп сүт саап алды? (Эки эпле бодоор.)

665. Шахтанын бир участогынан 54 вагон таш көмүр казып алгандар, экинчи участоктон десе ондый ок 59 вагон, ол ок өйдө экинчи участоктон 260 м-га көп казып алгандар. Эки участоктон канча тонна таш көмүр казып алдылар?

666. 1 482-ни 978-ке астадала, болгон тооны 657 катапка көптөдөр.

667. 705-ти 326 катапка көптөдөлө, болгон тооны 48 960-га астадар.

668. Совхоз городко кажызында ла 165 ц-ден 103 вагон буудай аткарган. Совхоз бастыра канча центнер буудай аткарыды?

$$\begin{array}{r} \times 165 \text{ ц} \\ \times 103 \\ \hline 495 \\ + 165 \\ \hline 16995 \text{ ц} \end{array}$$

669. 236 × 402	372 × 604	856 × 507	789 × 807
523 × 305	714 × 503	948 × 605	867 × 905
481 × 206	637 × 308	599 × 706	976 × 609

670. План аайынча завод күнине 236 салдадан эдип чыгарар учурлу болгон. Завод жылдык планды 2 680 салдага ажыра бүдүргөн. Завод жыл туркунына канча салда эдип чыгарды? (Бир жылда 307 иштеер күн болгон.)

671. 204 × 302	305 × 403	706 × 507	807 × 669
501 × 205	602 × 108	809 × 703	756 × 807
406 × 103	508 × 306	506 × 908	909 × 986

672. План аайынча завод күнине 107 сеялкадан эдип чыгарар учурлу болгон. Завод бир жылга 34 525 сеялка эдип чыгарган. Завод планга үзеери канча сеялка эдип чыгарды? (Бир жылда 308 иштеер күн болгон.)

673. 324 × 130	433 × 650	150 × 143	490 × 382
248 × 340	584 × 360	240 × 324	870 × 965
136 × 520	705 × 680	610 × 837	750 × 409
644 × 270	806 × 790	530 × 763	690 × 806

674. Колхозто бир жылга 220 уйдын кажызынан ла план аайынча саап алатан сүт 4 860 л, саап алганы дезде 5 035 л, 130 уйдын кажызынан ла план аайынча саап алатан сүт 6 025 л, саап алганы дезде 6 350 л. Бастыра уйлардан жыл туркунына план аайынча темдектелгенинег канчага көп сүт саап алдылар? (Беш дейвиеле бодоор.)

675. Магазинге метри 150 салковойдон 528 м бөс экелген. Бир неделениг бажында ол бөстин үчүнчи үлүзи арткан. Саткан бөс учун магазин канча кире акча алды?

676. Кийим көктөөр фабрикага метри 205 салковойдон 310 м кара чекпен ле 170 салковойдон 306 м көк чекпен садып алган. Бу алган немелерге сөт бичип берер. (66 страницадагы сөттү көрүгөр.)

677. 645 ле 238 деп тоолордыг суммазын олоордыг разнозына катаптаар. Произвeдeниeде 359 381 болор учурлу. Слерде ондыг ок болды ба?

678. Колхозто 960 кой болгон. Олоордон 475 кой 2 кураан-наг төрөгөн, арткандары дeзe 1 курааннаг. Колхозто бастыра канча кой ле кураан боло берди?

679. 125 таар буудайдыг ла 125 таар суланыг кажызы уур, канчага уур? (Бодолгоны жетире бичийле, бодоп салар.)

680. Колхозто 67 ат болгон, уйлар дeзe 5 катап көп. Кажы ла атка күнине, өскө азыралдарга үзеери, 12 кг өлөг бергилеп турган, уйга дeзe 4 кг-га ас. Аттарга ла уйларга күнине бастыра канча кире өлөг бергилеп турган?

681. Терег тарелканыг баазы 8 салк., 3 терег тарелканыг баазы дeзe 4 тайыс тарелканыг баазына түгей. Столовыйга 100 тайыс тарелка садып алган. Оны садып аларга канча кире акча чыккан?

682. Бир эжер чананыг баазы 36 салк., 9 эжер конёктын баазы дeзe 8 эжер чананыг баазына түгей. Спортивный базага 125 эжер конёк садып алган. Оны садып аларга канча кире акча чыккан?

683. Öткөн жылда завод күнине 162 велосипедтен эдип турган, бу жылда дeзe завод öткөн жылда 6 күнге эдип чыгаратан велосипедтерди 4 күнге эдип чыгарат. Завод бир жылга канча велосипед эдип чыгарат? (Бир жылда 308 иштеер күн.)

684. $376 \times (632 : 4)$	$912 : 8 \times 788$	$785 : 5 \times 380$
$457 \times (531 : 3)$	$742 : 7 \times 809$	$672 : 4 \times 590$
$608 \times (735 : 5)$	$882 : 6 \times 958$	$856 : 8 \times 609$
$570 \times (654 : 6)$	$963 : 9 \times 650$	$654 : 6 \times 806$

685. $(83\ 124 - 82\ 076) : 4 \times 356$	$816 : 2 : 4$
$(110\ 322 - 109\ 272) : 6 \times 708$	$855 : 3 : 5$
$(301\ 010 - 300\ 170) : 5 \times 497$	$972 : 4 : 3$
$(864\ 000 - 863\ 235) : 3 \times 920$	$828 : 2 : 6$

Көп темдектүү тоолорды үлеери.

Жаңыс темдектүү тоого үлеери.

686. Сагышта бодоор:

- 1) $72:9$ $42:6$ $32:7$ $51:8$ $54:7$
 $63:7$ $56:8$ $47:9$ $55:6$ $52:8$
- 2) 3 жүсте канча он? 5 жүсте? 5 жүсте ле 7 ондо?
 3) 4 мунда канча жүс? 7 мунда? 7 мунда ла 3 жүсте?

$$\begin{array}{r}
 687. \text{ Үлелеечи } 632 \quad | \quad 4 \text{ үлеечи} \\
 \quad \quad \quad - 4 \quad 158 \text{ частный} \\
 \hline
 \quad \quad \quad 23 \\
 \quad \quad \quad - 20 \\
 \hline
 \quad \quad \quad 32 \\
 \quad \quad \quad - 32 \\
 \hline
 \quad \quad \quad 0
 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl}
 360 & : 3 = & 120 \\
 \text{үлелеечи} & \text{үлеечи} & \text{частный}
 \end{array}$$

Үлелип турган тооны **үлелеечи** деп айдар.
 Үлеп турган тооны **үлеечи** деп айдар.
 Үлеерде болгон тооны **частный** деп айдар.
 Үлеер темдек : (эки точка).

688. 1 348 тетрадыты эки школго теп-тегненг үлеп берер керек. Кажы ла школ канча тетрадь алар учурлу?

689. Үлелеечи 9 752, үлеечи 4. Частныйды табар.

690. $7\,358:2$ $8\,125:5$ $7\,524:6$ $2\,569:7$
 $5\,832:3$ $9\,376:4$ $9\,376:4$ $5\,022:9$

691. Теермен 1 352 т буудайдын кулурын теермендеген, арыштын кулурын буудайдыйынан эки катап ас, суланын кулурын дезе арыштыйынан 48 т-га ас. Теермен бастыра канча кире кулур теермендеди?

692. $5\,396:4$ $9\,114:6$ $(43\,785 - 38\,598):3$
 $7\,152:3$ $8\,862:7$ $(13\,009 - 7\,485):4$
 $8\,970:5$ $9\,768:6$ $(20\,200 - 12\,874):6$

693. Бичиктинг учында сагышта бодоорго берилген 1 таблицанын II рядында турган кажы ла тооны 8-ке үлеер.

694. Үлелеечи 32 480, үлеечи 5. Частныйды табар.

695. $13\,452 : 4$ $40\,356 : 6$ $45\,760 : 8$ $60\,760 : 7$
 $17\,364 : 3$ $29\,834 : 7$ $30\,510 : 9$ $49\,500 : 5$

696. Бир уй саачы 9 уйдан жыл туркунына 38 070 л сүт саап алган, экинчиси десе 8 уйдан 40 960 л. Экинчи уй саачы бир уйдан канчага көп сүт саап алган?

697. 3 780-ди 6-га үлеерде болгон частный 40-ди 8-ке үлеерде болгон частныйдан канча катап көп?

698. 72-ни 18-ке үлеерде болгон частный 1956-ны 3-ке үлеерде болгон частныйдан канча катап ас?

699. $36\,285 : 5$ $40\,845 : 7$ $37\,080 : 4$ $568 \times 35 : 4$
 $50\,352 : 6$ $65\,392 : 8$ $43\,200 : 9$ $144 \times 155 : 9$

700. Сыны 20 см, тууразы 15 см чаазынга кожорына бир пример, айрырына бир пример, катаптаарына бир пример ле үлеерине бир пример бичийле, бодоп салар. Берилген тоолордо действииенин болгоны канайда адалып турганын примерлерге коштой бичиир.

701. (Сагышта бодоор.) 120-нин алтынчы үлүзин табар. 200-тин бежинчи үлүзин табар.

702. Тура тудатан јерге 153 460 кирпич тартып экелер керек болгон. Бу кирпичтин төртүнчи үлүзин тартып экелген. Канча кирпич тартып экелген?

703. $368\,752 : 4$ $608\,130 : 5$ $612\,352 : 8$ $402\,300 : 9$
 $256\,047 : 3$ $328\,272 : 6$ $435\,386 : 7$ $503\,200 : 8$

704. 1 320 кг кулурдан калаш быжырган. Припёк¹ бастыра кулурдын бескезинин үчүнчи үлүзи болгон. Бастыра канча кире калаш болды?

705. Калаш быжыар заводто 1 710 кг кулурдан калаш быжырган. Припёк бастыра кулурдын бескезинин үчүнчи үлүзи болгон. Кажы ла өтпөктин бескези 2 кг болгон болзо, бастыра канча өтпөк калаш болды?

706. 147 240-нин төртүнчи үлүзин табар. 329 166-нын алтынчы үлүзин табар. 352 476-нын тогузынчы үлүзин табар. 463 256-нын сегизинчи үлүзин табар.

¹ Припёк—кулурдын бескезине көрө быжырган калаштын бескези көптөгөни.

707. 1) 8 болзын деп, кандый тооны 5-ке үлеер керек?

$$\begin{array}{llll} 2) x:4=9 & x:5=18 & x:2=80 & x:5=284 \\ x:3=15 & x:6=20 & x:7=30 & x:8=137 \\ x:2=48 & x:4=50 & x:9=40 & x:7=256 \end{array}$$

708. 1) Үлеечи 6, частный 15. Үлелеечини табар.

2) Үлеечи 8, частный 136. Үлелеечини табар.

709. 1) 6 болзын деп, 24-ти кандый тоого үлеер керек?

$$\begin{array}{llll} 2) 27:x=9 & 50:x=2 & 68:x=4 & 91:x=7 \\ 42:x=7 & 72:x=3 & 75:x=5 & 87:x=3 \end{array}$$

3) Үлелеечи 48, частный 6. Үлеечини табар.

4) Үлелеечи 54, частный 3. Үлеечини табар.

710. Бу берилген тоолорло бодолголор тургузып, бодоп салар:

Баазы	Тоозы	Бастыра акказы
25 салк.	3 м	x
x	3 м	75 салк.
25 салк.	x	75 салк.

711. Метри 150 салковойдон 3 м чекпен ле 4 м торко учун 624 салк. төлөгөн. Бир метр торконын баазын билип алар.

712. Балдардын садына 519 салковойго 65 салковойдон 7 велосипед ле 4 салковойдон бир канча мяч садып алган. Канча мяч садып алган?

$$\begin{array}{lll} 713. x:6=352 & 98:x=7 & x:8=675 \\ x:9=574 & 84:x=3 & 84:x=6 \end{array}$$

$$\begin{array}{lllll} 714. 56:7 & 84:7 & 60:12 & 72:18 & 91:13 \\ 7 \times 8 & 7 \times 12 & 12 \times 5 & 18 \times 4 & 13 \times 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{lll} 715. 1329:3 & 1860:5 & 1512:8 \\ 443 \times 3 & 372 \times 5 & 189 \times 8 \end{array}$$

Үлегенин шинжүлөп көрөргө, үлеечини частныйга каттаар.

Действиени чын бүдүргөн болзо, үлелеечи болор учурлу.

716. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$\begin{array}{llll} 4\ 360 : 5 & 35\ 728 : 4 & 170\ 568 : 8 & 296\ 380 : 7 \\ 5\ 826 : 3 & 40\ 362 : 6 & 607\ 608 : 9 & 451\ 200 : 8 \\ 7\ 336 : 8 & 28\ 143 : 9 & 423\ 725 : 5 & 337\ 026 : 6 \end{array}$$

$$717. x : 3 = 7\ 056 \quad x : 7 = 9\ 464 \quad 96 : x = 16$$

718. 9 плотник 6 күн иштейле, 1 890 салк. алган. Кажы ла плотник күнине канча кире акча иштеп алды?

719. Кажы ла плотник күнине 35 салк. иштеп алып турган болзо, 6 күнге 9 плотник канча кире акча иштеп алар?

720. Примерлерди сагышта бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$\begin{array}{lllll} 45 : 3 & 60 : 5 & 216 : 2 & 540 : 5 & 618 : 6 \\ 72 : 4 & 91 : 7 & 315 : 3 & 824 : 4 & 714 : 7 \\ 721. \ 9\ 621 : 3 & 6\ 438 : 6 & 3\ 520 : 5 & 7\ 049 : 7 & \\ 7\ 535 : 5 & 8\ 352 : 8 & 8\ 127 : 9 & 5\ 640 : 8 & \end{array}$$

722. 5 640-ди 8 катапка астадып ийзе, канча болор? 6 349-тыг жетинчи үлүзи канча болор? 4 527-ге 9 канча катап кирет? 4 842 6-дан канча катап көп? 6 4 842-ден канча катап ас?

723. Пассажирский самолёт баштапкы күнде 7 час учуп жүргөн. Экинчи күнде десе ол ск түргениле 12 час учуп жүргөн. Баштапкы күнде экинчи күндегизинен ол 1 540 км-ге ас учуп өткөн. Самолёт 2 күнге бастыра канча километр учуп өткөн?

724. Агаш кезеечи эки кижы жаба 375 салк. иштеп алган. Курсагы учун озор 168 салк. төлөгөндөр, арткан акчаны десе иштеген күндери аайынча үлежип алгандар. Олордын бирүзи 5 күн, экинчиси 4 күн иштеген болзо, кажызы ла канча кире акча алды?

$$\begin{array}{llll} 725. \ 9\ 624 : 3 & 6\ 270 : 6 & 7\ 035 : 7 & 5\ 280 : 4 \\ 4\ 020 : 5 & 4\ 856 : 8 & 9\ 081 : 9 & 8\ 560 : 8 \end{array}$$

726. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$3\ 576 + 6\ 984 \quad 7\ 020 - 4\ 857 \quad 234 \times 174 \quad 3\ 628 : 4$$

$$\begin{array}{llll} 727. \ 24\ 328 : 4 & 58\ 440 : 8 & 396\ 276 : 4 & 564\ 200 : 7 \\ 36\ 210 : 6 & 34\ 356 : 7 & 512\ 016 : 8 & 891\ 720 : 9 \end{array}$$

728. Бу берилген тоолорло бодолголор тургузып, бодоп салар:

736. Бу примерлерди чын бодогон бо:

$$1\,368:8 \times 504 = 86\,184 \quad 15\,345:5:9 \times 606 = 206\,646$$

$$3\,681:9 \times 328 = 134\,152 \quad 24\,288:8:6 \times 702 = 355\,212$$

737. Баштапкы участокто 10 820 агаш болгон, экинчизинде, баштапкызына көрө, 1 976 агашка ас, үчүнчизинде десе, баштапкы эки участкагогызына көрө, эки катап ас. Үч участкаго бастыра канча агаш болгон?

738. Сас кургадарга узуну 3 640 м канава казар керек болгон. Баштапкы күнде бастыра канаванын бежинчи үлүзин, экинчи күнде төртүнчи үлүзин каскандар. Экинчи күнде баштапкы күндегизинен канча метрге көп каскандар?

739. Фабрикада кышка 2 088 т торф белетеп салган. Баштапкы айда бастыра торфтын алтынчы үлүзин, экинчи айда десе сегизинчи үлүзин одуруп койгон. Канча кире торф арткан?

740. Колхозто кышка клевер өлөңнөн 450 т, бүк жердин өлөңинен 1 310 т белетеп койгон. Жаскаары клевер өлөңнүн алтынчы үлүзи, бүк жердин өлөңинин бежинчи үлүзи арткан. Кыш туркунына клевер өлөңнөн канча кире, бүк жердин өлөңинен канча кире чыгымдалган?

741. Толтыра мөт уруп койгон 2 түңгөй банканы бескенин бир айагына тургузала, экинчи айагына десе 500 г-нын 2 гирязын, 200 г-нын 2 гирязын ла 50 г-нын гирязын тургузарда, беске теңдеже берген. Куру банканын бескези 125 г. Кажы ла банкада канча грамм мөт болгон?

742. Жакшы укту кучадаг бир жылга 12 кг түк кайчылап алар. 5 кг түктөн эр кижинин тонына жеткедий чекпен согуп алар. Бир жылга ондый 325 кучадаг кайчылап алган түктөн канча тонго жеткедий чекпен согуп алар?

743. Бир ишмекчи кўнине 138 детальдаг эткен. Баштапкы ишмекчи 8 күнге эдетен детальдарды экинчи ишмекчи 6 күнге эдип турган. Экинчи ишмекчи кўнине канча деталь эткен?

$$744. (4\,879 + 137\,096) : 5 \quad 385 \times 673 : 7 : 5$$

$$(120\,345 - 56\,727) : 3 \quad 496 \times 705 : 4 : 3$$

$$(310\,020 - 84\,006) : 6 \quad 608 \times 936 : 8 : 9$$

$$(732\,006 - 158\,940) : 9 \quad 804 \times 305 : 6 : 5$$

10-го ло 100-ке ўлеери.

745. 1) Колхозтын садында кажы ла рядта 75 тўстөн 10 ряд малина отургускан. Бастыра канча тўс малина отургускан?

2) Садта 10 рядка 750 төс малина отургузып койгон, кажы ла рядта теп-тегнен. Кажы ла рядка канча төс отургузып койгон?

$$\begin{array}{llll} 746. & 38 \times 10 & 94 \times 10 & 126 \times 10 & 2\,356 \times 10 \\ & 380 : 10 & 940 : 10 & 1\,260 : 10 & 23\,560 : 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 747. & 150 : 10 & 1\,560 : 10 & 43\,430 : 10 & 286\,750 : 10 \\ & 320 : 10 & 4\,800 : 10 & 72\,080 : 10 & 609\,800 : 10 \\ & 660 : 10 & 7\,230 : 10 & 53\,600 : 10 & 135\,040 : 10 \\ & 910 : 10 & 8\,520 : 10 & 72\,940 : 10 & 280\,300 : 10 \end{array}$$

748. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$640 : 10 \quad 3\,240 : 10 \quad 28\,710 : 10 \quad 640\,230 : 10$$

749. Ишмекчилердин бир бригадазы 10 күнге 7 360 м темир жол салган, экинчизи дезе 450 м-ге көп. Кажы ла бригада күнине канча метр жол салган?

750. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$3\,786 + 2\,098 \quad 6\,010 - 3\,795 \quad 350 \times 124 \quad 6\,380 : 10$$

751. Сагышта бодоор:

$$100\,000 : 10 : 10 : 10 : 10 : 10 \quad 30\,000 : 10 : 10 : 10 : 10$$

752. 1) Клубка 24 салковойдон 100 стул садып алган. Оны садып аларга канча кире акча чыгымдаган?

2) Клубка 2 400 салковойго 100 түнгөй стул садып алган. 1 стулдын баазы канча?

$$\begin{array}{llll} 753. & 45 \times 100 & 72 \times 100 & 135 \times 100 & 648 \times 100 \\ & 4\,500 : 100 & 7\,200 : 100 & 13\,500 : 100 & 64\,800 : 100 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 754. & 1\,000 : 100 & 10\,000 : 100 & 100\,000 : 100 & 693\,500 : 100 \\ & 1\,800 : 100 & 15\,600 : 100 & 132\,400 : 100 & 710\,100 : 100 \\ & 4\,900 : 100 & 62\,100 : 100 & 257\,300 : 100 & 900\,000 : 100 \\ & 7\,000 : 100 & 98\,000 : 100 & 460\,000 : 100 & 800\,300 : 100 \end{array}$$

755. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$930 : 10 \quad 7\,500 : 10 \quad 43\,200 : 100 \quad 270\,400 : 100$$

756. Бир машинага 3 000 кг сахар, экинчизине дезе 5 000 кг сахар коштогон. Бир таар сахардын бескези 100 кг болзо, баштапкы машинага, экинчи машинага көрө, канча таарга ас коштогон?

757. Эки машинно-тракторный станция 19 200 л керосин алган: баштапкызы 48 бочко, экинчиси десе ондый ок 52 бочко. Кажы ла МТС канча литр керосин алган?

758. 70 400-ти 190-ке үлеерде болгон частныйды 406-га каттаар. Произвениезине 285 824 болор учурлу. Слерде ондый ок болды ба?

$$\begin{array}{llll} 759. & 70 : 10 & 160 : 10 & 1\,350 : 10 & 42\,840 : 10 \\ & 74 : 10 & 168 : 10 & 1\,356 : 10 & 42\,845 : 10 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 760. & 600 : 100 & 1\,500 : 100 & 32\,400 : 100 & 125\,600 : 100 \\ & 675 : 100 & 1\,580 : 100 & 32\,410 : 100 & 125\,636 : 100 \end{array}$$

761. Частныйды ла артканын табар:

$$\begin{array}{llll} & 7\,248 : 10 & 128\,096 : 10 & 43\,568 : 100 & 150\,396 : 100 \\ & 53\,062 : 10 & 401\,008 : 10 & 28\,920 : 100 & 643\,790 : 100 \end{array}$$

762. 1) Бу тоолордын кажызында ла бастыра канча ондор бар: 3 780, 5 648, 45 035, 123 702?

2) Ол ок тоолордын кажызында ла бастыра канча жүстер бар?

763. 1 200 акча канча салковой болор?

$$\begin{array}{llll} 764. & 900 \text{ см} = \dots \text{ м} & 60 \text{ ц} = \dots \text{ т} & 700 \text{ кг} = \dots \text{ ц} \\ & 1\,300 \text{ см} = \dots \text{ м} & 280 \text{ ц} = \dots \text{ т} & 3\,200 \text{ кг} = \dots \text{ ц} \end{array}$$

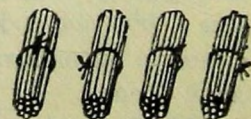
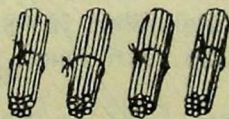
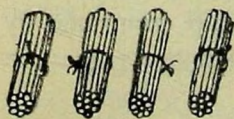
$$\begin{array}{llll} 765. & 5\,396 : 10 & 54\,620 : 100 & 43\,280 : 10 : 4 \\ & 48\,072 : 10 & 273\,946 : 100 & 298\,400 : 100 : 8 \end{array}$$

Туйук ондорго ло жүстерге үлеери.

766. Сагышта бодоор:

$$\begin{array}{llll} 60 : 20 & 80 : 20 & 30 \times 8 & 60 \times 7 & 50 \times 9 \\ 60 : 30 & 90 : 30 & 40 \times 9 & 90 \times 6 & 70 \times 8 \end{array}$$

767. 120-ге 40 канча катап кирет?

$$\begin{array}{l} 120 : 40 = \\ 12 \text{ он} : 4 \text{ он} = \end{array}$$

768. 120 кг сливаны, кажызында ла 20 кг-нан болор эдип, кайырчактарга уруп салар керек. Канча кайырчак керек болор?

769.	150 : 30	240 : 60	320 : 40	400 : 80	270 : 90
	140 : 20	210 : 70	350 : 50	360 : 90	420 : 60
	120 : 30	250 : 50	320 : 80	490 : 70	560 : 80

770. Автомобиль 300 км-ди 5 часка өткөн. Ол ок түргениле барза, 420 км-ди ол канча часка өдөр?

771. Бу кыскарта бичилген берилгендери аайынча бодолго тургузып алар:

200 салк.	5 м
320 салк.	x

772.	180 : 30	480 : 60	450 : 50	560 : 70	350 : 70
	160 : 20	270 : 30	640 : 80	360 : 40	630 : 90
	300 : 50	280 : 40	540 : 60	720 : 90	480 : 80

773. Улелеечи 170. Улеечи 30. Частныйды ла артканын табар.

774.	160 : 40	210 : 70	420 : 60	640 : 80	450 : 90
	185 : 40	253 : 70	475 : 60	705 : 80	536 : 90

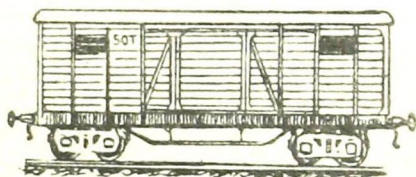
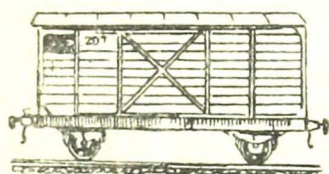
775. Частныйды ла артканын табар:

378 : 50	308 : 40	654 : 70	675 : 80	612 : 90
292 : 30	504 : 60	583 : 90	592 : 60	609 : 70

776.	2 160 : 40	6 840 : 90	45 500 : 70	576 000 : 80
	3 180 : 60	6 720 : 70	53 280 : 80	364 740 : 60

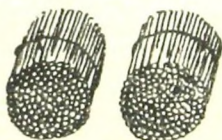
777. Кийим көктөөчи үй кижиге колло бир минутка 50 шидү эдер, тегин машинала 1 500 шидү, түрген көктөөр машинала десе 4 000 шидү. Кийим көктөөчи үй кижиге бир минутка бу кажы ла машинала, колло көктөгөнине көрө, канча катап көп шидү эдер?

778. Темир жолло 2 800 м тапш көмүрди кажызы ла 20 м көдүрер вагондорло аткарган, анча ок көмүрди кажызы ла 50 м көдүрер вагондорло аткарган. Кандый вагондор көп керек болды база канчага көп?

$$\begin{array}{rclcl}
 779. & 2\,340 : 30 & 29\,340 : 60 & 73\,760 : 40 + & 29\,785 \\
 & 4\,320 : 80 & 43\,650 : 50 & 135\,780 : 60 - & 1\,906 \\
 & 5\,310 : 90 & 397\,600 : 80 & 485\,640 : 90 - & 2\,078
 \end{array}$$

780. 600-ке 200 канча катап кирет?

$$\begin{array}{l}
 600 : 200 = \\
 6 \text{ жүс} : 2 \text{ жүс} =
 \end{array}$$

$$\begin{array}{rclcl}
 781. & 1\,500 : 500 & 2\,100 : 300 & 4\,000 : 800 & 1\,800 : 300 \\
 & 2\,400 : 400 & 1\,800 : 600 & 4\,900 : 700 & 4\,500 : 500 \\
 & 3\,600 : 900 & 4\,500 : 500 & 6\,300 : 700 & 4\,800 : 800
 \end{array}$$

782. Частныйды ла артканын табар:

$$\begin{array}{rclcl}
 & 1\,700 : 200 & 2\,600 : 300 & 3\,940 : 700 & 2\,306 : 500 \\
 & 3\,700 : 400 & 3\,900 : 600 & 5\,310 : 800 & 2\,758 : 400 \\
 & 2\,800 : 600 & 5\,800 : 700 & 4\,806 : 900 & 5\,028 : 600 \\
 & 3\,600 : 800 & 4\,700 : 700 & 3\,728 : 600 & 6\,152 : 900
 \end{array}$$

783. Эки школго үренчиктердин тоозы айыынча тетрадьтар үлөп берген. Баштапкы школдо 528 үренчик, экинчи школдо лезе 128. Экинчи школ баштапкы школдон 2 400 тетрадька ас алган болзо, кажы ла школ канча тетрадь алды?

784. Сагышта бодоор:

$$\begin{array}{rclcl}
 & 300 \times 4 & 700 \times 7 & 58 : 6 & 43 : 9 \\
 & 500 \times 8 & 900 \times 6 & 47 : 7 & 70 : 8
 \end{array}$$

$$\begin{array}{rclcl}
 785. & 1\,520 : 200 & 2\,070 : 300 & 3\,150 : 500 & 3\,840 : 400 \\
 & 15\,200 : 200 & 20\,700 : 300 & 31\,500 : 500 & 38\,400 : 400
 \end{array}$$

786. $37\,500 : 500$ $58\,800 : 700$ $524\,100 : 300$ $595\,000 : 700$
 $52\,200 : 600$ $62\,400 : 800$ $658\,500 : 500$ $378\,000 : 900$
 $57\,600 : 800$ $61\,200 : 900$ $745\,600 : 800$ $684\,000 : 600$

787. Бир самолёт бир часка 400 км түргениле 6 000 км учуп өткөн, экинчиси ол ок жолды бир часка 300 км түргениле учуп өткөн. Кажы самолёт узак учуп барган база канчага узак?

788. $37\,600 : 400$ $552\,000 : 300$ $648 \times 600 : 800$
 $41\,400 : 600$ $431\,900 : 700$ $576 \times 700 : 600$
 $52\,200 : 900$ $475\,200 : 800$ $405 \times 800 : 900$

Эки темдектү тоого үлеери.

789. Сагышта бодоор:

$240 : 40$ $320 : 80$ $26 : 3$ $38 : 4$ 52×7 63×6
 $420 : 70$ $450 : 90$ $42 : 5$ $50 : 8$ 34×5 88×4

790. Бир часка 52 км түргениле поезд 156 км-ди канча часка өдөр?

791. $129 : 43$ $192 : 32$ $195 : 65$ $364 : 52$ $387 : 43$
 $147 : 21$ $212 : 53$ $360 : 72$ $675 : 75$ $378 : 63$
 $208 : 52$ $230 : 46$ $504 : 84$ $752 : 94$ $430 : 86$

430-ка 86 канча катап кирет? 430 86-дан канча катап көп?
 430-ты 86 катапка аstatca, канча болор?

792. Колхоз 364 т буудай саткан, арышты буудайдан 76 т-га ас, гречиханы дезе арыштан 32 катап ас саткан. (Сурак тургузала, бодолгоны бодоп салар.)

793. Пароходко 176 т кулур коштогон, крупаны кулурдан 22 катап ас, сахарды крупадан 2 т-га ас. Пароходко бастыра канча тонна аш-курсак коштогон?

794. $136 : 34$ $476 : 68$ $510 : 85$ $(6\,351 - 5\,379) : 54$
 $270 : 45$ $828 : 92$ $448 : 56$ $(8\,260 - 7\,924) : 56$
 $285 : 57$ $532 : 76$ $679 : 97$ $(10\,000 - 9\,335) : 95$

795. (Сагышта бодоор.) 45-ти 5-ке, 6-га, 7-ге, 8-ке, 9-ка үлеер. 38-ти бу ок тоолордын кажызына ла үлеер.

796. Үлелеечи 190, үлеечи 45. Частныйды ла артканын табар.

797. Частныйды ла артканын табар:

$270 : 52$ $330 : 63$ $358 : 44$ $510 : 83$ $349 : 66$
 $190 : 46$ $260 : 32$ $462 : 85$ $623 : 76$ $487 : 94$

798. 1 428 : 42 1 485 : 33 3 420 : 76 5 544 : 84
 1 584 : 22 4 482 : 54 2 924 : 68 6 080 : 95

6 080-ди 95 катапка аstatca, канча болор?

6 080-ге 95 канча катап кирет?

6 080 95-тен канча катап көп?

799. 1 476 төс фруктовый агашты колхозтын садына ряд-тарла отургузып койгон. Олордон 510 агашты кажы ла рядта 34 агаштаг отургускан, арткандарын дезде бир рядта 42 агаш-тан отургускан. Садта бастыра канча ряд агаш?

800. 2 116-ны 92-ге үлеерде болгон частный 1 092-ни 84-кө үлеерде болгон частныйдан канчага көп?

801. 2 080-ди 65-ке үлеерде болгон частный 1 152-ни 72-ге үлеерде болгон частныйдан канча катап көп?

802. 1 155 : 21 2 074 : 34 3 905 : 55 (70 010 — 66 542) : 68
 1 344 : 42 4 316 : 52 5 978 : 61 (30 104 — 27 332) : 33
 3 392 : 64 3 124 : 71 3 996 : 74 (51 480 — 43 200) : 72

803. (Сагышта бодоор.) 1) 48-ти 5-ке, 6-га, 7-ге, 9-ка үлеер.

2) 52-ни 6-га, 7-ге, 8-ке, 9-ка үлеер.

804. 15 120 : 42 29 736 : 56 229 620 : 43 652 500 : 75
 34 020 : 63 62 664 : 84 136 576 : 64 458 880 : 96

805. Кажы ла грузовикке 3 т-дан коштоп, кўнине 5 јорук-тан эдип турза, үч грузовикле 540 т таш көмүрди канча кўнге тартып апарар?

806. Совхоз городко 1 344 т картошко тартып апарар учур-лу болгон. Кажы ла грузовикке 4 т-дан коштоп, кўнине 3 јо-руктан эдип турза, 8 грузовикле бу картошконы канча кўнге тартып апарар?

807. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

24 300 : 75 32 384 : 92 349 800 : 66 369 260 : 74

808. Сагышта бодоор:

1) 64; 75; 90 кандый тоолорго артканы јокко үлелип јат?

2) 24×6 26×8 34×6 63×9 48×7
 43×4 35×5 53×7 72×8 94×6

809. Частныйды ла артканын табар:

$$\begin{array}{ccccc} 270 : 56 & 385 : 65 & 318 : 35 & 272 : 98 & 377 : 57 \\ 230 : 34 & 457 : 58 & 266 : 47 & 360 : 76 & 428 : 88 \end{array}$$

810. $3\,212 : 44$ $1\,254 : 38$ $3\,854 : 47$ $7\,081 : 73$
 $2\,520 : 35$ $4\,558 : 53$ $7\,220 : 76$ $6\,141 : 69$

811. Бу берилгендери аайынча бодолголор түргузала, бодоп салар:

Түргени	Өйн	Жолы
часка 40 км минутка 5 км	7 час 30 мин.	x x
x x	3 час 10 мин.	180 км 20 км
часка 50 км часка 12 км	x x	200 км 60 км

812. Пароход 32 часка 768 км өткөн. Бу ок түргениле барза, Горькийден Сталинградка јетире 1 752 км јолды ол канча часка өдөр?

813. $1\,998 : 37$ $2\,538 : 47$ $5\,610 : 66$ $3\,060 : 68$
 $4\,350 : 58$ $3\,780 : 45$ $5\,304 : 78$ $5\,016 : 57$

814. Бу примерлерди чын бодогон бо:

$$7\,906 : 59 \times 307 = 41\,138 \quad 6\,612 : 87 \times 984 = 74\,784$$

815. Частныйды ла артканын табар:

$$\begin{array}{ccccc} 340 : 48 & 416 : 57 & 251 : 39 & 678 : 98 & 606 : 68 \\ 212 : 36 & 554 : 66 & 365 : 48 & 749 : 87 & 912 : 96 \end{array}$$

816. $20\,044 : 37$ $15\,625 : 25$ $619\,348 : 67$ $352\,608 : 48$
 $42\,572 : 58$ $33\,948 : 46$ $753\,028 : 79$ $531\,328 : 56$

817. Ашты теермендеер тушта төгүлип чачылганы бастыра бескезинин алтынчы үлүзи бололо, кажы ла таарга 75 кг-нап урган болзо, 1 620 кг буудайдан канча таар кулур болды?

818. Тараанды теермендеер тушта төгүлүп чачылганы бастыра бескезининг бежинчи үлүзи бололо, кажы ла таарга 84 кг-нан урган болзо, 1 740 кг тарааннаг канча таар соккон тараан болды?

819. $17\,696 : 28$ $38\,385 : 45$ $114\,291 : 27$ $575\,416 : 68$
 $48\,952 : 58$ $26\,784 : 36$ $368\,632 : 59$ $729\,846 : 78$

820. $228 \times 432 : 48$ $216 \times 608 : 36$ $405 \times 560 : 27$

821. (Сагышта бодоор.) 1) 12-ни жаңыс темдектү кажы ла тоого катаптаар.

2) 14-ти 3-ке, 5-ке, 7-ге катаптаар.

3) 19-ты 2-ге, 4-кө, 5-ке катаптаар.

Катаптаганаардын чынын 2-чи таблица аайынча (бичиктиг учында) шинжүлөп көрөр.

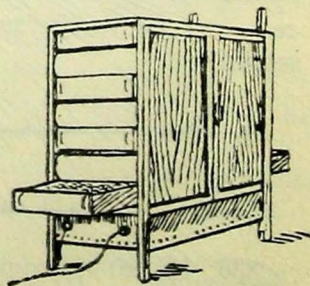
822. (Сагышта бодоор.)

$72 : 12$ $52 : 13$ $48 : 16$ $90 : 18$
 $720 : 12$ $520 : 13$ $480 : 16$ $900 : 18$

823. $690 : 15$ $5\,760 : 18$ $6\,810 : 15$ $84\,564 : 27$
 $490 : 14$ $9\,760 : 16$ $3\,791 : 17$ $98\,592 : 16$
 $689 : 13$ $7\,980 : 19$ $6\,688 : 19$ $63\,576 : 18$

824. Жыл туркунына инкубаторго 840 жымырткадан 14 катап салгылаган. Бастыра жымырткалардын он экинчи үлүзинен сыпушкалар чыкпаган. Бир жылга канча сыпушка чыккан?

825. 4 жаан инкубатордын кажызына ла 52 000 жымырткадан салып койгон. Кажы ла такааныг алдына 16 жымырткадан салза, бу жымырткаларды бастыраарга канча такаа керек болор эди?

826. 7 560 18-тен канча катап көп? 7 560 18-тен канчага көп?

827. $945 : 15$ $6\,120 : 18$ $7\,296 : 16$ $60\,125 : 13$
 $702 : 13$ $5\,950 : 17$ $6\,517 : 19$ $93\,852 : 18$
 $616 : 14$ $8\,060 : 13$ $4\,572 : 18$ $63\,156 : 19$

828. (Сагышта бодоор.) 15-ти ле 17-ни жаңыс темдектү кажы ла тоого катаптаар.

829. 130 кг помидорды, кажызында ла 15 кг-нан эдип, кайырчактарга салар керек. Канча толо кайырчак болор? Канча килограмм помидор артып калар?

830. Частныйды ла артканын табар:

$$\begin{array}{ccccc} 105 : 12 & 110 : 14 & 125 : 16 & 141 : 17 & 146 : 28 \\ 132 : 15 & 126 : 13 & 135 : 18 & 135 : 19 & 218 : 26 \end{array}$$

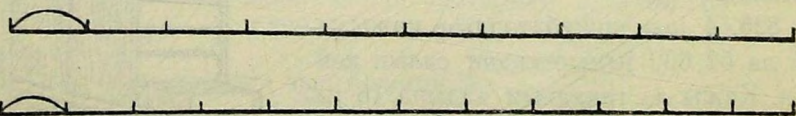
$$\begin{array}{cccc} 831. & 1\ 260 : 15 & 1\ 134 : 14 & 1\ 536 : 16 & 30\ 100 : 35 \\ & 1\ 118 : 13 & 1\ 314 : 18 & 1\ 615 : 17 & 24\ 700 : 26 \end{array}$$

832. Уренчиктердин эки бригадазы колхозтын садында сливалар үзерге болушкан. Баштапкы бригада 36 кайырчак слива үзүп алган, экинчизи ондый ок 22 кайырчак. Баштапкы бригада экинчи бригададан 252 кг-га көп слива үзүп алган. Эки бригада жаба канча кире слива үзүп алган?

833. Колхозчылардын эки бригадазы картошко каскан. Баштапкы бригада 43 таар, экинчизи ондый ок 45 таар каскан. Эки бригада жаба 4 400 кг картошко казып алган. Кажы ла бригада канча килограмм картошко казып алган?

$$\begin{array}{cccc} 834. & 1\ 104 : 12 & 2\ 324 : 28 & 1\ 242 : 18 & 12\ 350 : 19 \\ & 1\ 309 : 17 & 1\ 176 : 14 & 2\ 548 : 26 & 22\ 320 : 36 \end{array}$$

835. Эки армакчы садып алган, кажызынын ла узуну 60 м. Баштапкы армакчыдан онунчы үлүзин кескен, экинчизинен дезде — он экинчи үлүзин. Кажы ла армакчыдан канча метр кескен?

836. 1) 120-нинг онунчы үлүзин табар. 96-нын он экинчи үлүзин табар.

2) 11 184-тин он экинчи үлүзин табар.

837. Баржала 1 680 т строительный материал тартып экелген. Бу коштын онунчы үлүзи черет, он экинчи үлүзи цемент, артканы дезде — таш. Канча тонна таш экелген?

Ж а к ы г а н ы. Бодолгоны бодогонун шигжүлөп көрөр. Череттин, цементтин ле таштын бескезин кожуп ийер. Бодолгоны чын бодогон болзо, суммазында 1 680 т болор учурлу.

$$838. \begin{array}{llll} 14\,784 : 16 & 11\,610 : 18 & 254\,306 : 26 & 239\,686 : 37 \\ 18\,900 : 25 & 11\,088 : 12 & 597\,090 : 39 & 327\,870 : 45 \end{array}$$

$$839. \begin{array}{lll} 751\,464 : 84 & 117\,782 : 14 & 504 \times 156 : 28 \\ 649\,512 : 93 & 124\,686 : 18 & 486 \times 305 : 27 \end{array}$$

840. Бу берилгендери аайынча бодолголор тургузала, бодоп салар:

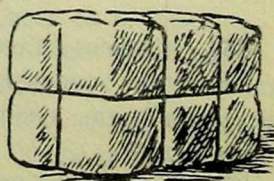
Баазы	Тоозы	Бастыра акчазы
20 салк.	6	x
18 акча	4	x
x	3	45 акча
x	5	60 салк.
8 акча	x	40 акча
30 салк.	x	120 салк.

841. (Сагышта бодоор.) Бир кызычак 5 акчадан 35 акчага перолор садып алган. Экинчизи ондый ок перолордон 45 акчага алган. Кажы ла кызычак канча перо алган?

842. (Сагышта бодоор.) Эки уулчак 10 кармак садып алган. Баштапкы уулчак 30 акча төлөгөн, экинчизи дезе 20 акча. Кажы ла уулчак канча кармак садып алды?

843. 43 м ле 54 м эки түрбек бөстөн 34 түнөй платье көктөгөн. Кажы ла түрбектен канча платье көктөгөн?

844. Бөс согор фабрика баштапкы катап 84 ц, экинчи катап 108 ц хлопок алган, бастыразы түнөй бескелү 96 кппа. Фабрика баштапкы катап ла экинчи катап алдынан башка канча кппа алган?

845. Эки күнге завод 81 кайырчак каду белетеген: баштапкы күнде 1 344 кг, экинчи күнде дезе 1 248 кг. Завод баштапкы күнде канча, экинчи күнде канча кайырчак каду белетеген?

$$846. \begin{aligned} x + 23\,576 &= 40\,218 & x - 4\,729 &= 15\,040 & x : 475 &= 615 \\ 13\,680 + x &= 25\,014 & 23\,405 - x &= 9\,708 & 3\,750 : x &= 25 \end{aligned}$$

847. 5 760-ды 45-ке үлеерде болгон частный 1 152-ни 18-ке үлеерде болгон частныйдан канча катап көп?

848. 2 472 яблоконы 12 кайырчакка теп-тегненг салып койгон. Кажы ла кайырчакка канча яблоко салган?

$$849. \begin{array}{llll} 20\,852 : 52 & 120\,135 : 15 & 390\,520 : 65 & 780\,702 : 78 \\ 57\,288 : 44 & 162\,072 : 18 & 499\,296 : 96 & 970\,582 : 97 \end{array}$$

850. Заводтын эдип чыгарган продукциязы:

беш жылдыктын баштапкы жылында	беш жылдыктын калганчы жылында
2 496 станок	4 824 станок

Баштапкы беш жылдыктын бир айына эдип чыгарган станокторго көрө, калганчы беш жылдыктын бир айына завод канча станокко көп чыгарган?

851. 25 680-ди 16-га үлеерде болгон частный 18 675-ти 25-ке үлеерде болгон частныйдан канчага көп?

$$852. \begin{array}{llll} 10\,896 : 12 & 11\,951 : 17 & 477\,959 : 59 & 282\,094 : 47 \\ 43\,290 : 18 & 13\,052 : 26 & 380\,684 : 76 & 602\,086 : 86 \end{array}$$

853. Бу примерлерди чын бодогон бо?

$$\begin{aligned} 8\,456 : 14 \times 305 &= 184\,220 & 17\,875 : 13 : 11 \times 602 &= 75\,250 \\ 36\,144 : 72 \times 488 &= 244\,976 & 182\,400 : 24 : 25 \times 506 &= 153\,824 \end{aligned}$$

854. (Сагышта бодоор.) Бир уулчак тетрадьтарды 42 акчага садып алган, экинчизи 70 акчага. Экинчи уулчак баштапкызынан эки тетрадька көп алган. Кажы ла уулчак канча тетрадь садып алды?

855. Балдардын садына баштапкы катап 20 кг варенье садып алган, экинчи катап дезе 32 кг. Экинчи катап алганы баштапкы катап алганынан 3 банкага көп. Баштапкы катап канча, экинчи катап канча банка варенье алган?

856. Комсомолецтер ле пионерлер совхозто фрукталар жуурга болушкандар. Комсомолецтер 600 кг фрукталар жууп алгандар, пионерлер десе 360 кг. Комсомолецтер фрукталарды пионерлерден 12 кайырчакка көп жууп алгандар. Комсомолецтер канча, пионерлер канча кайырчак фрукталар жууп алгандар?

857. Саржу эдер завод бир күнде 420 кг саржу эткен, экинчи күнде десе 540 кг. Экинчи күнде саржуны баштапкы күндегизинен 2 бочкого көп эткен. Экинчи күнде завод канча бочко саржу этти?

858.	13 560 : 15	751 464 : 84	607 992 : 77	943 290 : 47
	14 495 : 19	649 512 : 93	481 620 : 69	378 436 : 74

859. 18 108-ти 36-га үлеерде болгон частныйды 704-кө каптаар. Произвeдeниeзиндe 354 112 болор учурлу. Слердe ондый ок болды ба?

860. Колхозтын садында 84 яблонянын кажызынан ла 60 кг яблоко, 96 яблонянын кажызынан ла 56 кг яблоко үзүп алгандар. Бир кайырчакка 28 кг-нан салар болзо, жууп алган яблоколорды аткараарга канча кайырчак керек?

861. Февральдын баштапкы 15 күнинде шахтада күнине 360 т-дан таш көмүр каскылап турган, бу айдын арткан күндеринде десе күнине 400 т-дан. Кажы ла вагонго 50 т-дан коштогон болзо, бу айда казып алган таш көмүрди аткараарга канча вагон керек болды? (Февральда 24 иштеер күн болгон.)

862. Телефонный линия өткүрерге ишмекчилердин эки бригадазы 1 260 столмо белетеп алгандар. Бир бригада күнине 28 столмодон белетеген, экинчизи десе 42 столмодон. Столмолорды канча күнге белетеп алгандар?

863. Колхозчылардын эки бригадазы, жагыс өйдө иштеп, 492 ц аш арулап койгон. Бир бригада күнине 40 ц арулаган, экинчизи десе 42 ц. Урен ашты канча күнге арулап койгондор? Кажы ла бригада канча центнер аш арулап койды?

864. Ишмекчилердин эки артели узуну 360 км телефонный линия өткүрген. Баштапкы артель ай сайын 34 км линия өткүрген, экинчизи десе 38 км. Эки артельдин иштеген айларынын тоозы түнөй болзо, кажы ла артель канча километр телефонный линия өткүрди?

865. Бир алмарда 730 ц аш болгон; онон онунчы үлүзин тартып апарган. Экинчи алмарда 912 ц аш болгон; онон он

экинчи үлүзүн тартып апарган. Эки алмарда бастыра канча кире аш артты?

866. (Сагышта бодоор.) Комсомолецтер чаналу жоруктап бардылар. Олорго 36 км өдөр керек болгон. Бу жолдун үчүнчү үлүзүн олор бир часка 6 км түргениле өдүп баргандар. Бастыра жолды 5 часка өдөргө, олор арткан жолды бир часка кандый түргениле өдөр учурлу?

867. Эки пристаньнын ортосу 672 км. Бу жолдун төртүнчү үлүзүн катер бир часка 28 км түргениле өткөн. Бастыра жолды 20 часка өдөргө, арткан жолды ол бир часка кандый түргениле өдөр учурлу?

868. Прицептү автомашинала 1 008 таар сула тартып апарар керек. Кажы ла жорук сайын машинага 56 таардан коштогондор, прицепке десе эки катап ас. Бастыра суланы тартып апарарга, канча жорук эдер керек?

869. Балдардын бир эжер ботинказынын баазы 57 салк., ондый ок 6 эжер ботинканын баазы десе 19 эжер калоштын баазына түнөй. Детдомго 20 эжер калош садып алган. Оны садып аларга канча кире акча чыккан?

$$\begin{array}{ll} 870. (650\,004 - 9\,396) : 12 & 216 \times 728 : 32 \\ (120\,402 - 13\,860) : 18 & 632 \times 593 : 24 \\ (172\,000 - 8\,675) : 25 & 756 \times 908 : 56 \\ (840\,060 - 219\,168) : 36 & 384 \times 376 : 48 \end{array}$$

$$\begin{array}{llll} 871. 512 \times 650 : 16 & 645 \times 395 : 75 & 658 \times 588 : 14 : 12 \\ 448 \times 370 : 28 & 309 \times 875 : 35 & 315 \times 975 : 45 : 25 \\ 630 \times 122 : 45 & 906 \times 504 : 27 & 603 \times 828 : 18 : 67 \\ 416 \times 808 : 32 & 678 \times 876 : 36 & 648 \times 576 : 24 : 96 \end{array}$$

Уч темдектү тоого үлеери.

872. (Сагышта бодоор.) 1) 24 жүс жымыртканы кажы ла кайырчакка үч жүстөг салып койор керек. Онойып саларга канча кайырчак керек болор?

$$\begin{array}{llll} 2) 800 : 400 & 840 : 210 & 1\,200 : 200 & 1\,800 : 300 \\ 600 : 200 & 720 : 360 & 1\,500 : 500 & 1\,600 : 400 \end{array}$$

873. Школдын залында 115 кижиге отургадый жер бар. Бу залда кинокартинаны 345 үренчик канча сеанска көргүлөп алар?

874. 651 : 217	2 490 : 415	1 625 : 325	6 768 : 846
876 : 219	3 070 : 614	3 216 : 536	5 264 : 752
784 : 112	5 696 : 712	3 780 : 630	8 676 : 964

875. Заводтын эдиң чыгарган продукциязы:

бешжылдыктын баштапкы жылында	бешжылдыктын калганчы жылында
745 паровоз	2 235 паровоз

Бешжылдыктын калганчы жылында завод, бешжылдыктын баштапкы жылдагызына көрө, канча паровозко көп чыгарды?

Бешжылдыктын калганчы жылында завод, бешжылдыктын баштапкы жылдагызына көрө, канча паровозко көп чыгарды?

876. Каан жаңы тушта бир городтын школдорында 546 бала үренген. Эмди бу городтын школдорында 4 368 бала үренип жат. Бу городтын үренчиктеринин тоозы канча катапка көптөди? Үренчиктердин тоозы канчага көптөди?

877. 1 692 : 423	4 256 : 532	1 725 : 345	5 742 : 638
4 308 : 718	4 730 : 946	6 258 : 894	4 512 : 752

Примерлерди бодойло, бастыра частныйларды кожуп ийер. Суммазында 50 болор учурлу. Слерде ондый ок болды ба?

878. Фабрика ай сайын 415 т торф одурып турган болзо, 3.320 т торф фабрикага канча айга једер?

879. Частныйды ла артканын табар:

1 720 : 530	1 376 : 431	3 254 : 536	7 835 : 955
4 850 : 760	2 785 : 615	3 912 : 728	5 984 : 823

880. 15 120:420	17 940:345	468 720:744	300 650:859
28 620:540	27 347:667	355 180:826	494 484:926
32 136:618	298 080:648	617 900:835	314 940:724
17 604:326	276 000:115	496 800:216	332 288:944

881. Заводто 1 848 т таш көмүрди, күнүн сайын теп-тегнен одурып, 132 күнге одурып койгондор. Бир күнге алдындагызынан 2 т-га ас одурган болзо, бу таш көмүр канча күнге једер эди?

882. 112 студент бир айга 35 840 салковой стипендия алган, кажызы ла теп-тегнен. Кажы ла студент канча кире акча алды?

883. 225 780 : 530	306 252 : 724	615 615 : 715
148 256 : 328	280 071 : 621	214 016 : 836
135 200 : 416	236 376 : 938	196 878 : 627

884. Вагонго 112 таар буудай ла 85 таар сула коштогон. Буудайлу таарлардын бастыра бескези 9 408 кг, бир таар суланын бескези десе бир таар буудайдын бескезинен 22 кг-га ас. Сулалу ла буудайлу таарлардын бастыра бескези канча?

885. Темир жолдын ишмекчилеринин эки бригады кар токтодорго 2 580 щит белетеп алгандар. Баштапкы бригада бир кунге 106 щиттен эди турган, экинчиси десе 109 щиттен. Иштеген кундеринин тоозы тунгей болзо, кажы ла бригада канча щит белетеп алган?

886. 301 035 : 141	200 123 : 791	648 × 356 : 712
175 808 : 328	416 724 : 924	426 × 308 : 616

887. Частныйды ла артканын табар:

1 368 : 356	2 988 : 764	4 208 : 572	5 076 : 685
1 046 : 228	2 529 : 447	3 696 : 462	4 928 : 872

888. 19 875 : 375	30 208 : 472	511 648 : 944	461 964 : 562
47 292 : 563	51 858 : 774	290 752 : 448	167 860 : 385

889. 1) 251 750 475-тен канча катап көп, канчага көп?
2) 356 58 384-төн канча катап ас, канчага ас?

890. Бир колхозто кышка 18 630 ц силос белетеп салган, экинчизинде десе 2 690 ц-ге көп. Баштапкы колхозто 345 уй, экинчизинде десе 328. Экинчи колхозто кажы ла уйга, баштапкы колхозтогызына көрө, канча кире көп силос белетеп койгон?

891. 464 580 : 534	209 585 : 835	301 020 : 692
306 252 : 724	213 816 : 472	209 596 : 859

892. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

451 418 : 781	658 920 : 969	564 300 : 675
---------------	---------------	---------------

893. (Сагышта бодоор.) 14-ти жаныс темдектү тоолордын кажызына ла катаптаар.

894. Частныйды ла артканын табар:

1 300 : 150	1 132 : 145	1 326 : 154	1 236 : 168
1 280 : 180	1 058 : 136	1 029 : 127	1 568 : 194

895. 14 080 : 160 14 488 : 172 311 850 : 165 328 650 : 175
 12 298 : 143 24 924 : 268 489 750 : 125 127 912 : 236
 11 610 : 135 14 352 : 156 129 480 : 166 328 520 : 382

896. Москвадан Владивостокко кейле жүрер јол 8 190 км. Самолёт бир часка 273 км-ден учуп, токтоп турарына 9 час өткүрер болзо, бу јолды ол канча кире өйгө учуп өдөр?

897. 112 944 : 156	310 896 : 127	256 × 372 : 248
857 472 : 132	704 025 : 315	748 × 306 : 187

Примерлерди бодойло, кажы ла столбиктин примерлерин бодогонунан болотон частныйларды кожуп ийер.

Баштапкы столбиктин примерлеринде частныйлардын суммазы 7 220 болор учурлу. Экинчи столбиктин примерлеринде частныйлардын суммазы 4 683. Учүнчи столбиктин примерлеринде частныйлардын суммазы 1 608. Слерде ондый ок болды ба?

898. 150 304 : 154 189 216 : 288 145 410 : 185 151 200 : 175
 329 592 : 372 157 458 : 163 350 304 : 356 156 016 : 196

899. Кинотеатрга баштапкы катап 9 900 салковойго 275 стул садып алган. Экинчи катап ондый ок стулдарды 1 944 салковойго алган. Бастыра канча стул садып алган? (Бодолгоны эки эп-ле бодоор.)

900. Чаначылардын станциязына баштапкы катап 3 456 салковойго 108 эжер чана садып алган. Экинчи катап ондый ок чаналарды 1 536 салковойго алган. Бастыра канча эжер чана садып алган?

901. 728 × 468 : 273 : 78 507 × 432 : 234 : 26
 804 × 705 : 335 : 47 496 × 960 : 372 : 160

902. Кийим көктөөр фабрика үренчиктерге 22 145 костюм көктөөргө жакылта алган. Күнине 215 костюмнан көктөзө, фабрика жакылтанын канча күнге бүдүрер?

903. 56 224 : 112 216 008 : 536 230 460 : 115 622 044 : 148
 64 414 : 214 312 708 : 618 397 056 : 132 221 616 : 216
 66 950 : 325 257 420 : 844 154 071 : 153 276 055 : 137

904. Завод 27 540 мотоцикл эдерге жакышта алган. План азыйнча кўнине 255 мотоциклден эдер деп темдектелген, же иш-мекчилер 15 мотоциклге көп эдиб турган. Завод жакылтаны канча кўнге ойинен озо бүдүрди?

905. 70 380 345-тен канча катап көп, канчага көп?

906. 524 55 544-төн канча катап ас, канчага ас?

907. $35\ 148 : 116$ $276\ 576 : 344$ $315\ 585 : 117$ $308\ 712 : 152$
 $214\ 856 : 428$ $460\ 465 : 655$ $212\ 899 : 211$ $297\ 168 : 246$

908. $612 \times 256 : 384$ $246 \times 812 : (1\ 001 - 673)$
 $759 \times 448 : 672$ $805 \times 282 : (4\ 000 - 3\ 678)$

909. (Сагышта бодоор.) Лиит мичуринецтердин эки бригадасы школдын садында 7 түнөй ряд фруктовый агаштар черетеген. Баштапкы бригада 80 агаш черетеген, экинчи бригада 60. Кажы ла бригада канча ряд агаштар черетеген?

910. Бир участоктон 320 кг морковь жуунадып алгандар, экинчизинен десе 280 кг. Экинчи участоктон баштапкы участкогызынан 2 каламага ас морковь жуунадып алгандар. Эки участоктон бастыра канча калама морковь жуунадып алгандар?

911. Бир шофёр стройкага 6 750 кирпич тартып экелген, экинчизи 8 250 кирпич. Экинчи шофёр баштапкызынан 2 катап көп јорук эткен. Кажы ла машинага кирпичти теп-тегнен коштогон болзо, кирпичке эки шофёр канча катап барып келгендер?

912. Улус амыраар турага жагыс сорт 2 кайырчак конфет экелген, бастыразы 68 кг. Баштапкы кайырчактагы конфеттин баазы 864 салк., экинчи кайырчактагызынын десе 768 салк. Кажы ла кайырчакта канча килограмм конфет болгон?

913. 258-тин ле 406-нын произведениезин 172-ге үлеер.

914. 218-тин ле 482-нин произведениезинен 34 836-ны ай-рыйла, болгон разностьты 878-ке үлеер.

915. 1) 28 болзын деп, кандый тооны 4-кө катаптаар керек?

2) 72 болзын деп, кандый тооны 8-ке катаптаар керек?

916. $x \times 9 = 45$ $x \times 12 = 72$ $x \times 16 = 368$

917. Көптөдөөчи 25, произведение 825. Көптөдөөчини табар.

918. 48 болзын деп, 6-ны кандый тоого катаптаар керек?

919. $7 \times x = 42$ $15 \times x = 90$ $36 \times x = 504$

920. Көптөдөөчи 23, произведение 483. Көптөдөөчини табар.

921. Көптөжөөчилердин бирүзи 108, произведение 1512. Экинчи көптөжөөчини табар.

922. 6 печкеге ле бир канча плитага 9500 кирпич барган. Кажы ла печкеге 1425 кирпич барган, плитага дезе үч катап ас. Канча плита салган?

923. Колхозтыг фермазында уйларга ла бозуларга, өскө азыралдарга үеери, күнине 4588 кг өлөнг берип тургандар. Бир күнге кажы ла уйга 8 кг өлөнг берип тургандар, бозуга дезе эки катап ас. Фермада 235 бозу болгон. Канча уй болгон?

$$924. \quad 36 \times 24 \quad 864 : 36 \quad 864 : 24$$

Катаптаганын шинжүлөп көрөргө, произведениени көптөжөөчилердин бирүзине үлеер.

Действиени чын бүдүргөн болзо, экинчи көптөжөөчи болор учурлу.

925. Примерлерди бодойло, үлеер действиеле шинжүлөп көрөр:

$$\begin{array}{cccc} 352 \times 46 & 615 \times 432 & 288 \times 645 & 802 \times 436 \\ 708 \times 57 & 306 \times 218 & 807 \times 208 & 706 \times 608 \end{array}$$

926. Бу кыскарта берилген условиялар аайынча бодолго тургузала, бодоп салар:

1) 170 салковойдонг 15 м
х салковойдонг 48 м	Садып алган бастыра неменин баазы 8310 салк.
2) 170 салковойдонг х м
120 салковойдонг 48 м	Садып алган бастыра неменин баазы 8310 салк.

927. Кондитерский фабрика бир күнге 800 кг печенье быжырган, экинчи күнде дезе 900 кг, ол ок өйдө баштапкы күнде быжырган печенье экинчи күндегизинен 5 кайырчакка ас. Фабрика эки күнге канча кайырчак печенье быжырган?

928. Эки грузовикле 154 түнгей таар цемент тартып экелген: бир грузовикле 2900 кг, экинчизиле дезе 4800 кг. Экинчи машинала, баштапкы машинала экелгенине көрө, канча таарга көп цемент экелген?

929. Улелеечи 654840, үлеечи 214. Частныйды табар.

930. 187 200 : 520 259 080 : 635 549 450 : 135 608 832 : 672
 339 200 : 640 492 219 : 819 630 078 : 126 258 980 : 563
 273 600 : 480 150 626 : 742 713 700 : 234 671 112 : 956
 481 600 : 560 842 624 : 928 973 080 : 318 182 385 : 189

931. Каан жаңы тушта райондо 635 бичиктү жүк ле бир библиотека болгон. Эмди ол райондо 3 библиотека: олордун бирүзинде 16 510 бичик, экинчизинде баштапкы библиотекадагызынан эки катап көп, үчүнчизинде десе 1 270 бичикке көп. Совет жаң турганынан ала бу районнын библиотекаларында бичиктердин тоозы канча катапка көптөгөн?

932. Бир метр түк бөстинг баазы 160 салк., 2 м чекпеннин баазы десе 3 м түк бөстинг баазына түңей. 960 салковойго канча метр чекпен садып аларга жараар?

933. Сырыган жуурканнын баазы 135 салк., 4 сырыган жуурканнын баазы десе 3 түк жуурканнын баазына түңей, Улус амыраар турага 7 560 салковойго түк жууркандар садып алган. Канча жууркан садып алган?

934. Теерменненг темир жолло 5 940 ц буудайдын кулурын аткаргандар, арыштын кулурын буудайдыннан 990 ц-ге ас, суланын кулурын десе үч катап ас. Бир вагонго 165 ц-ден контогон болзо, бастыра кулурды аткараарга канча вагон керек болды?

935. Совхозто 23 070 лимон жууп алгандар. Олордон 11 520 лимонды кайырчактарга 180 лимоннон салгандар, арткандарын десе кажы ла кайырчакка 150 лимоннон. Бастыра лимондорды канча кайырчакка салгандар?

936. Артель план аайынча июнь айда 12 480 футбольный мяч эдер учурду болгон. Артель күнине, планла темдектелгенине көрө, 40 мячикке көп эдин турган. Бир айдын планын артель канча күнге бүдүрүп койды? (Июньда 26 иштеер күн болгон.)

937. Одук көктөөр фабрика апрельдин 26 күнине 85 800 эжер ботинка көктөгөн. Майда фабриканын күнүн сайын бүдүрүп турган ижи 600 эжерге көптөгөн. Апрельде канча эжер ботинка көктөгөн эди, анча ок эжер ботинканы артель майдын канча күнине көктөп салар?

938. Колхозчылардын эки бригадасы, жаңыс өйдө иштеп, 780 фруктовый агаш отургускандар. Бир бригада күнүн сайын 62 агаштан отургускан, экинчизи десе 68 агаштан. Кажы ла бригада канча агаш отургусты?

939. Ишмекчилердин эки бригадазы, жаңыс өйдө иштеп, 6 240 м шоссе жол ремонттогондор. Бир бригада кўнине 246 м-дег ремонттогон, экинчиси дезе 274 м-ден. Кажы ла бригада канча метр жол ремонттоды?

$$\begin{array}{ll} 940. (496\ 260 + 320\ 940) : 180 & 768 \times 456 : 288 \\ (620\ 625 - 54\ 875) : 125 & 549 \times 468 : 366 \\ (846\ 288 - 48\ 960) : 144 & 915 \times 507 : 845 \\ (658\ 525 - 147\ 875) : 175 & 702 \times 936 : 208 \end{array}$$

$$\begin{array}{ll} 941. 108 \times 215 : 387 & 954 \times 875 : 742 : 25 \\ 568 \times 789 : 213 & 864 \times 504 : 28 : 324 \\ 612 \times 299 : 468 & 525 \times 906 : 75 : 151 \\ 804 \times 405 : 324 & 804 \times 705 : 335 : 282 \end{array}$$

Действиелерди бۆдүрер аайы.

942. Қожорын бۆдүрер: $160 + 240$.

Айрыырын бۆдүрер: $320 - 40$.

Қатаптаарын бۆдүрер: 80×6 .

Ўлеерин бۆдүрер: $400 : 5$.

Арифметикада төрт действиени үренип јат: **кожорын**, айрыырын, катаптаарын ла ўлеерин.

Қожоры ла айрыыры — **баштапкы** ступеньнинг действиелери.

Қатаптаары ла ўлеери — **экинчи** ступеньнинг действиелери.

$$943. (\text{Сагышта бодоор.}) \quad 110 - 60 + 70 \quad 120 + 80 - 60 + 30$$

Бу примерлерди бодоор тушта кандый ступеньнинг действиелерин бۆдүрерге келишти?

$$944. (\text{Сагышта бодоор.}) \quad 80 \times 3 : 6 \quad 120 : 4 \times 7 \quad 60 \times 3 : 2 \times 5$$

Бу примерлерди бодоор тушта кандый ступеньнинг действиелерин бۆдүрерге келишти?

945. Баштапкы ступеньнинг действиелерине примерлер тургузар.

Экинчи ступеньнинг действиелерине примерлер тургузар.

946. Бир колхозчынын сберегательный кассага салган акча-
зы 1 650 салк. болгон. Ол кассага база 340 салк. салып койгон.
1-кы Майга дезде кассадаг 400 салк. алган. Колхозчынын
сберегательный кассада акчазы канча кире артты?

Бу бодолгоны балдар озо баштап мынайда бодогон:

$$1) 1\,650 \text{ салк.} + 340 \text{ салк.} = 1\,990 \text{ салк.}$$

$$2) 1\,990 \text{ салк.} - 400 \text{ салк.} = 1\,590 \text{ салк.}$$

Онын кийининде бодолгодо берилген тоолорло кандый дей-
ствиелер бүдүрерин ле кандый аайынча бүдүрерин кыскарта
бичип алгандар. Онызы мындый болды:

$$1\,650 \text{ салк.} + 340 \text{ салк.} - 400 \text{ салк.}$$

947 — 950 №-лү бодолголордо берилген тоолорло кандый
действиелер, кандый аайынча бүдүрерин кыскарта бичип алар.

947. 6 атка бир күнге 60 кг өлгөн берген. Ол ок нормала 50
атка канча кире өлгөн берер керек?

948. Школдын огородынын жерин жагыртарга экинчи класс
180 кг күл жууп алган, баштапкы класс экинчизинен 70 кг-га ас,
үчүнчи класс дезде 90 кг-га көп. Үчүнчи класс канча кире күл
жууп алган?

949. Састы кургадарга, узуну 735 м канава казар керек бол-
гон. Баштапкы күнде бастыра канаванын бежинчи үлүзүн кас-
кандар, экинчи күнде дезде эки катап көп. Экинчи күнде канча
метр канава каскандар?

950. 36 атка 92 күнге 13 248 кг сула белетеп салпандар. Бир
атка күнине канча килограмм сула келижет?

$$951. \quad 4\,001 - 3\,827 + 27\,086$$

$$316 \times 204 : 158$$

$$67\,392 : 312 \times 348$$

$$423 \times 306 : 459$$

952. (Сагышта бодоор.)

$$180 + 200 - 50$$

$$40 \times 6 : 3$$

$$150 : 5 \times 9$$

$$600 - 520 + 70$$

$$420 : 7 \times 5$$

$$180 + 120 - 40$$

Бу примерлерди бодоор тушта кандый ступеньнин дейст-
виелерин бүдүрерге келишти?

Скобкалары жок примерде жаңыс ступеньнин дейст-
виелери көргүзүлгөн болзо, оорды бичилгени ле аайынча бо-
доор (сол жагынан оң жагы жаар).

$$953. \quad 47\,036 + 679 - 28\,098 \\ 100\,204 - 74\,308 - 5\,366$$

$$38 \times 92 : 76 \\ 734\,400 : 24 : 25$$

$$354. \quad 5\,010 - 2\,567 + 785 \\ 53\,001 - 45\,080 + 89\,748 \\ 90\,010 - 78\,906 + 135\,986$$

$$9\,075 : 15 \times 708 \\ 756 \times 288 : 336 \\ 124\,542 : 306 \times 764$$

955—956 №-лү бодолголордо берилген тоолорло кандый дей-
ствиелерди, кандый аайынча бұдүрерин кыскарта бичип алар.

955. Балдардын садына бир килограммы 20 салковойдон
10 кг конфет ле 15 салковойдон 6 кг печенье садып алгандар.
Бу садып алган немелер учун бастыра канчаны төлөгөндөр?

956. Бир слесарь 5 часка 80 деталь эткен, экинчизи десе 4
часка 56 деталь эткен. Баштапкы слесарь 1 часка, экинчизине
көрө, канча детальга көп эткен?

957. Озо баштап катаптаарын, онын кийининде десе кожо-
рын эмесе айрырын бұдүрер:

$$40 \times 7 + 30 \times 4 \quad 20 \times 8 - 50 \times 3$$

958. Озо баштап үлеерин, онын кийининде десе кожорын
эмесе айрырын бұдүрер:

$$600 : 2 - 800 : 4 \quad 300 : 2 + 200 : 4$$

959. Озо баштап катаптаарын эмесе үлеерин, онын кийи-
нинде десе кожорын эмесе айрырын бұдүрер:

$$120 \times 5 + 90 \times 3 \quad 360 : 2 + 100 : 5 \\ 140 \times 3 - 60 \times 2 \quad 450 : 3 - 240 : 8$$

Бу примерлерде кандый ступеньнин действиелери көргүзил-
ген?

Кандый действиелерди озо, кандыйларын кийининде бұдүр-
ген?

Скобкалары жок примерде баштапкы да, экинчи де сту-
пеньнин действиелери көргүзилген болзо, озо баштап экин-
чи ступеньнин действиелерин, онын кийининде баштапкы
ступеньнин действиелерин бұдүрер.

960. Сагышта бодоор:

$$\begin{array}{llll} 30 \times 7 + 80 \times 4 & 270 : 3 - 120 : 6 & 100 - 60 : 2 \\ 60 \times 5 - 100 : 4 & 160 : 8 + 25 \times 3 & 80 + 40 \times 3 \end{array}$$

961. $256 \times 324 + 108 \times 175$ $741\,600 : 360 + 760\,800 : 150$
 $405 \times 146 - 272 \times 180$ $340\,800 : 284 - 385\,560 : 756$

962–967 №-лү бодолголордо берилген тоолорло кандый действиелерди, кандый аайынча бүүдүрерин кыскарта бичип алар.

962. Колхозто 290 төс боронот отургузарга жөптөжин ал-
 тандар. Баштапкы күнде, кажы ла рядта 30 төстөн эдип, 9 ряд
 отургускандар. Отургузарга канча төс артты?

963. Бир отрядта 30 пионер болгон, экинчизинде десе 40.
 Баштапкы отрядтын кажы ла пионери 6 кг чочогой терип алган,
 экинчи отрядтый десе 4 кг. Баштапкы отряд экинчи отрядтан
 канча килограммга көп чочогой терип алган?

964. Школдо 750 үренчик. Өткөн жылда пионерский лагерь-
 де омордын бежинчи үлүзи амыраган, бу жылда десе үчүнчи
 үлүзи. Пионерский лагерьде бу жылда, өткөн жылдагызына көрө,
 канчага көп балдар амырады?

965. Өзүмдер көп суу чыгаргылап јат. Изү күнде дуб агаш
 90 л суу чыгарар аргалу, кайын десе 360 л. Өскөн агаш орто-
 зында 48 дуб ла 66 кайын. Бир изү күннинг туркунына омор
 бастыра канча кире суу чыгарар аргалу?

966. От өлөндөрдө көп үрен бүдүп, кырларды отту эдет.
 Јалан чалкан деп кажы ла өзүмде 2 500 үрен бүдет, көк че-
 чекте десе 6 500 үрен. Бир пионер 75 јалан чалкан, 86 көк че-
 чек одоп салган. Бу өзүмдерде бастыра канча үрен бүдер эди?

967. Школдо 840 үренчик. Үредү жыл баш-
 таларда омордын јүк ле төртүнчи үлүзинде
 БГТО-нын значокторы болгон. Үредү жыл-
 дын туркунына бастыра үренчиктердин үчүн-
 чи үлүзи база БГТО-нын значокторын ал-
 ган. Үредү жылдын учында бу школдын кан-
 ча үренчигинде БГТО-нын значокторы бол-
 ды?

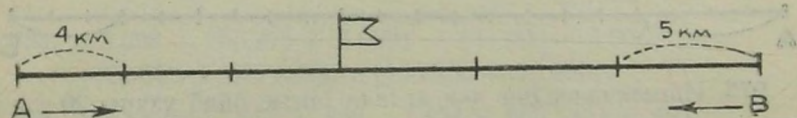
968. $308 \times 726 - 97\,500 : 125$ $102\,080 + 306 \times 240$
 $99\,372 : 182 + 425 \times 864$ $10\,105 - 361\,080 : 360$
 $360\,288 : 144 - 45\,360 : 180$ $21\,000 - 132\,960 : 160$

Бодолголор.

969. Поезд кандый түргениле барганы ла жолдо канча кире ой болгоны бодолгодо јарт. Откөн јолын кандый действиеле билип алар? (Ондый бодолго тургузала, оны бодоп салар.)

970. Эки јурттаң јангыс ойдө бирүзи бирүзине удур эки јойу кижі чыгала, 3 частың бажында тушташкан. Баштапкы кижі бир часка 4 км, экинчизи дезе 5 км өдүп турган.

Бу јурттар ортодогы јолдың узуну канча кире?

Бу бодолгоны Боря ла Надя эки башка бодогондор.

Боря мынайып бодогон: Надя мынайып бодогон:

$$1) 4 \text{ км} \times 3 = 12 \text{ км}$$

$$1) 4 \text{ км} + 5 \text{ км} = 9 \text{ км}$$

$$2) 5 \text{ км} \times 3 = 15 \text{ км}$$

$$2) 9 \text{ км} \times 3 = 27 \text{ км}$$

$$3) 12 \text{ км} + 15 \text{ км} = 27 \text{ км}$$

Бодолгоны бодоор тушта Боря канайып шүүнген, Надя канайып шүүнген?

Кандый эпле бодогоны артык?

971. 1) Эки пристаньнаң јангыс ойдө бирүзи бирүзине удур эки пароход атанала, 7 частың бажында тушташкан. Баштапкы пароход бир часка 28 км түргениле барган, экинчизи дезе 34 км түргениле. Пристаньдар ортодогы јолдың узуну канча кире?

2) Бодоор эп јанынаң өрөги бодолгодый бодолго тургузып алар.

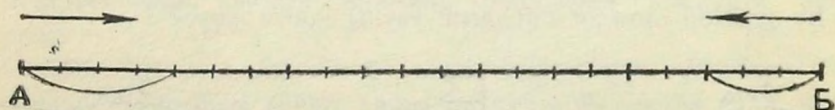
972. Эки городтоң јангыс ойдө бирүзи бирүзине удур эки легковой машина атанала, 4 частың бажында тушташкан. Баштапкы машина бир часка 65 км түргениле барган, экинчизи 10 км-ге түрген барган.

Бу городтор ортодогы јолдың узуну канча кире?

973. Пароход кандый јолды өткөни ле кандый түргениме барганы бодолгодо јарт. Пароход канча кире ой барганын кандый действиеле билип алар? (Ондый бодолго тургузала, оны бодоп салар.)

974. Ортозы 21 км А ла Б деп јурттардан јангыс өйдө бирүзи бирүзине удур пионерлердин эки отряды чыккан. Баштапкы отрядтын пионерлери бир часка 4 км түргениле баскандар, экинчи отрядтын пионерлери дезе бир часка 3 км түргениле баскандар.

- 1) 1 часка пионерлер канча километрге јууктажып турган?
- 2) Олор канча частын бажында тушташкандар?

975. Ишмекчилердин эки артели јангыс өйдө узуну 20 км темир јолды эки учынан, бирүзи бирүзине удур барып, ремонттой берди. Баштапкы артель бир күнге 2 км јол ремонттогон, экинчи артель дезе 3 км. Эки артель канча күннин бажында јолдын ремонтын божодып, бирүзи бирүзине туштажар?

976. Ортозы 520 км эки городтон јангыс өйдө бирүзи бирүзине удур эки поезд атанган. Баштапкы поезд бир часка 50 км түргениле, экинчиси дезе 54 км түргениле барган. Поездтер канча частын бажында туштажар?

977. Бодоор эп јанынан өрөги бодолгодый бодолго тургузып алар.

978. Эки кижі јангыс өйдө бирүзи бирүзине удур эжинип барган. Бирүзи минутка 95 м түргениле, экинчиси дезе 85 м түргениле эжинип барган. Озо баштап олордын ортозы 3 600 м болгон. Эжинип турган улус канча минуттын бажында туштажар?

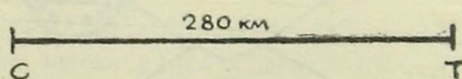
979. Ортозы 60 км эки јурттаң јангыс өйдө бирүзи бирүзине удур чаначылардын эки командасы атанган. Баштапкы команда бир часка 11 км түргениле барган, экинчиси дезе 9 км түргениле. Олор канча частын бажында тушташкан? Туштажарга јетире кажы ла команда канча километр өткөн?

980. Ортозы 736 км эки городтон јангыс өйдө бирүзи бирүзине удур эки поезд атанган. Баштапкы поезд бир часка 47 км түргениле, экинчиси дезе 45 км түргениле барган. Туштажарга јетире кажы ла поезд канча километр өткөн?

981. Горькийден ле Астраханьнан јангыс өйдө бирүзи бирүзине удур эки пароход атанган. Баштапкызы бир часка 22 км түргениле, экинчиси дезе 18 км түргениле барган. Горькийден

Астраханьга јетире 2 240 км. Пароходтор Горькийден канча кире ыразк јерде туштажар?

982. С ле Т пристаньдардаг јаңыс өйдө бирүзи бирүзине удур моторлу эки кеме атанган. Баштапкы кеме бир часка 33 км түргениле, экинчизи дезе 37 км түргениле барган. Туштажарга јетире кажы ла кеме канча километр өдөр? (Јурукты көр.)

$$983. (79\,608 + 265\,976 + 7\,090) - (31\,000 - 5\,906) \\ (420\,010 - 380\,698) - (100\,900 - 70\,890)$$

$$984. 208 \times 378 - 252 \times 102 \quad 428 \times 609 : 321 \times 407 \\ 630 \times 85 + 450 \times 156 \quad 625 \times 489 : 375 \times 290$$

985. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$30\,708 + 94\,059 \quad 485 \times 307 \quad 932\,750 : 125 \\ 75\,062 - 48\,395 \quad 640 \times 318 \quad 630\,540 : 180$$

Өйдин кемјүлери.

Јыл, ай, сутка.

986. Январда 31 күн	Июльда 31 күн
Февральда 28 эмезе 29 күн	Августта 31 күн
Мартта 31 күн	Сентябрьда 30 күн
Апрельде 30 күн	Октябрьда 31 күн
Майда 31 күн	Ноябрьда 30 күн
Июньда 30 күн	Декабрьда 31 күн

Јылда канча ай? Олор канайып адалат?

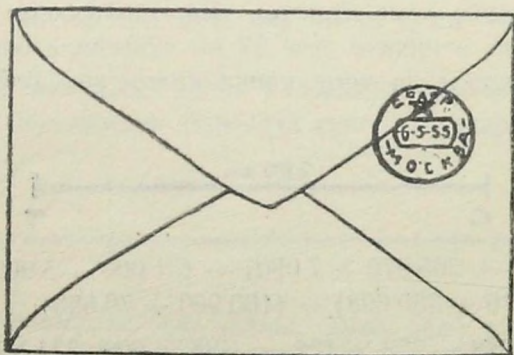
Јылда канча ай 30 күндү? 31 күндү?

Апрель, июнь, сентябрь ла ноябрь айларда 30 күннен. Февраль айда 28 эмезе 29 күн. Арткан 7 айда 31 күннен.

Тегин јылда февраль айда 28 күн, високосный јылда 29 күн.

Тегин јылда 365 күн, високосный јылда 366 күн.

987. Конверттеги печаттанг письмо Москвага кажы күнде, айда ла жылда келгенин билип алар.

Сутка, час, минут, секунд.

988. Картонног частын циферблады, час ла минут көргүзөр стрелкалар эдип алар. Стрелкаларды циферблаттын ортозына, омор эбирилип тургадый эдип, бектештирер.

989. Сутканын алтынчы үлүзин үренчик школдо үренип өткүрөт, сутканын он экинчи үлүзин дезе айылга берген жакылтаны бүдүрүп өткүрөт. Школдо үренерде ле айылга берген жакылтаны бүдүрөрдө, ол бастыра канча час өткүрөт?

990. Кийим көктөөр фабрикага экскурсияга барала, балдар ондо 1 час 40 минут болгондор. Балдар фабрикада канча минут болдылар?

991. Физкультурник 1 минут 26 секундка 500 м жүгүрүп өткөн. Бу жолды ол канча секундка жүгүрүп өткөн?

992. Сутка башталганынан ала 5 час түшке жетире канча кире өй өтти? 9 час энирге жетире канча кире өй өтти? 11 час энирге жетире канча кире өй өтти?

993. Пионерлер агаш аразына 2 час түштө барала, 6 час энирде жангандар. Олор канча час жүргөндөр?

994. Магазин эртен тура 9 частан ала 1 час түшке жетире база 2 час түштөн ала 6 час энирге жетире ачык турат. Магазин бастыра канча час ачык турат?

995. Юннаттар школдын садында ишти 9 час эртен тура баштайла, ондо 4 час иштегендер. Олор ижин канча часта божоттылар?

996. Тракторист кыраны эртен тура 7 часта сүрүп баштайла, оны 8 частын бажында божоткон. Кыраны од канча часта сүрүп божоткон?

997. Школдо утренник 2 частын туркунына улалала, 12 час тўште божогон. Утренник качан башталган?

998. Агаш отургузар Кўнде ўренчиктер 4 частын туркунына агаштар отургузала, ижин 1 час тўште божоткондор. Олор ижин качан баштагандар?

999. Айылга берген жакылтаны бўдўрерге слер канча кире ой өткўргенигерди частан көрўп алыгар.

Ойдин кемјўлеринин таблицызы.

Бир чакта 100 жыл.

Бир жылда 12 ай, эмезе 365 кўн (високосный жылда 366 кўн).

Бир айда 30 эмезе 31 кўн (февральда 28 эмезе 29 кўн).

Бир суткада 24 час.

Бир часта 60 минут.

Бир минутта 60 секунд.

1000. 1) 8 чакта канча жыл? 13 чакта? 15 чакта? 19 чакта?

2) Эмди канчанчы жыл? Эмди канчанчы чак?

1001. Школдо 210 ўренчик. Кажы ла ўренчик урокто 1 минуттан тегин өткўрзе, школдын бастыра ўренчиктери 4 урокто 14 час жыыйтар деп, арифметиканын урогында ўренчиктер чотоп алгандар.

Балдар бодолгоны чын бодогон бо?

Мындый ок бодолгоны бойыгардын школыгар керегинде тургузып алыгар.

1002. Одук көктөөр фабрика 8 часка 7 200 эжер одук көктөйт. Фабрика бир минутка канча эжер одук көктөп жат?

1003. Фабрика 8 часка 273 600 тетрадь эдип жат. Фабрика бир минутка канча тетрадь эдип жат?

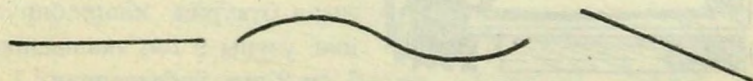
1004. Заводто бир машинаны озо баштап, кажы ла 6 минуттын бажында чыгарып турган, онын кийининде дезе кажы ла 5 минуттын бажында чыгарар болды. 8 час иштеер кўнге машина эди чыгарары канчага көптөди?

Жа кы г а н ы. 8 часты минуттарла темдекеп көргүзөр.

1005.	$28\,396 + 844\,368 : 42$	$252 \times 708 : 378$
	$801\,105 - 756\,108 : 36$	$675 \times 486 : 729$
	$911\,020 - 136\,850 : 170$	$594 \times 475 : 171$
	$100\,306 - 760\,320 : 144$	$697 \times 704 : 136$

Түс чийүү ле кезинти.

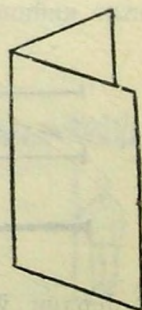
1006. Бу чийүүлөрдүн кажызы түс?

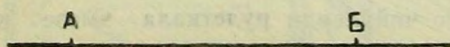
1007. Эбиредеги немелерден түс чийүүлөр көргүзүп берер.

1008. Түс чийүү боло берер эдип, учукты кере тартар.

1009. Бүктөлгөн жери түс чийүү болор эдип, лист чаазынды бүктөөр.

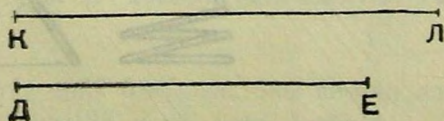

1010. Линейканын болужыла түс чийүү өткүрүп алар.

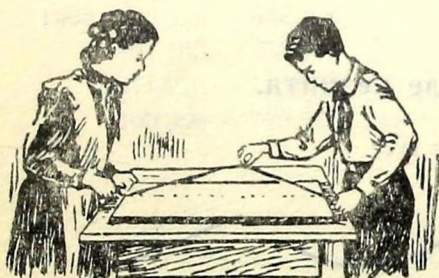
1011. Түс чийүүдөн А ла В точкалар ортодогы үлүзүн алалы. АБ кезинти болор.

1012. КЛ кезинтинин узунун, ДЕ кезинтинин узунун кемјип алар.

1013. Түс чийүүнүн узуну 32 см кезинтизин өткүрүп алар.

Плотниктер, агаш кезеечилер, столярлар түс чийүү өткүрүп аларга, мелле жыжып койгон буушты тузаланып жадылар. Буушты кере тартала, онын кийининде кенетийин боюдыл ийер. Доскодо эмезе тоормошто бууштын изи түс чийүү болуп билдирер.

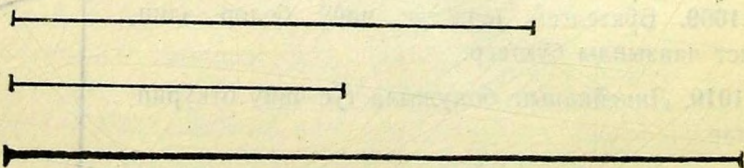

1014. Бууштын болужыла доскодо түс чийүү өткүрер.

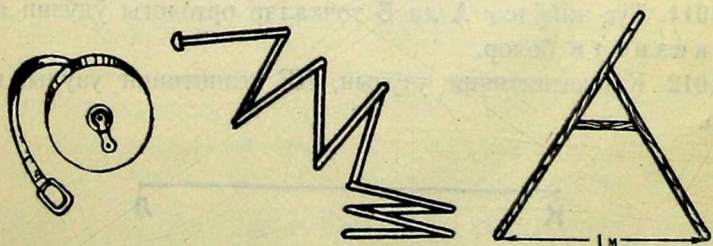
1015. Тетрадыта түс чийүүнүн эки кезинтизин өткүрүп алар: бирүзинин узуну 8 см, экинчисинин десе 6 см 5 мм.

1016. Түс чийүүнүн үч кезинтизин өткүрүп алар: бирүзинин узуну 9 см, экинчисинин 5 см 2 мм, үчүнчисинин 7 см 9 мм.

1017. Кезинтилердин узунун озо баштап көслө билип алала, онын кийининде кемјип алыгар.

Јердин үстүндө түс чийүүлери рулеткала эмезе кемјийтен цепле, эмезе кулашла кемјип јат.

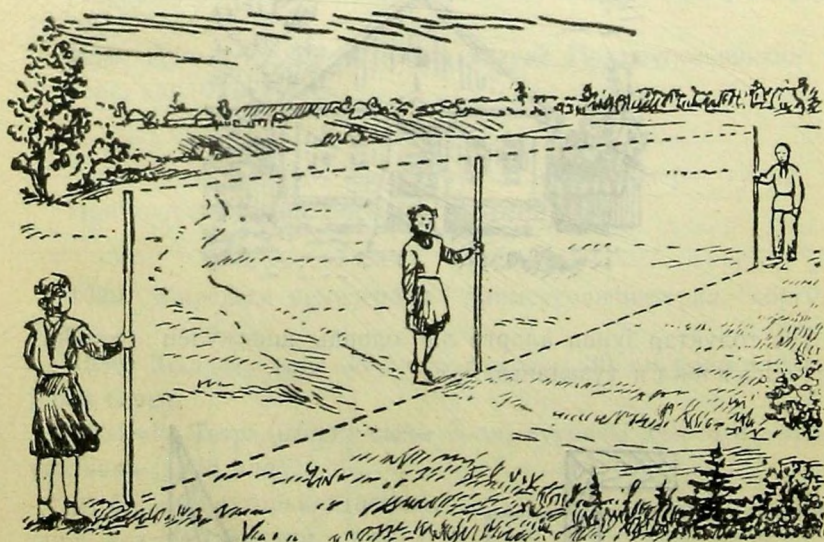
Кемјийтен цептин ордына узуну 10 м кемјийтен армакчы эдип аларга јараар.

Кемжийтен армакчыны кере тартып, казыктарга илер аргалу болор эдип, онын учтарында кўрмелер эдип алар керек. Узунун темдектеерге кажы ла метрдин учында армакчыга 1 м, 2 м, 3 м ле оной до ары онойып, ок бичиген жарчаачактар буулап койор.

Жерде түс чийүлерди өткүрери ле оларды кемжири.

Жерде түс чийүлерди өткүргенде, казыктарды (вехаларды) тузаланып жат.

Казыктарды, олардын экүзи үчүнчизин бөктөп турар эдип, тургузып жат.

1018. Жерде түс чийү өткүреле, оны кемжип алар.

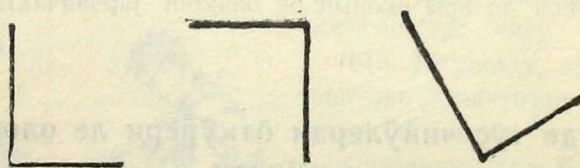
1019. Жерде узуну 25 м түс чийү өткүрер.

1020. Жердеги эки неме ортодогы ыраагын көслө билип ала-ла, онын кийининде кемжип алар.

1021. 10 м-ди көслө кемжип, казыктарла темдектеер, онын кийининде шинжүлөп кемжиир.

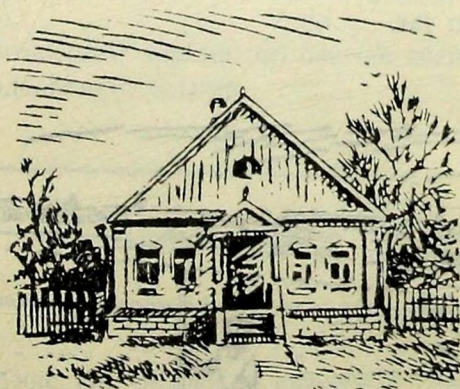
Толуктар.

Түс толуктар.

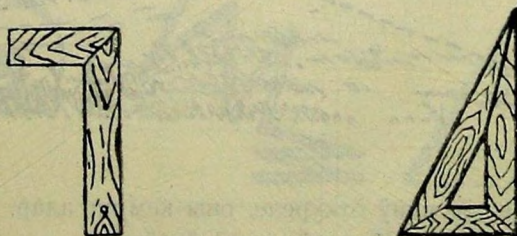

1022. Эбиредеги немелерден түс толуктар көргүзүп берер.

1023. Бу журуктаг толуктар көргүзүп берер.

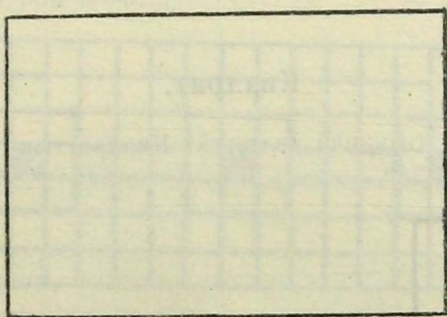
Түс толуктар журап аларга ла оморды шинжүлөп көрөргө
угольникти тузаланып јат.

1024. Түс толук журап алар.

1025. Түс толуктаг јаан ла түс толуктаг кичинек толуктар
журап алар.

Прямоугольник.

1026. Прямоугольникте канча келтегей?

1027. 1) Прямоугольниктинг кажы ла келтегейин кемјип алар.

2) Прямоугольниктинг кандый келтегейлери бойлары ортодо тўней?

1028. Прямоугольникте канча толук? Прямоугольниктинг толуктары кандый?

Прямоугольниктинг одош јаткан келтегейлери тўней.
Прямоугольниктинг бастыра толуктары тўс.

1029. Эбиредеги немелердегн прямоугольниктерди кўргўзип берер.

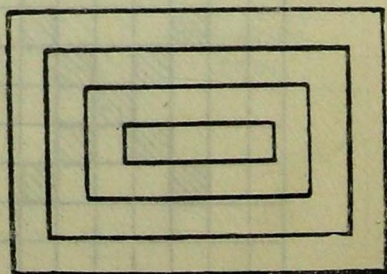
1030. Доского сыны 35 см ле тууразы 20 см прямоугольник јурап берер.

1031. 1) Тетрадьтарга сыны 7 см, тууразы дезе 5 см прямоугольник јурап алар.

2) Бу прямоугольниктинг бастыра келтегейлерининг суммасын чотоп алар.

1032. Тетрадьтарга сыны 5 см, тууразы дезе 3 см прямоугольник јурап алар.

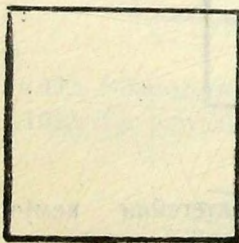
1033. Тетрадьтарга прямоугольниктерден турган јурук (орнамент) јурап алар.

1034. Бойыгар орианмент санаып алала, оны журап алыгар.
 1035. Тетрадьтарга сыны 6 см ле тууразы 4 см прямоуголь-
 ник журап алар.

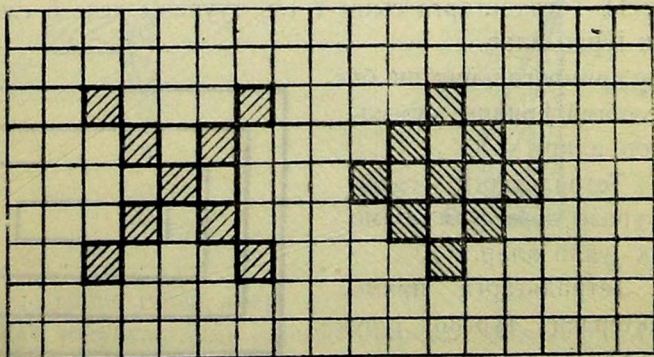
Квадрат.

1036. Квадратта канча келтегей? Квадраттын кажы ла кел-
 тегейин кемјип алар.

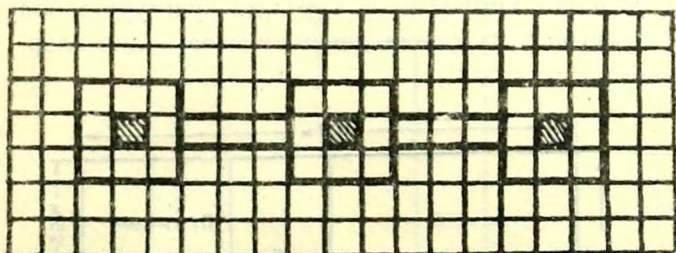

Квадраттын бастыра келтегейлери тўней.
 Квадраттын бастыра толуктары тўс.

1037. Квадратта канча толук? Квадраттын толуктары кан-
 дый?
 1038. Эбиредеги немелерден квадраттарды көргүзип берер.
 1039. Доскодо келтегейи 40 см квадрат журап берер.
 1040. Тетрадьтарда келтегейи 7 см квадрат журап алар.
 1041. Квадраттын келтегейи 24 см. Онын төрт келтегейининг
 суммазын чотоп алар.
 1042. Квадраттын төрт келтегейининг суммазы 28 см. Онын
 төрт келтегейи канча кире?
 1043. Квадраттын келтегейи 16 см. Онын төрт келтегейининг
 суммазын чотоп алар.
 1044. Тетрадьтарга квадраттардан турган мындый журуктар
 (орианменттер) журап алар.

1045. Квадраттардагы ла прямоугольниктердеги турган мындый орнамент журап алар.

1046. Квадрат кеберлү скатертьти эбиреде чачакла чүмдеп көктөөр керек. Скатертьтин кажы ла келтегейинин узуну 125 см болзо, ого бастыра канча метр чачак керек?

1047. Квадраттын төрт келтегейинин суммазы 36 см. Онын бир келтегейинин узунун чотоп алала, тетрадька квадрат журап алар.

Жерде кемјири.

1048. Школдыг јерининг сынын ла тууразын кемјиир.

1049. Школды эбиредеги чеденнинг узунун чотоп алар.

1050. Бир участок јердинг сынын ла тууразын көслө билип алала, онын кийининде келтегейлерин кемјип алар.

1051. Јерде келтегейи 10 м квадрат темдектеп алар.

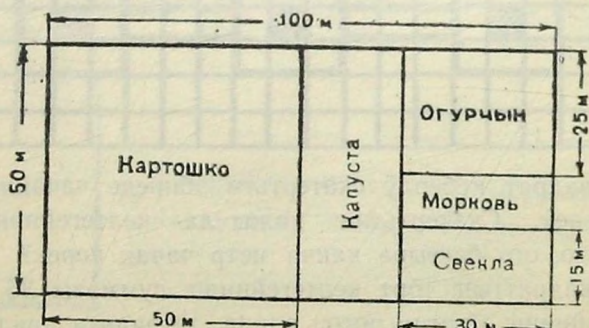
1052. Јерде сыны 20 м ле тууразы 5 м прямоугольник темдектеп алар.

1053. Слердинг огородто кажы ла культурага бөлүген јердин сынын ла тууразын кемјип алар. Канча болгонын тетрадька мындый таблицага бичип салар:

Культуранын ады	Участоктын сыны	Участоктын тууразы
Картошко		
Капуста		
Огурчын		
Морковь		
Свёкла		

Бодолголор.

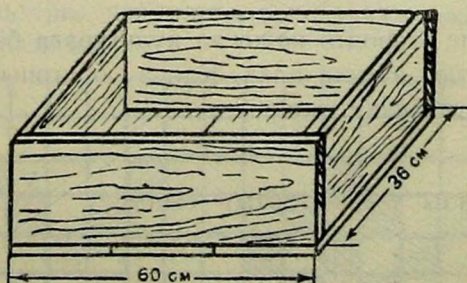
1054. Огородто картошко, капуста, огурчын, морковь ло свёкла өзүп јат. Огородто бу кажы ла культурага бөлүгөн участкастын сынын ла тууразын јурук аайынча билип алар.

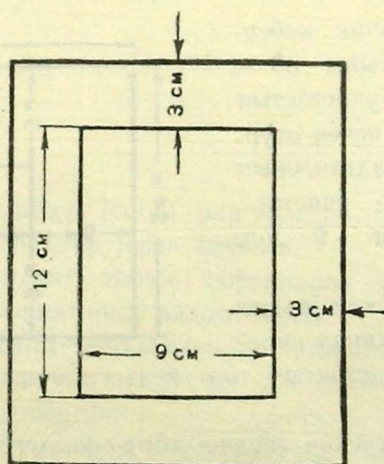
1055. Прямоугольник кеберлү садтын сыны 30 м, онын тууразы 18 м. Садты эбиредеги чеденнин узуну канча кире?

1056. Прямоугольник кеберлү огородтын тууразы 25 м, онын сыны тууразынан 15 м-ге узун. Огородты эбиредеги чеденнин узуну канча кире?

1057. Уулчак рассада отургузарга јурукта кичинектеде көргүзилген кайырчактый кайырчак эдип аларга туру. Ондый кайырчак эдерге канча метр доско керек?

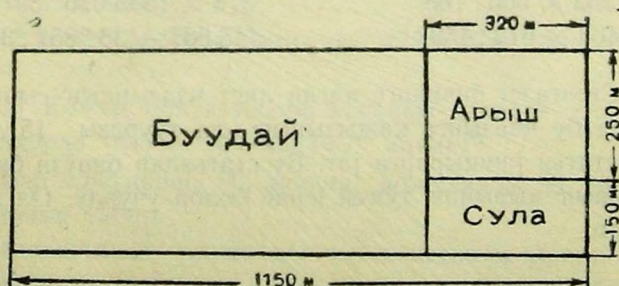

1058. Бир кызычак фотокарточкага фанерадан рамка кезип алган. Јурукта көргүзилген кемјүүлери аайынча калып чаазынан ондый ок рамка кезип алыгар.

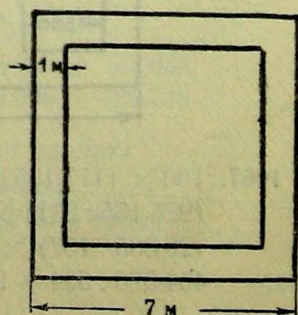
1059. Квадраттын келтегейи 60 мм. Онын төрт келтегейининг суммазын чотоп алар.

1060. Прямоугольникийн сыны 90 мм, сныг тууразы 30 мм-ге кыска. Онын төрт келтегейининг суммазын чотоп алар.

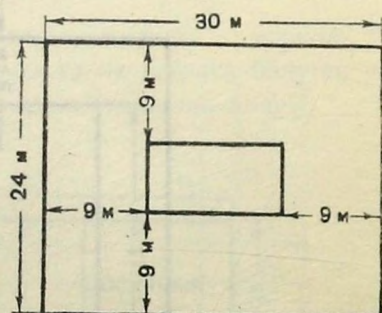

1061. Ченемел өткүрер кырага буудай, арыш ла сула чачып койгон. Бу культуралардын кажызына ла бөлүгөн участкаытын сынын, тууразын журуктан билип алар.

1062. Үренчиктер келтегейи 7 м квадрат кеберлү клумба эдип алгандар. Клумбанын кырыла жалбагы 1 м жерди озор өлөнлө үрендеген, клумбанын арткан бөлүгине чечек отургускан. Клумбанын бу бөлүгүнннн кажы ла келтегейи канча кире? Клумбанын төрт келтегейининг суммазы канча кире?

1063. Прямоугольник кеберлү участкагынын сыны 30 м, тууразы 24 м. Бу участкагынын ортозында балдар чечек отургузарга жер бөлүп алган, онын кажы ла келтегейин участкагынын келтегейинен 9 м-ге ыраак.

1) Чечек отургускан жердин сыны ла тууразы канча кире?

2) Бастыра участкагынын төрт келтегейинин суммазы канча кире?

3) Чечек отургускан жердин төрт келтегейинин суммазы канча кире?

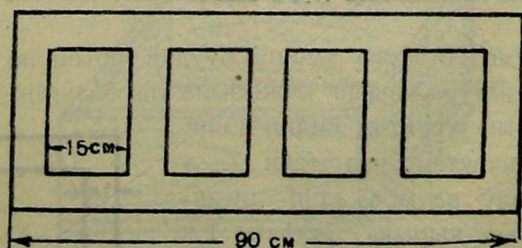
1064. x -ти табар:

$$\begin{array}{lll} 3750 + x = 9010 & x - 4075 = 98685 & 30101 - x = 18694 \\ x + 37 = 18574 & x : 408 = 372 & 135075 : x = 75 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 1065. 252 \times 506 : 168 \\ 408 \times 612 : 459 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 378 \times (635076 : 897) \\ (45687 + 33885) : 349 \end{array}$$

1066. Стенгазет бичкирге алган лист чаазыннын сыны 90 см. Уренчиктер бу чаазынга кажызынын ла тууразы 15 см-ден 4 газетный статья жапшырарга жат. Бу статьялар бирүзи бирүзинен ле чаазыннын кырынан түнгөй жерде болор учурлу. Ол ыраагын билип алар.

$$\begin{array}{ll} 1067. 190 \times (177135 : 241) & (16788 + 16179) : 407 \\ (925155 : 231) \times (7098 : 78) & (300102 - 299392) \times 803 \\ (28085 : 137) \times (150017 : 739) & (640018 - 639608) \times 567 \\ 464580 : 534 + 900620 : 919 & 276012 : 396 - 451418 : 781 \end{array}$$

1068. Бирлер, ондор, жүстер, бир мундар ла оног до өскөлө-ри он јанынаг канчанчы јерде бичилет?

1069. Алты темдектү тооны цифраларла бичип алар. Онын класстарын ла разрядтарын айдып берер.

1070. Бу тоолорды сөткө салала, цифраларла бичип алар: үч жүс мун бежен алты; эки жүс он мун сегизен; тогус жүс мун беш; алты жүс мун төртөн.

1071. Мындый тоолорды сөткө салып, цифраларла бичип алар:

- 1) үчүнчи разрядтыг 5 биринег турган тооны;
- 2) бежинчи разрядтыг 8 биринег турган тооны;
- 3) экинчи класстыг 185 биринег турган тооны;
- 4) экинчи класстыг 175 биринег ле баштапкы класстыг 48 биринег турган тооны.

1072. 35 600-те бастыра канча он? 273 050-де бастыра канча жүс?

1073. 1) Кожор тушта тоолор канайып адалат?

2) Кожордо болгон тоо канайып адалат?

1074. Бир кожулаачы 90, экинчи кожулаачы 60. Бу тоолор-дын суммазын табар.

1075. Кожорынын солустыраачы свойствозы дегени не?

1076. Кожулаачыларды солустыраар эпле сагышта бодоор:

$$75 + 86 + 25 \quad 82 + 95 + 18 \quad 67 + 74 + 26$$

1077. Кошконын канайып шингжүлөп көрө?

1078. Примерлерди бодойло, шингжүлөп көрө:

$$\begin{array}{r} 35\,708 + 154\,976 \quad 3\,750 + 24\,806 + 52\,634 \\ 488\,092 + 93\,758 \quad 67\,480 + 5\,396 + 125\,748 \end{array}$$

1079. 1) Айрыыр тушта тоолор канайып адалат?

2) Айрыырда болгон тоо канайып адалат?

1080. Астаачы 120, астадаачы 80. Разностьты табар.

1081. Айрырын канайып шинжүлөп көрөр?

1082. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$85\ 314 - 57\ 628 \qquad 205\ 100 - 86\ 909$$

$$300\ 010 - 109\ 088 \qquad 912\ 081 - 890\ 907$$

$$160\ 102 - 48\ 905 \qquad 482\ 346 - 378\ 639$$

1083. Туйуктаар эпле сагышта бодоор:

$$35 + 59 \qquad 67 + 99 \qquad 75 - 19 \qquad 147 - 98$$

1084. 1) Катаптаар тушта тоолор канайып адалат?

2) Катаптаарда болгон тоо канайып адалат?

1085. 1) Көптөөчи 24, көптөдөөчи 3. Произведениени табар.

2) Бир көптөжөөчи 15, экинчи көптөжөөчи 8. Произведениени табар.

1086. Катаптаарынын солүштыраачы свойствозы дегени не?

1087. Көптөжөөчилерди солүштырар эпле сагышта бодоор:

$$25 \times 13 \times 4 \qquad 35 \times 7 \times 2 \qquad 9 \times 45 \times 2$$

1088. (Сагышта бодоор.) $30 \times 9 - 9 \times 30$ $75 \times 8 - 8 \times 75$

1089. Катаптаарын канайып шинжүлөп көрөр?

1090. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$758 \times 496 \qquad 309 \times 672 \qquad 408 \times 209 \qquad 428 \times 350$$

$$832 \times 275 \qquad 708 \times 496 \qquad 306 \times 705 \qquad 270 \times 524$$

$$394 \times 567 \qquad 577 \times 803 \qquad 908 \times 507 \qquad 680 \times 345$$

1091. 1) Ұлеер тушта тоолор канайып адалат?

2) Ұлеерде болгон тоо канайып адалат?

1092. Ұлелеечи 90, Ұлеечи 5. Частныйды табар.

1093. Ұлеерин канайып шинжүлөп көрөр?

1094. Примерлерди бодойло, шинжүлөп көрөр:

$$30\ 024 : 36 \qquad 168\ 750 : 250 \qquad 59\ 334 : 93 \qquad 126\ 994 : 386$$

$$60\ 408 : 72 \qquad 252\ 720 : 360 \qquad 30\ 682 : 667 \qquad 158\ 046 : 742$$

$$13\ 590 : 45 \qquad 313\ 020 : 740 \qquad 30\ 065 : 859 \qquad 265\ 430 : 635$$

1095. (Сагышта бодоор.)

$$280 + 120 - 50 \qquad 40 \times 7 - 30 \times 9$$

$$90 \times 4 : 6 \qquad 240 : 6 + 20 \times 8$$

$$480 : 8 \times 5 \qquad 350 : 5 - 60 : 4$$

Бу примерлердин кажызын да бодоор тушта дейвиелерди кандый аайынча бүдүргөн?

$$1096. \quad 68\,071 - 3\,970 + (80\,001 - 47\,072) \\ 75\,105 - 2\,762 + (90\,000 - 78\,403) \\ 160\,000 - 48\,507 - (70\,101 - 52\,020) \\ 97\,087 - 6\,359 + (270\,060 - 48\,624) - 125\,058$$

$$1097. \quad 288 \times 432 : 81 \qquad 208 \times 670 + 129 \times 750 \\ 456 \times 306 : 204 \qquad 704 \times 602 - 388 \times 207 \\ 912 \times 204 : 306 \qquad 57\,600 : 240 + 339\,920 : 560 \\ 702 \times 648 : 243 \qquad 278\,400 : 232 - 301\,860 : 780$$

$$1098. \quad 234 \times 876 : 702 \qquad 630\,720 : 180 - 162\,810 : 270 \\ 603 \times 408 : 612 \qquad 760\,380 : 190 - 113\,400 : 280 \\ 304 \times 726 : 484 \qquad 464\,580 : 534 + 900\,620 : 919 \\ 608 \times 387 : 152 \qquad 276\,012 : 396 - 451\,418 : 781$$

1099. 1) Метрде канча дециметр? сантиметр? миллиметр?
2) 7 км 80 м; 5 км 4 м канча метр болор?

1100. 1) Тоннада канча центнер? канча килограмм?
2) 10 т; 100 т канча килограмм болор?
3) 10 ц; 100 ц; 1000 ц канча килограмм болор?
4) Жарым килограмм; килограммнын төртүнчү үлүзи канча грамм болор?

1101. Айларды ээчий-деечий айдала, кажы ла айда канча күн болуп турганын айдып берер.

1102. 1) 2 сутка 10 час; 3 сутка 8 час канча час болор?
2) Сегис час иштеер күнде канча минут?

1103. Өзүмдердин тазылдары жерге мынча кире тереңжип өзөт:

Өзүмдер	Тазылдар жерге канча кире тереңжип өзүп турганы
Картошко	60 см-ге
Сула	110 см-ге
Жадаган буудай	116 см-ге
Жадаган арыш	130 см-ге
Күнкузук	145 см-ге

Күнкузуктын тазылдары өрө айдылган кажы ла өзүм-
нүн тазылдарынан канча кире терең өдөт?

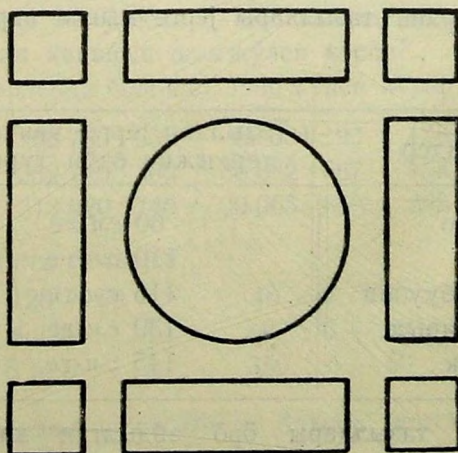
1104. Ченемел өткүрер үч участокко огурчыннын үренин чачкан: баштапкы участокко кургак үрен чачкан, экинчизине жибиткен үрен, үчүнчизине дезде уутадып өскүргөн үрен. Баштапкы участоктон 250 кг, экинчизинен 305 кг, үчүнчизинен дезде 335 кг огурчын жууп алгандар. Үчүнчи участоктон, баштапкы участокко көрө, канчага көп огурчын жууп алгандар? Үчүнчизинен, экинчизине көрө, канчага көп?

1105. Ченемел өткүрер үч участокко морковьтын үренин чачкан. Баштапкы участкакты жай туркунына бир катап одогондор, экинчизин үч катап, үчүнчизин дезде алты катап. Баштапкы участкактон 125 кг, экинчизинен 250 кг, үчүнчизинен 400 кг морковь жууп алгандар. Үчүнчи участкактон, баштапкы участкакко көрө, канчага көп морковь жууп алгандар? Үчүнчизинен, экинчизине көрө, канчага көп?

1106. Сыны 65 мм, тууразы дезде 40 мм прямоугольник журап алар.

1107. Келтегейлеринин суммазы 20 см болуп турган квадрат журап алар.

1108. Юннаттар школдын жанында чечектер отургузарга, прямоугольник кеберлү 4 клумба, квадрат кеберлү 4 клумба ла бир тегерик клумба жазагандар. Прямоугольник кеберлү кажы ла клумбага юннаттар чечектин 328 тос рассадазың отургускандар, квадрат кеберлү кажы ла клумбага 106 тостонг. Бастыра клумбаларга дезде озор 1920 тос рассада отургускандар. Тегерик клумбага юннаттар канча тос рассада отургускандар?

1109. Прямоугольник кеберлү садтың сыны 46 м, тууразы десе сынынаң эки катап кыска. Бу садты эбиреде туткан чедениң узуны канча кире?

1110. Журт јердинг школы улуска, айылдарының јанына отургузып алзын деп, 326 төс боронот үлеп берген, тожуланы бороноттонг 178 төскө ас, малинаны десе тожуладан ла бороноттонг јаба 480 төскө көп. Школ улуска бастыра канча төс јилектү јыраалар үлеп берди?

1111. Колхозтың куш өскүрер фермазында такаалар үч айга 15 600 јымыртка салган: баштапкы айда 4 890 јымыртка, экинчи айда баштапкы айдагызынаң 536 јымырткага көп. Куштар үчүнчи айда канча јымыртка салды? (Бодолгоны бодогонын шингжүлеп көрөр.)

1112. Юннаттар төрт јылдыг туркунына колхозчыларга 580 тураны чечектерле кееркедерге болушкандар. Баштапкы јылда 116 тураның јанында чечектер боло берген, экинчи јылда 18 турага көп, үчүнчи јылда десе, баштапкы јылдагызына көрө, 28 турага көп. Төртүнчи јылда канча тураның јанында чечектер боло берди?

(Бодолгоны бодогонын шингжүлеп көрөр.)

1113. 120 пионер јилектү агаштардың үренин јууган. Олордың тоозынаң 80 пионер 125 г-наң јууп алган, арткандары десе 175 г-наң. Пионерлер бастыра канча килограмм үрен јууп алгандар?

1114. Өткөн јылда школдың выставказында балдардың чаазыннан јазаган 38 эдими, агаштан јазаган 57 эдими ле металлдан јазаган 45 эдими болгон. Бу јылда, өткөн јылдагызына көрө, јазаган эдимдер 2 катап көп, агаштан јазаганы 4 катап көп, металлдан јазаганы 3 катап көп болды. Бу јылда, өткөн јылдагызына көрө, балдардың эдимдери выставкада канчага көп болды?

1115. Бир колхозчы трудкүндерине 10 таар буудай алган, экинчизи десе 15 ондый таар. Экинчизи буудайды баштапкызынаң 400 кг-га көп алган. Қажы ла колхозчы канча центнер буудай алды?

$$1116. (41\,215 - 40\,297) \times (100\,001 - 99\,488) : (800 - 638) \\ (10\,100 - 9\,228) \times (206\,902 - 206\,398) : (700 - 28)$$

1117. 100 000 — (275 480 : 485 — 180 025 : 379)

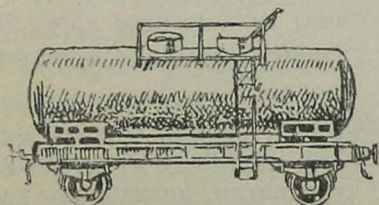
40 208 — (629 040 : 120 — 647 550 : 150)

256 000 — (289 572 : 708 — 205 690 : 670)

1118. Үч участкагон 2 307 ц аш жуунадылган: экинчи участоктон 695 ц, экинчизинен ле үчүнчизинен жаба 1 433 ц жуунадылган. Баштапкы участкагон канча кире, үчүнчи участкагон канча кире аш жуунадылган?

1119. Ишмекчилердин эки бригадазы, жангыс өйдө иштеп, совхозто 3 600 кой кайчылаган. Бир бригада кўнине 358 койдон кайчылап турган, экинчизин десе 362 койдон. Кажы ла бригада канча койдон кайчылады?

1120. Бакудан Москвага нефтьтү эки поезд аткаргандар, бастыра нефть 2 560 т болгон. Баштапкы поездте 62 цистерна болгон, экинчизинде 66 цистерна. Бастыра цистерналардын ичкири түгей болгон болзо, кажы ла поезд канча тонна нефть апарган?

1121. М ле Н городтор ортодогы кейле жүрер жол 3 050 км. Бу жолдын бежинчи үлүзин самолёт бир часка 305 км түргениле

учуп өткөн. Бу городтор ортодогы бастыра жолды 7 часка учуп өдөргө, ол арткан жолдо кандый түргениле учуп барар учурлу?

1122. Завод озо баштап 1 355 т таш көмүр алган, онын кийининде 580 т. Баштапкы айда бастыра көмүрдин бежинчи үлүзин одургандар, экинчи айда десе 48 т-га ас. Мынын кийининде заводто канча тонна көмүр артты?

1123. Складта 38 750 ак кирпич болгон, кызыл кирпич десе үч катап көп. Кажы ла вагонго 5 600 кирпичтен салып, стройкага 8 вагон кызыл кирпич аткарган. Складта канча кире кызыл кирпич артты?

1124. Донбасстан Москвага 60 вагон таш көмүр аткарган, олардон 38 вагоннын кажызына ла 20 т-дан коштогси, арткандарына десе 50 т-дан. Бастыра канча тонна көмүр аткарган?

1125. Магазин килограммы 16 салковсайдон 300 кг печенье алган. Кўннинг учында магазинде печеньеинин төртүнчи үлүзин арткан. Саткан печенье учун магазин канча кире акча алды?

1126. Жылдың баштапкы жарымында (1 январьдан 1 июльга жетире) фабрика күнүн сайын 645 эжер чана эдип турган, экинчи жарымында десе күнине 90 эжерге көп. Фабрика жылдың экинчи жарымында, баштапкы жарымына көрө, канча эжерге көп чана эдип чыгарды?

Жартаганы. Жылдың баштапкы жарымында 153 иштеер күн болгон, экинчи жарымында десе 155 күн.

1127. 108 ц буудайды таарларга урган: онын үчүнчи үлүзин бир таарга 72 кг-наң, арткан буудайды десе бир таарга 80 кг-наң. Бастыра буудайды канча таарга урган? (108 ц-ди килограммдарла солуур.)

1128. Переплётный цехте 95 520 учебникти кадарлап көктөөр керек болгон. Баштапкы күнде бастыра учебниктердин он экинчи үлүзин кадарлап көктөгөндөр, экинчи күнде десе онунчы үлүзин. Кадарлап көктөөргө канча учебник артты?

1129. Бир городтон экинчи городко кейле жүрер жолды самолёт ... часка учуп өткөн. Баштапкы ... частын туркунына ол бир часка ... км-дег учкан, онын кийининде ол түргенин бир часка ... км-ге көптөдип ийген. Городтор ортодогы жолдың узунун таап алар.

Бодолгоны жетире бичийле, бодоп салар.

1130. Строительный материалдар жаткан складта 1 мартта 670 т цемент, 234 т мел, черет десе мелдег 3 катап көп болгон. Март айда склад 385 т цемент, 156 т мел ле 498 т черет саткан. 1 апрельде складта алдынан башка канча кире цемент, мел ле черет артты?

1131. Кийим көктөөр мастерской 6 түрбек кара чекпен ле 9 түрбек көк чекпен алган, бастыра түрбектердин узуну түней. Кара чекпен көк чекпеннен 135 м-ге ас болгон. Кажы ла тонго 3 м барар болзо, көк чекпеннен канча тон көктөп алар?

1132. Москвадан ла Киевтен жаңыс өйдө бирүзи бирүзине удура эки товарный поезд атанган. Баштапкы поезд бир часка 38 км өдүп турган, экинчизи десе 40 км. Поездтер Киевтен канча кире ыраак жерде туштажар?

Жартаганы. Москва ла Киев ортодогы жолдың узуну 858 км.

1133. Жаңы сааган 1 кг сүттен 160 г каймак алган, каймагы жок арткан сүттен десе онын бескезинен 14 катап ас творог алган. Канча грамм творог алган?

1134. Нефтьтең эткен продукталар жаткан складка 1380 м нефть экелген, керосинди нефтьтең 3 катап ас, бензинди десе керосиннең 140 м-га ас экелген. Кажы ла цистернага 20 м кирип турган болзо, складка канча цистерна нефть, керосин ле бензин экелген?

1135. Эки городтың ортозы 1440 км. Оның төртүнчи үлүзин поезд бир часка 40 км түргениле өткөн, арткан жолды десе бир часка 45 км түргениле. Бастыра жолды поезд канча часка өткөн?

1136. Кондитерский фабрика эки күнге 3 м сахар короткон: баштапкы күнде 14 таар, экинчи күнде ондый ок 16 таар. Фабрика экинчи күнде, баштапкы күндегизине көрө, канча килограммга көп сахар коротты? (3 м-ны килограммдарла солуур.)

1137. Моторлу кеме бир пристаньнан экинчизине жетире жолды сууны төмөн 40 минутка жүзүп өткөн, бир минутка ол 625 м өдүп турган. Сууны өрө ойто келер жолдо ол 10 минутка узак болгон. Сууны өрө, сууны төмөн барганына көрө, кеме 1 минутка канча метрге ас өдүп турды?

1138. Март айдың баштапкы күнниң туркунына шахтёрлордың бригадазы күнине планга үзеери 45 м-дан таш көмүр казып турган, бу айдың арткан күндеринде десе 56 м-дан. Март айдың 27 иштеер күнине бригада планга үзеери 20 м-дан канча вагон көмүр кастылар?

1139. Чаазын эдер фабрика жылдың баштапкы жарымында күнине 420 м чаазын эдип турган, экинчи жарымында десе 440 м-дан. Бир вагонго 20 м-дан коштогон болзо, фабриканың бир жылга эткен чаазынын аткаарга канча вагон керек болды?

Жартаганы. Жылдың баштапкы жарымында 153 иштеер күн болгон, экинчи жарымында десе 154 күн.

1140. Эки пристаньның ортозы 168 км. Бу пристаньдардан жаңыс өйдө бирүзи бирүзине удур моторлу эки кеме чыгала, 3 частың бажында тушташкан. Баштапкы кеме бир часка 30 км түргениле барган. Экинчи кеме бир часка канча километр өткөн?

1141. Ортозы 680 км эки городтон жаңыс өйдө бирүзи бирүзине удур эки автомобиль атанала, 5 частың бажында тушташкан. Баштапкы автомобиль бир часка 72 км түргениле барган. Экинчи автомобильдин бир часка түргенин билип алар.

1142. Ткачихалардың бригадазы планга үзеери күнүн сайын 124 м чекпен согуп турган. Бу бригада жыл туркунына планга

Ўзеери берген чекпеннен балдардын канча тонын көктөп алар?

Жартаганы. 1) Жылда 307 иштеер күн болгон; 2) баланын тонына 2 м чекпен барат.

1143. Балдар амыраар санаторийге эки таар жангыс сорт крупа садып алган. Баштапкы таарда экинчи таардагызынан 5 кг-га көп болгон. Баштапкы таардын баазы 320 салк., экинчининг десе 296 салк. болгон. Ай сайын 77 кг-нан чыгымдаза, алган крупа санаторийге канча айга једер?

1144. 1380 койдын кажызынан ла 5 кг-нан түк жайчылап алган, 128 койдын кажызынан ла 6 кг-нан. Јунар тушта түк бойынын бескезининг үчүнчи үлүзин јылыйткан. Ару түк канча кире болды?

1145. Комсомолецтердин эки бригадасы агаш отургускан. Баштапкы бригада күнине 135 агаштаг отургускан, экинчи бригада десе баштапкы бригаданын 6 күнге отургускан агажын 5 күнге отургузып турган. Экинчи бригада күнине, баштапкы бригадага көрө, канча апашка көп отургузып турган?

1146. Пионерлер колхозтын кыраларында өркөннн 78 билезин өлтүргендер. Бир өркө јылына 12 кг аш јип койот. Кажы ла өркө 5 балалу деп бодозо, пионерлер бир јылга канча кире аш чеберлеп алгандар?

1147. Теерменде 7200 кг буудай теермендегендер, јылыјтуучынтызы онын бастыра бескезининг алтынчы үлүзи болгон. Теермендеген кулурды теп-тегненг таарларга урала, эки машинага коштогондор: бирүзине 40 таар, экинчизине 35 таар. Экинчи машинага канча килограмм кулур коштогондор?

1148. Бир метр чеденге 8 планка барып турган болзо, сыны 35 м ле тууразы 23 м прямоугольник кеберлү јерди эбиреде чедендеерге, канча планка керек болор?

1149. Эки мотоциклист бирүзи бирүзине удуратанган ... Бодолгоны, ол мынайып бодолор эдил, јетире бичип алар:

$$1) 65 \text{ км} + 75 \text{ км} = 140 \text{ км.}$$

$$2) 560 \text{ км} : 140 \text{ км} = 4 \text{ (час).}$$

1150. Дегдомный балдарына канча платье көктөп бергенин билерге керек болгодый бодолго тургузып алар, ол мынайып бодолзын:

- 1) $920 \text{ салк.} + 880 \text{ салк.} = 1\,800 \text{ салк.}$
- 2) $1\,800 \text{ салк.} : 20 \text{ салк.} = 900 \text{ (м).}$
- 3) $90 \text{ м} : 3 \text{ м} = 30 \text{ (платье).}$

1151.	$47\,600 : 680 + 34\,425 : 425$	$378 \times 240 : 252$
	$673\,750 : 125 + 407 \times 286$	$630 \times 594 : 945$
	$133\,892 : 187 - 21\,852 : 36$	$608 \times 738 : 684$
	$871\,320 : 318 - 26\,600 : 152$	$705 \times 207 : 423$

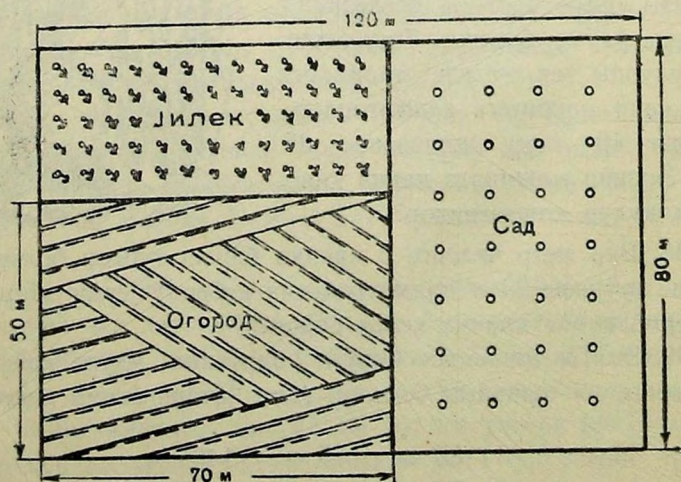
1152. 1) 654-тинг ле 178-тинг суммазын бу ок тоолордын раз-нозына катаптаар.

2) 208-тинг ле 175-тинг произведениези 136-нын ла 92-нинг произведениезиненг канчага көп?

1153. 75 000-ды 125-ке үлеерде болгон частный 19 200-ти 320-ге үлеерде болгон частныйдан канча катап көп?

1154. Балдар кушкаштардын Күнине плакат бичип алпандар. Журукта плакаттын сыны ла тууразы 15 катапка кыскар-тылган. Плакаттын сыны ла тууразы канча кире?

КУШТАР — БИСТИҢ НАЈЫЛАРЫС

1155. 1) Садка, огородко ло жилекке бөлүгөн участоктордын сынын ла тууразын журук аайынча билип алар.

2) Кажы ла участоктын келтегейлеринин суммазын таап алар.

1156. Үредү жыл башталарда орто школдо агаш жонорго 47 уулчак ла 19 кызычак билетен, жылдын учында дезе 120 уулчак ла 106 кызычак билер болды. Жыл башталарда агаш киреелеерге 54 уулчак ла 35 кызычак билетен, жылдын учында дезе 160 уулчак ла 147 кызычак билер болды. Жыл туркунына бу школдын канча үренчиги агаш жонорго ло канча үренчиги агаш киреелеерге үренип алды?

1157. Райондо 9 орто школ, 5 жетижылдык школ ло 7 баштамы школ. Кажы ла орто школдо 125 скворечниктен, кажы ла жетижылдык школдо 75 скворечниктен ле кажы ла баштамы школдо 25 скворечниктен эткен болзо, бу райондогы школдордын үренчиктери канча скворечник эдип алар эди?

Бойынын районындагы школдор керегинде ондый ок бодолго тургузып алар.

1158. 1—4 класстардын кажы ла үренчиги 1 агаштан, 5—7 класстардын кажы ла үренчиги 1 агаштан ла 2 төс жыраадан, 8—10 класстардын кажы ла үренчиги 2 агаштан ла 2 төс жыраадан отургусса, слердин школдын үренчиктери канча төс агаш ла канча төс жыраа отургузып койор эди? (Бодолгоны жетире бичийле, бодоп салар.)

1159. Бир райондо үчүнчи класстын үренчиктери 850 киж. Үредү жылдын учында олардын задачниктери жап ла жаңы болгон. Анча ок кире жаңы задачниктерди кепке базып чыгарарга керектү чаазын кажызы ла 90 страницадап 1360 бичик чыгарарга једер деп. балдар чотоп алгандар. (Задачникте 144 страница болгон.)

Балдар бодолгоны чын бодогон бо?

Бойыгардын классыгар керегинде ондый ок бодолго тургузып алыгар.

1160. Азыйда школ туразын ремонтторго жылдын сайын 2780 салк., мебельди ремонтторго 875 салк. чыгымдайтан. Эмди, үренчиктер школдын јөөжөзин чеберлеп турганынын шылтузында, тураны ла мебельди ремонттоорын 4 жылга бир катап өткүргилейт, ол ок өйдө ремонтко чыгымдаган акказы азыйда 1 жылга чыгымдайтан акказына түней. 4 жылга школ государствонын канча кире акказын чеберлеп алар?

1161. Өткөн жылда жайгыда городтон санаторийлерге 845 бала апарган, пионерский лагерьлерге десе 2 650 балага көп. Бу жылда жайгыда санаторийлерге 1 085 бала апарар, пионерский лагерьлерге десе 3 825 бала. Бу жылда, өткөн жылдагызына көрө, санаторийлерге ле пионерский лагерьлерге жаба канча балага көп апарар?

1162. Слердинг школдо 1, 2, 3 ле 4 класстардын үренчиктеринё бир жылга бастыра канча тетрадь керек?

Жакыганы. Берилгендердин ле действиелердин болгондорын тетрадька бичип алар, мындый таблицага:

Класстар	Канча үренчик	Үренчикке бир жылга канча тетрадь керек	Басты-разы
1			
2			
3			
4			

1163. 14 воскресен күннен өскө күндерде күнине 12 страницадан кычырзам, жайгы каникулдын 98 күнине 72 страницадан турган 14 бичик кычырып саларым деп, үренчик чотоп алган. Үренчик бодолгоны чын бодогон бо?

Бойыгар керегинде ондый ок бодолго тургузып алыгар.

Жилбүлү бодолголор.

1164. «Дуб канча жашту?»—деп, балдар лесниктен сурадылар. — «Айдып берейин, бойыгар бодоп алыгар — деп, ол каруузын берди. — Жангыс темдектү эн жаан тооны, эки темдектү эн жаан тооны ла үч темдектү эн жаан тооны кожуп ийгер; болгон суммадан төрт темдектү эн кичинек тооны айрып ийзегер, ол тушта дубтын жажын билип аларыгар».

Дуб канча жашту?

1165. Эки вазада яблоколор жаткан, кажызында ла 16 яблоконон. Баштапкы вазадан бир канча яблоколор алып алгандар, экинчизинен десе, баштапкызында канча яблоко арткан, анча ок алып алгандар. Эки вазада жаба канча яблоко артты?

1166. Вася кармактарына эки поплавок садып алган. «Сен кажы ла поплавок учун канчаны төлөгөн?» — деп, нөкбөн сураган. Вася айткан: «Жаан поплавок учун 7 монета төлөгөм, кичинеги учун ондый ок 5 монета төлөгөм. Эки поплавок учун мен бастыра 60 акча төлөгөм». Кажы ла поплавок канчага турды?

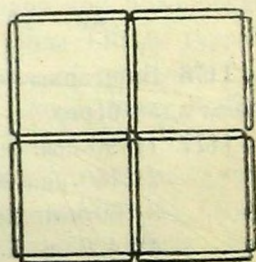
1167. «Слер канча жашту?»—деп, балдар таадазынан сурадылар. Таадазы айтты: «Менин жажымды 6 катапка астадала, болгон тооны 6-га астатса, 6 болор». Таадазы канча жашту?

1168. Сананып алган тооны үч катапка астадала, болгон тооны 3-ке көптөдөлө, жаңы болгон тооны 3-ке катаптап ийзе, произведенинде 333 болор. Сананып алган тооны табар.

1169. 1) 12 агажактан 4 квадрат эдип алар. Эки квадрат артып калар эдип, 2 агажакты туура алып ийер.

2) 12 агажактан 4 квадрат эдип алар. 3 квадрат боло берер эдип, 3 агажакты өскө жерге салар.

3) 12 агажактан 4 квадрат эдип алар. 3 квадрат боло берер эдип, 4 агажакты өскө жерге салар.

1170. Мындыйы јарт болзо, квадраттагы кажы ла буква кандый тооны темдектейт:

к		л
	м	
н		о

- 1) К Л-ден 2 катап ас;
- 2) Л М-нинг ле Н-нинг суммазына түней;
- 3) М Н-нинг ле О-ның разнозына түней;
- 4) Н О-дон үч катап көп;
- 5) О 56-дан төрт катап ас.

1171. Кажы ла рядтагы 3 тоонын произведениези түней болор эдил, берилген квадраттын 4 куру клетказынын кажызына ла келишкедий тоо тургузар. (Тетрадька бичил бүдүрер.)

256		
	32	
16	512	4

Сагышта бодоор примерлер ле бодолголор.

1172. $15 \times 4 : 5 \times 7 + 16$	$80 \times 7 : 4 + 60$
$91 : 7 \times 6 : 2 + 54$	$60 \times 8 : 3 + 80$
$84 : 14 \times 15 - 47 + 29$	$420 : 7 \times 9 - 136$
$76 : 19 \times 23 : 46 \times 0$	$400 : 8 \times 9 + 150$

1173. 60-ды 2 катапка көптөдөр, болгон тооны 3 катапка астадар, жаңы болгон тооны 3-ке астадар.

1174. 600-ти 4 катапка астадар, болгон тооны 2 катапка көптөдөр, жаңы болгон тооны 4-кө астадар.

1175. Бу тоолордын кажызына ла 20-ни кожор, болгон сумманы 2 катапка көптөдөр:

$$40 \quad 90 \quad 70 \quad 110 \quad 160 \quad 150$$

1176. Баштапкы тоо экинчизинег 4 катап көп болгодый эки тооны адап берер.

1177. 1) 90-нын ла 70-нинг суммазын 2-ге катаптаар.
 2) 150-нинг ле 30-тыг разнотын 4 катапка астадар.
 3) 60-нын ла 4-тиг произведениезин 8-ке үлеер.
 4) 400-ти 5-ке үлеерде болгон частныйды 10 катапка астадар.

1178. Бу тоолордын кажызынын ла үчүнчи үлүзин табар:

$$90 \quad 300 \quad 540 \quad 600 \quad 900 \quad 720 \quad 840$$

Бу тоолордын кажызынын ла алтынчы үлүзин табар.

1179. Эки тоо берилген: 12 ле 6.

- 1) Бу эки тоонунг суммазы экинчи тоодон канча катап көп?
- 2) Бу эки тоонунг разноты баштапкы тоодон канча катап ас?
- 3) Бу эки тоонунг произведениези олардын ок суммазына канча катап көп?

1180. Бу тоолордын кажызына ла онын төртүнчи үлүзин айрыыр:

$$120 \quad 160 \quad 300 \quad 420 \quad 900 \quad 600 \quad 360$$

1181. Бу примерлерди чын бодогон ба?

$$72 : 4 \times 3 : 27 \times 39 = 78 \quad 120 \times 5 + 60 \times 3 = 780$$

$$51 : 17 \times 28 : 6 + 78 = 92 \quad 150 \times 2 - 200 : 5 = 260$$

$$96 : 2 : 3 + 65 - 47 = 34 \quad 400 : 5 + 300 : 6 = 130$$

$$80 : 16 \times 15 : 25 \times 0 = 0 \quad 560 : 4 - 120 : 4 = 110$$

1182. Бу примерлерде кандый действиелерди бүдүргөн?

$$40 \dots 5 \dots 9 = 72 \quad 120 \dots 80 \dots 90 = 130$$

$$15 \dots 4 \dots 5 = 55 \quad 210 \dots 3 \dots 4 = 280$$

$$84 \dots 6 \dots 6 = 20 \quad 150 \dots 3 \dots 5 = 90$$

1183. Öткөн жылда колхозто 380 уй ла 450 кой болгон. Бир жылга уйлардын тоозы 130-ка, койлордын тоозы десе эки катапка көптөгөн. Колхозто канча уй ла канча кой боло берди?

1184. Öткөн жылда жыгылаар тоштын сыны 130 м, тууразы десе 55 м болгон. Бу жылда оны 70 м-ге узадала, тууразын 2 катапка элбеткен. Жыгылаар тоштын сыны канча кире, жалбагы канча кире боло берди?

1185. Öдүк көктөр мастерской бир неделеге 300 эжер өдүк көктөгөн. Экинчи недеде ол күнине азыйдагызынан 10 эжерге көп көктөп турган. Экинчи недеде мастерской канча эжер өдүк көктөди? (Недеде 6 иштеер күн.)

1186. Грузовик бир городтон экинчизине бир часка 50 км түргениле барган. Көндүккенинег ала 6 частын бажында ого өдөргө өткөн жолунаг 100 км-ге ас арткан. Городтор ортодогы жолдын узунун таап алар.

1187. Öткөн жылда балдардын библиотекасында 115 кычыраачы болгон. Бир жылга олардын тоозы үч катапка көптөгөн. Бир жылга канча кычыраачы кожулган?

1188. Мастерской 280 сеялка ремонттор учурлу болгон. Ол күнине 20 сеялкадан ремонтп турган. План аайынча мастерской ишти 17 күнге бүдүрер учурлу болгон болзо, ол ремонтты канча күнге өйинен озо божотты?

1189. Иштеер күннин баштапкы 3 чазында машинистка 15 страница соккон. Бир часка алдындагызынан 1 страницага көп соксо, арткан 5 часка ол канча страница согор?

1190. Шофёр бир айга 60 л бензин чеберлеп аларга бойына молжу алынган. 15 күнге ол күнүн сайын 3 л-ден чеберлеп турган, арткан 12 күнде десе күнине 4 л-ден. Ол бойынын молжузын канчага ажыра бүдүрди?

1191. Моторлу кемеге 220 км өдөр керек болгон. Баштапкы 60 км-ди ол бир часка 30 км түргениле өткөн, арткан жолун дезде бир часка 40 км түргениле. Бастыра жолун кеме канча часка өттү?

1192. Апрель айдың баштапкы 16 күнине завод 320 станок эдип чыгарган. Онон ары дезде ол күнине азыйдагызынан 5 станокко көп эдип турар болды. Бу айдың арткан 10 күнине завод канча станок эдип чыгарды?

1193. Грузовой ло пассажирский эки пароход жаңыс өйдө эки пристаньнан бирүзи бирүзине удур чыгала, 2 частыг бажында тушташкан. Грузовой пароход бир часка 25 км түргениле, пассажирский пароход дезде 30 км түргениле барган. Пристаньдар ортодогы жолдың узунун таап алар.

1194. 840 тетрадьты балдардың тоозы аайынча эки класска үлөп берер керек. Бир класста 40 үренчик, экинчизинде 44 үренчик. Кажы ла класс канча тетрадь алар учурлу?

1195. Сууны төмөн кеме бир часка 6 км түргениле барган, сууны өрө дезде эки катап араай. Эки журттыг ортозы суула 18 км болгон болзо, кеме бир журттаг база бирүзине жетире, онон ойто кайра канча часка жедип барды?

1196. Иштеер күннинг баштапкы 2 чазында ишмекчи 16 деталь эткен. Бир часка алдындагызынан 2 детальга көп эдер болзо, арткан 6 часка ол канча деталь эдер?

1197. Турист самолётло 1 200 км учуп өткөн, поездде 300 км өткөн. Самолётло ол 3 час учкан, поездде дезде 6 час барган. Самолёттыг бир часка түргени поездтин түргенинен канча катап көп болгон?

1198. Ишмекчилердин бир бригадазы 72 машинаны 8 күнге жуунаткан, экинчизи дезде анча ок машинаны 6 күнге жуунаткан. Кажы бригада күнине көп машина жуунадып жазады. канчага көп?

1199. Эки поезд жаңыс өйдө эки городтон бирүзи бирүзине удур атанала, 2 частыг бажында тушташкан. Баштапкы поезд бир часка 50 км, экинчизи дезде 5 км-ге көп өдүп турган болзо, городтор ортодогы жолдың узунун таап алар.

1200. Калбактыг баазы 4 салк., 8 вилканыг баазы дезде 6 калбактыг баазына түгөй. Вилканыг баазы канча?

1201. Катерге 150 км өдөр керек болгон. Баштапкы 2 часка ол 60 км өткөн. Ол ок түргениле барза, арткан жолды ол канча часка өдөр?

1202. Узуны 40 км телефонный линия өткүрөр керек болгон Баштапкы 5 күнде ишмекчилер күніне 2 км-ден өткүргендер, онын кийининде десе 3 км-ден. Олор бастыра линияны канча күнге өткүрүп салдылар?

1203. Трактористтердин бригадасы 6 иштеер күннинг туркунына 10 кг-наг керосин чеберлеп алган, айдын арткан күндинде десе 15 кг-наг. Бу айдын 26 иштеер күніне бригада канча кире керосин чеберлеп алды?

1204. Ортозы 450 км эки городтон жагыс өйдө бирүзи бирүзине удур эки поезд атанган. Баштапкы поезд бир часка 40 км түргениле, экинчиси десе 50 км түргениле барган. Туштажарга жетире кажы ла поезд канча кире жол өдөр?

1205. Ортозы 1000 км эки городтон жагыс өйдө бирүзи бирүзине удур эки лётчик учуп чыккан. Учуп чыкканынан ала бир частыг бажында баштапкы лётчик бастыра жолдын төртүнчү үлүзүн, экинчиси десе бежинчи үлүзүн учуп өткөн болзо, бу өйдө олор бирүзи бирүзинен канча кире ыраак жерде болгон?

1206. Үй кижиде 6 такаа ла бир канча суукуш болгон. Бир жылга кажы ла такаа 120 жымыртка, кажы ла суукуш 50 жымыртка салган, такаалар ла суукуштар жаба десе 920 жымыртка салган. Канча суукуш болгон?

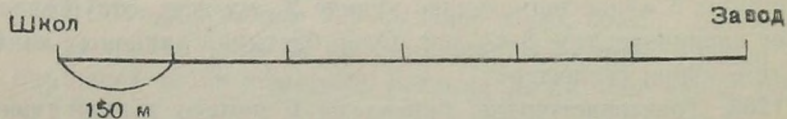
1207. Мебель эдер фабрика 15 күнге 480 парта эдерге жакылта алган. Фабриканыг ишмекчилери күніне 40 партадан эткендер. Олор жакылтаны канча күнге өйинен озо бүдүрүп салдылар?

1208. Ишмекчилердин баштапкы бригадасы күніне 12 машина жуунадып жазаган, экинчизинин 3 күнге жуунадып жазаганы десе баштапкы бригаданыг 4 күнге жуунадып жазаганына түгөй. Экинчи бригада күніне канча машина жуунадып жазаган?

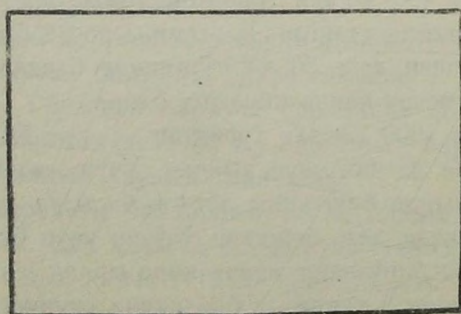
1209. Прямоугольник кеберлү огородтын сыны 60 м, тууразы 40 м. Огородты эбиреде чеден туттылар. Бастыра чеденингу узуну канча кире?

1210. Ишмекчилердин эки артели узуну 16 км трамвайный жолды, эки учынан баштап, бирүзи бирүзине удур салып баштагандар. Бир айга баштапкы артель 3 км, экинчиси 5 км салып турган. Экинчи артель баштапкызынан канча километрге узун жол өткүрди?

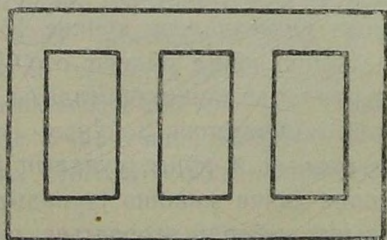
1211. Школдон ала кирпич эдер заводко жетире ыраагын балдар (олор оноор экскурсияга барып жүргөн) журукта кичинектеде көргүзүп салган. Школдон ала кирпич эдер заводко жетире канча метр?

1212. Шилдин сыны ла тууразы журукта 8 катапка кыскар-
тылган. Шилдин сыны ла тууразы канча кире?

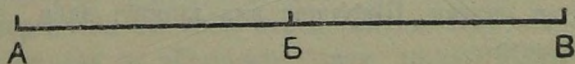

1213. Стенгазеттин сыны ла тууразы журукта 20 катапка кыс-
картылган. Стенгазеттин сыны ла тууразы канча кире?

1214. Жыл банталарда школдо 16 юннат болгон. Жылдын ор-
тозында олордын тоозы 3 катапка көптөгөн, жылдын учында
дезе база 30 кижиге көптөгөн. Бир жылга канча юннат кожулды?

1215. Б журт А ла В городтор ортодогы жолдын каборто-
зында туруп јат. Велосипедист А ла В городтор ортодогы јол-
ды бир часка 10 км түргениле 3 часка өткөн. Бир часка 15 км
түргениле барза, Б-ден В-ге ол канча өйгө једер?

1216. Заводто бир неделениг туркунына кўнине 10 комбайн-
наг ремонтот турган, экинчи неделениг туркунына десе кўнине
15 комбайннаг. Онын кийининде ремонтторго 50 комбайн арт-
кан. Бастыра канча комбайн ремонттор керек болгон? (Неделе-
де 6 иштеер кўн.)

1217. Уч кайырчакта 60 кг печенье болгон. Баштапкы кайыр-
чакта 24 кг, баштапкы ла экинчи кайырчактарда жаба 42 кг.
Экинчи кайырчакта канча килограмм, үчүнчи кайырчакта канча
килограмм печенье болгон?

1218. Уч тооныг суммазы 100. Экинчи тоо 35, экинчи ле
үчүнчи тоолордын суммазы десе 60. Баштапкы ла үчүнчи тоо-
лорды таап алар.

1219. Самолёт салкынга удур 3 часка 750 км учуп өткөн,
салкынды ээчий десе ол 2 часка 600 км учуп өткөн. Салкынды
ээчий учар тушта самолёттын бир часка түргени салкынга
удур учканына канча километрге көп?

1220. Пионерлер жорукта эки кўн болгон. Баштапкы кўнде
олор 24 км базып өткөн, экинчи кўнде десе 16 км. Пионерлер
бир ле түргениле бастыра 10 час баскан болзо, олар баштапкы
кўнде канча час, экинчи кўнде канча час баскан?

1221. Туристтер эки кўнге 32 км өткөн. Баштапкы кўнде
олор 3 час, экинчи кўнде 5 час баскан. Туристтер бир ле түр-
гениле баскан болзо, олар баштапкы кўнде канча километр ле
экинчи кўнде канча километр өткөн?

1222. 3 кўнге жорукчылар 900 км өткөн. Баштапкы кўнде олар
бу жолдын үчүнчи үлүзин өткөн, экинчи кўнде десе баштапкы
кўнде өткөн жолдын кабортозын өткөндөр. Жорукчылар үчүнчи
кўнде канча километр өткөн?

1223. Уч клумбага юннаттар 720 төс чечек отургускан. Баш-
тапкы клумбага олар бастыра чечектердин кабортозын, экин-
чизине десе үчүнчи үлүзин отургускандар. Учүнчи клумбага
юннаттар канча төс чечек отургускан?

1224. Совхоз жаска 150 т минеральный удобрение белетеп
алган. Жай башталарда бу удобрениениг бежинчи үлүзи арткан.
Жас туркунына канча кире удобрениени тузаланып койгон?

1225. Бир участоктон 5 тергиш жер жилек терип алгандар,
экинчизинег десе ондый ок 3 тергиш. Баштапкы участоктон,
экинчизине көрө, 30 кг-га көп жер жилек терип алгандар. Кажы
ла участоктон канча килограмм жер жилек терип алгандар?

1226. Бир участоктоң 90 кг јер јилек терип алгандар, экинчизинег дезе 60 кг. Баштапкы участоктоң, экинчизине көрө, 2 тергишке көп јер јилек терип алгандар. Кажы ла тергиште јер јилек теп-тегнег болгон болзо, кажы ла участоктоң канча тергиш јер јилек терип алгандар?

1227. Шофёр грузовикле 70 м аш тартар учурлу болгон. Ашты түрген тартарга, ол грузовикке 3 прицеп колбоп алган, кажы ла јорук сайын машиназыла 5 м-дан, кажы ла прицепле 3 м-дан тартар болды. Шофёр бастыра ашты канча јорукка тартып апарды?

1228. Ишмекчилердинг эки бригадазы, јангыс өйдө иштеп, электричество өткүрерге 150 столмо тургускан. Бир бригада кўнине 26 столмо, экинчизи дезе 24 столмо тургузып турган. Кажы ла бригада канча кўн иштеди?

1229. Совхозтоң фабрикага 48 т тўк тартып апарар керек болгон. Тўкти үч тонна ла беш тонна көдүрер эки грузовикле тарткан. Грузовиктер түңей тоолу јорук эткен болзо, кажызы ла канча кире тўк тартып апарды?

1230. 150 кг помидорды кайырчактарга салган: 60 кг помидорды кажы ла кайырчакка 15 кг-нан, арткан помидорды дезе кайырчакка 18 кг-нан. Бастыра помидорды канча кайырчакка салган?

1231. Јойу кижиге 24 км өдөр керек. Бу јолдын кабортозын ол бир часка 4 км түргениле базып өткөн. Бастыра јолды 5 часка өдөргө, арткан јолды ол бир часка канча километрден базып өдөр учурлу?

1232. Јуртхозяйственный машиналар турар складка садарга 200 салда ла 90 сеялка экелген. Бир айдын бажында складта салдылардын бежинчи үлүзи ле сеялкалардын алтынчы үлүзи арткан. Бир айга канча салда ла канча сеялка садылган?

1233. Колхозчылардын эки бригадазы јаба 900 т силос белетеп салган. Бир бригада кўнине 40 т силос белетеген, экинчизи дезе 50 т. Бригадалар түңей тоолу кўн иштеген болзо, кажы ла бригада канча кире силос белетеди?

1234. Ортозы 440 км эки совхозтоң јангыс өйдө бирүзи бирүзине удур эки грузовик атанала, 4 частын бажында тушташкан. Баштапкы грузовик бир часка 50 км түргениле барган. Экинчи машинанын бир часка түргенин билеп алар.

1 таблица. Сагышта бодсорго берилген.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
A	4	17	25	32	49	56	68	75	83	96
Б	1	15	28	36	43	57	64	72	85	99
B	7	12	21	35	50	60	65	79	88	93
Г	10	18	30	34	45	55	66	80	82	100
Д	6	14	26	39	42	58	61	74	86	94
Е	9	16	23	31	47	53	69	77	84	91
Ж	3	11	29	37	44	56	63	71	89	97
З	5	20	24	33	46	54	67	76	90	95
И	8	13	27	40	48	52	70	73	87	92
К	2	19	22	38	41	59	62	78	81	98

2 таблица. 12-ден 19-ка жетире тоолорды
яныс темдектү тоолорго катаптаарда болгон тоолор.

	12	13	14	15	16	17	18	19
2	24	26	28	30	32	34	36	38
3	36	39	42	45	48	51	54	57
4	48	52	56	60	64	68	72	76
5	60	65	70	75	80	85	90	95
6	72	78	84	90	96	102	108	114
7	84	91	98	105	112	119	126	133
8	96	104	112	120	128	136	144	152
9	108	117	126	135	144	153	162	171

КАРУУЛАР.

317. 854 радиоприёмник.	559. 31 245 м.
318. 290 учебник.	560. 324 кайырмак
320. 338 км.	566. 2 710 ц.
325. 7 час.	575. 280 л.
326. 6 час.	580. 250 м; 200 м.
327. 6 күнгө.	589. 6 800 кг.
328. 12 күнгө.	590. 5 040 кг.
332. 936 салк.	595. 2 530 таар.
334. 213 кой.	606. 1 298 м.
336. 1) 260 кг; 208 кг.	610. 194 м.
338. 3 күнгө.	611. 445 сенокосилка.
340. 180 г.	614. 1 085 км.
457. 2 458 ц; 29 530 ц.	619. 14 826 ц.
462. 1 679 м.	620. 32 499 ц.
471. 2 214 эжер.	628. 1) 24 750 шпала;
472. 2 548 м.	2) 56 000 м.
473. 792 км.	632. 540 эжерге; 1 116 эжерге.
478. 4 258 м.	635. 1 008 км.
485. 160 ц-ге.	637. 130 салк.
513. 1 436 м.	638. 360 кг.
527. 324 бөрүкке.	640. 195 км.
530. 2 046 балага.	647. 58 542.
533. 148 вагон; 380 вагон.	660. 50 336 ц.
539. 2 688 м.	664. 2 368 л-ге.
540. 2 624 км.	665. 5 876 м.
544. 2 466 автомобиль.	672. 1 569 сеялка.
545. 1 217 трактор.	674. 80 750 л-ге.
550. 3 833 тон.	675. 52 800 салк.

680. 3 484 кг.
 681. 600 салк.
 682. 4 000 салк.
 683. 74 844 велосипед.
 691. 2 656 м.
 696. 890 л-ге.
 723. 5 852 км.
 724. 115 салк.; 92 салк.
 730. 704 км.
 733. 135 м.
 737. 29 496 агаш.
 738. 182 м-ге.
 739. 1 479 м.
 740. 375 м; 1 048 м.
 741. 609 г.
 742. 780 тонго.
 743. 184 деталь.
 757. 9 216 л; 9 984 л.
 783. 3 168 тетрадь; 768 тетрадь.
 799. 38 ряд.
 805. 12 кўнге.
 806. 14 кўнге.
 812. 73 часка.
 817. 18 таар.
 818. 14 таар.
 832. 1 044 кг.
 833. 2 150 кг; 2 250 кг.
 844. 42 кипа; 54 кипа.
 845. 42 кайырчак; 39 кайырчак.
 850. 194 станокко.
 857. 9 бочко.
 860. 372 кайырчак.
 861. 180 вагон.
 862. 18 кўнге.
 864. 170 км; 190 км.
 865. 1 493 ц.
 867. 36 км.
 868. 12 јорук.
 869. 360 салк.
 881. 154 кўнге.
 884. 14 678 кг.
 885. 1 272 щит; 1 308 щит.
 890. 11 ц-ге.
 899. 329 стул.
 900. 156 эжер.
 904. 6 кўнге.
 912. 36 кг; 32 кг.
 922. 2 плита.
 923. 456 уй.
 927. 85 кайырчак.
 928. 38 таарга.
 931. 106 каташка.
 932. 4 м.
 933. 42 јууркан.
 934. 78 вагон.
 935. 141 кайырчакка.
 936. 24 кўнге.
 937. 22 кўнге.
 938. 372 агаш; 408 агаш.
 939. 2 952 м; 3 288 м.
 972. 560 км.
 980. 376 км; 360 км.
 981. 1 232 км.
 1003. 570 тетрадь.
 1004. 16 машинага.
 1108. 184 тос.
 1110. 1 428 тос.
 1113. 17 кг.
 1114. 299 эдимге.
 1115. 8 ц; 12 ц.
 1118. 874 ц; 738 ц.
 1119. 1 790 кой; 1 810 кой.
 1120. 1 240 м; 1 320 м.
 1121. 488 км.
 1122. 1 209 м.
 1123. 71 450 кирпич.
 1124. 1 860 м.
 1125. 3 600 салк.
 1126. 15 240 эжерге.
 1127. 140 таарга.

1128. 78 008 учебник.
1131. 135 тон.
1132. 440 км.
1135. 33 часка.
1136. 200 кг-га.
1137. 125 м-ге.
1138. 69 вагон.
1139. 6 601 вагон.
1141. 64 км.

1142. 19 034 тон.
1143. 2 айга.
1144. 5 112 кг.
1145. 27 агашка.
1146. 4 680 кг.
1147. 2 800 кг.
1148. 928 планка.
1160. 10 965 салк.
1161. 570 балага.

БАЖАЛЫКТАР

Jүс.

2 класста өткөнин катап көрөри.

	Стр.
Кожоры ла айрыры	3
Катаптаары ла үлеери	5
Бастыра действиелерге бодолголор ло примерлер	9

Мунг.

Кожоры	11
Сагышта кожоры	—
Бичип кожоры	13
Айрыры	16
Сагышта айрыры	—
Бичип айрыры	19
Јаңыс темдектү тоого катаптаары	22
Сагышта катаптаары	—
Бичип катаптаары	24
Јаңыс темдектү тоого үлеери	27
Сагышта үлеери	—
Бодолголор	29
100-ке јетире тоолорды артканду үлеери	30
Бичип үлеери	32
Бастыра действиелерге бодолголор ло примерлер	35

Көп темдектү тоолор.

Көп темдектү тоолордын нумерациязы	40
Узуннын кемјүлери	48
Бескенин кемјүлери	51
Көп темдектү тоолорды кожоры	53
Көп темдектү тоолорды айрыры	56
Көп темдектерлү тоолорды катаптаары	63
Јаңыс темдектү тоого катаптаары	—
Бодолголор	67

	Стр.
10-го ло 100-ке катаптаары	68
Туйук ондорго ло жүстөргө катаптаары	70
Эки темдектүү тоого катаптаары	71
Үч темдектүү тоого катаптаары	76
Көп темдектүү тоолорды үлеери	80
Жаңыс темдектүү тоого үлеери	—
10-го ло 100-ке үлеери	85
Туйук ондорго ло жүстөргө үлеери	87
Эки темдектүү тоого үлеери	90
Үч темдектүү тоого үлеери	98
Действиелерди бүдүрөр аайы	105
Бодолголор	109
Өйдүн кемжүүлери	111

Геометрический материал

Түс чийүү ле кезинти	115
Жерде түс чийүүлөрдү өткүрөри ле олоорды кемжири	117
Толуктар	118
Прямоугольник	119
Квадрат	120
Жерде кемжири	121
Бодолголор	122
Уренгенин катап өдөри	125
Жилбүлү бодолголор	136
Сагышта бодор примерлер ле бодолголор	138
К а р у у л а р	146

*Александр Спиридонович Пчёлко и
Григорий Борисович Поляк. Арифметика. Учебник для
3 кл. На алтайском языке.*

Редактор *И. П. Кучияк.*
Художественный редактор *В. А. Буглак.*
Технический редактор *М. И. Тезтисков.*
Корректоры *А. Боконякова и М. Макошева.*

Сдано в набор 2/II 1957 г. Подписано в печать 1/IV 1957 г.
Формат бум. 60×92¹/₁₆. Печ. л. 9,5. Уч.-изд. л. 7,35. Тираж 1800 экз.
Заказ 16. Цена без переплёта 75 к. Переплёт 50 к.
Баазы кадары югынанг 75 акча. Кадары 50 акча.

Горно-Алтайский книжный издательство. 15 №-лү типография.
г. Горно-Алтайск, Сталинниг адыла адалган проспект, № 17.

Баазы 1 салк. 25 акча
Цена 1 руб. 25 коп.

А. С. Пчёлко и Г. Б. Поляк.

Арифметика для 3 кл.

На алтайском языке